

✦ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ✦ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ✦

✦ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ✦

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ : { ΚΩΣΤΗΣ ΜΠΑΣΤΙΑΣ
ΒΑΣΙΛ. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. ΤΟΛΣΤΟΪ : ΜΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ (Διήγημα).
ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ ΚΑΙ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ.
ΚΩΣΤΑ ΠΑΣΑΓΙΑΝΗ : ΚΕΡΚΥΡΑ.
Ε. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ : ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ-ΕΝΑΣ ΧΑΜΟΣ (Ποιήματα)
Ε. ΚΟΥΡΟΥΚΗ : ΜΙΑ ΚΕΦΑΛΟΝΙΤΙΚΗ ΑΡΕΣΚΙΑ,
Θ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗ : ΟΙ ΙΠΠΟΤΑΙ ΤΗΣ ΜΗΛΤΗΣ.
Η. ΜΑΪΣΣΙΣ : ΑΝ Ο ΡΕΘΥΝ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΝ ΑΝΑΜΕΣΑ ΜΑΣ
ΝΙΜΠΕΛΟΥΓΚΕΝ (Μετ. Άλ. Ματζουρίδη).
ΕΡΡ. ΧΑΪΓ'ΝΕ : Ο ΛΑΒΩΜΕΝΟΣ ΙΠΠΟΤΗΣ - ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ
(Ποιήματα Μετ. Α. Κουκούλα)

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Στοχασμοί παράταιροι (Τὸ φαινόμενον Κολιάτσος—Ζεβε-
δαίος) Λόγια καὶ Πράγματα—Τὸ Θέατρο—(Κ. Μπασιάς)
Ἐλληλογραφία.

ΧΡΟΝΟΣ Β' — ΤΟΜΟΣ Γ'

ΑΓΓΛΙΚΑ ΔΙΔΑΚΤΗΡΙΑ "HENRY,"

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΑΘΗΝΑΙ: ΣΤΑΔΙΟΥ 28 — ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ: ΗΦΑΙΣΤΟΥ 1

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ:

Κ. Β. ΣΕΚΛΕΙΖΙΩΤΗ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΑΙ:

F. MISKER
CH. LAFIN
P. NUTRAK

ΠΕΡΙΔΑΜΒΑΝΟΥΝ:

1ον) ΜΟΝΟΤΑΞΙΑ ΑΡΧΙΛΟΓΙΣΤΩΝ: Μαθήματα διδασκόμενα, Λογιστική, Ἀγγλικά, Γαλλικά, Στενογραφία, Οβι. Μαθηματικά, Ἐμπορικὴ καὶ Πολιτικὴ Οἰκονομία, Δακτυλογραφία. Δεκτοὶ μόνον οἱ τελειόφοιτοὶ Γυμνασίου ἢ καὶ οἱ ἔχοντες βάσεις τοῦλάχιστον τῆς Λογιστικῆς. Σκοπὸς τῶν ὁποίων εἶνε ἡ κατάρτισις διπλωματούχων ἀρχιλογιστῶν.

2ον) ΔΟΓΙΣΤΙΚΑ ΜΟΝΟΤΑΞΙΑ: Διαρκείας 6 μηνῶν καὶ 9. Διδασκόμενα μαθήματα, Λογιστικὴ Ἀγγλικά, Γαλλικά, Στενογραφία, Δακτυλογραφία. Δεκτοὶ οἱ ἔχοντες ἐνδεικτικὸν Γυμνασίου ἢ Ἐμπορικῆς Σχολῆς.

3ον) ΔΟΓΙΣΤΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ: Ἐμπορικῆς Λογιστικῆς, Ἐταιρειῶν, Βιομηχανικῆς, Τραπεζικῆς Χρηματιστηρίου, Ἀσφαλειῶν, Γεωργικῆς, Συμμετοχικῶν ἐπιχειρήσεων κ.τ.λ.

4ον) ΤΜΗΜΑΤΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ: Ἀγγλικῶν, Γαλλικῶν, Γερμανικῶν καὶ Ἰταλικῶν πασῶν τῶν δυνάμεων, ὡς καὶ ἰδιαιτέρα τμήματα ἀλληλογραφίας εἰς ὅλας τὰς γλώσσας.

5ον) ΤΜΗΜΑΤΑ ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΙΑΣ: Διάρκεια 3 μηνῶν πρὸς κατάρτισιν διπλωματούχων στενογράφων.

Τὰ Ἐμπορικὰ μαθήματα θέλει διδάξει ὁ ἐμποριολόγος κ. Κ. Β. ΣΕΚΛΕΙΖΙΩΤΗΣ προσωπικῶς καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεὶ.

Διδάκτρα πολὺ προσιτὰ εἰς πάντα, διὰ τοὺς ἀπόρους καὶ ὑπαλλήλους ἰδιαιτέρα ἐκπτώσις.

ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΗΝ

ΑΘΗΝΑΙ: ΣΤΑΔΙΟΥ 28 (ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΣΤΟΑΣ)

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ: ΜΑΚΡΑΣ ΣΤΟΑΣ & ΗΦΑΙΣΤΟΥ 1

Κανονισμὸς ἀποστέλλεται τῷ αἰτοῦντι

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΜΗΝΑΣ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ 12 & 16, ΑΡ. ΤΗΛ. 30-82

Δημοτικὸν Σχολεῖον, Ἑλληνικὸν καὶ πλήρες Γυμνάσιον. Δεκταὶ μαθήτριά, ἐσωτερικαί, ἐξωτερικαί καὶ ἡμίτροφοι. Μαθηταὶ πλήρους Δημοτικῆς σχολεῖου, ἐσωτερικοί, ἐξωτερικοὶ καὶ ἡμίτροφοι.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΗΝ

• ΕΛΛΗΝΙΚΑ • ΓΡΑΜΜΑΤΑ •

ΤΟΜΟΣ—Γ' ΑΡΙΘ. 8—(32)

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1928

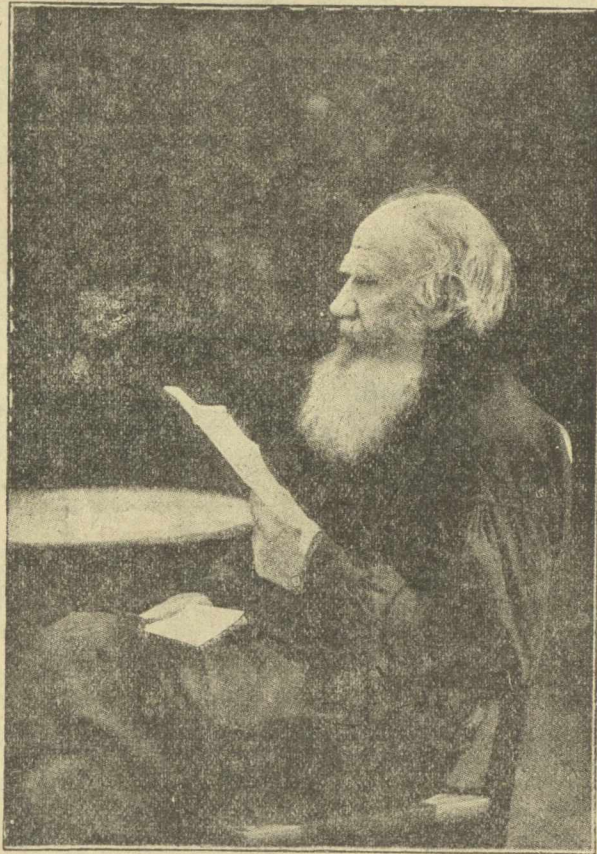
PIETRO ROTANI: ΔΥΣΑΡΕΣΤΑ ΝΕΑ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΛΣΤΟΪ

ΜΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Ὁ Νικολάϊ Νικολάεβιτς ἦταν καλεσμένος στο σπίτι κάποιου γείτονα. Ἦταν φανερό ὅτι αὐτὸς ὁ γείτονας, ὁ Ἰβάν Π. Β., πὸν ἔβλεπε τὸν Νικολάϊ Νικολάεβιτς σὰν ἕναν ἄνθρωπο πολὺ ἔξυπνο καὶ σοφό, ἔδινε ἐξαιρετικὴ σημασία σ' αὐτὴ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ δασκάλου μου, πὸν μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἡθελε νὰ τὸν κάμῃ νὰ συναντηθῇ μὲ κάποιον καθηγητὴ τῆς Ἱστορίας στο Πανεπιστήμιο τῆς Μόσχας, πὸν μόλις εἶχε ἔλθῃ.

ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΛΣΤΟΪ

Θερμοπαρακαλοῦσε τὸν Νικολάϊ Νικολάεβιτς νὰ μὴν ξεφύγῃ. Ὅπως πολλοὶ περιωρισμένοι μυαλοῦ ἄνθρωποι ὁ Ἰβάν Π. εὗρισκε μεγάλη εὐχαρίστηση ἀκούοντας τὶς συνομιλίες ἀνθρώπων ἔξυπνων, ἂν καὶ δὲν τὶς καταλάβαινε ἀπολύτως. Ἐπήγαμε ὁ καθηγητὴς, ἕνας κύριος μὲ μεγάλη γενειάδα βρισκόταν γιὰ τὸ δεῖπνο καθισμένος στο πλάϊ τοῦ Νικολάϊ Νικολάεβιτς. Ἦταν φανερὴ ἡ πρόθεση ἐκείνων πὸν μᾶς φιλοξενοῦσαν νὰ φέρουν τὸν ἕνα

κοντὰ στὸν ἄλλο τοὺς δυὸ ἄντρες. Ὁ δάσκαλός μου ἦταν ἕνας ἄνθρωπος πὸν δὲν τοῦ ἔλειπε κάποια ἀφέλεια. Ἄν καὶ ἔβλεπε καλλίτερο ἀπὸ κάθε ἄλλον τὸ γελοῖο μέρος αὐτοῦ τοῦ τσίρκου μπροστὰ στὴ γαλαρία (καθὼς ἔλεγε), ἐν τούτοις γιὰ νὰ μὴ ἀποκαρδιώσῃ ἐκείνον πὸν μᾶς φιλοξενοῦσε, ἦταν ἔτοιμος ν' ἀρχίσῃ μιά συζήτηση. Ἀφοῦ μάλιστα αὐτὸς τὴν ὥρα τοῦ δείπνου εἶχε δεῖξῃ κάποια ὄρεξη γιὰ

συζήτηση. Τώρα ὁμως μοῦ φαινόταν ἐπιφυλακτικός, δείχνοντας κάποια περιφρόνηση. Εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς νέους ἐκείνους τοὺς πολυμαθημένους πὸν εὐχαρίστωσε λένε: «Δὲν μπορῶ νὰ κάμω τίποτα» ἢ «ἕνα ἐξελιγμένο πνεῦμα» κακοζῶ «τίμια» κλπ. Τὸ πρόσωπό του πρόσωπο ἑνὸς ἔξυπνου ἀνθρώπου αὐστηροῦ καὶ ἡσυχου. Καταλαβαίνει κανεὶς εὐκόλα ὅτι νοιώθει τὸν ἑαυτό του προπάντων ὅταν βρισκεται στο δικό του ἔδαφος. Ὑστερὸ ἀπὸ τὸ δεῖπνο

Ο ΤΟΛΣΤΟΪ ΚΑΙ Η ΑΔΕΛΦΗ ΤΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ CHEVARDINSO

ἀρχίζουν μιά συζήτηση γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ νόμου τῆς προόδου. Ὁ δάσκαλός μου λέει ὅτι ὁ νόμος τῆς προόδου, πὸν εἶναι τὸ μοναδικὸ νῆμα πὸν διευθύνει σὲ τὶς ἱστορικὲς ἐρευνες δὲν ἔχει ἀποδειχθῆ ἐν τούτοις ἀπὸ κανέναν ἀκόμα καὶ θὰ ἔπρεπε ἐπομένως νὰ δυσπιστῇ κανεὶς ἀκόμα περισσότερο. — Πῶς μπορεῖ κανεὶς, ξανάλεγε πολλὲς φορὲς, νὰ πιστέψῃ πὸς ὑπάρχει νόμος τῆς προόδου μέσα στὴν παγκόσμια ἱστορία, ὅταν βλέπῃ ὅτι τὰ ἐννέα δέκατα τοῦ ἀνθρώπινου γένους: Κίνα, Ἀσία, Ἀφρική, πηγαίνουν μ' ἕνα νόμο ἀντίθετο;

Ὁ καθηγητὴς ξανάλεγε ὅτι ὁ νόμος τῆς προόδου φαινόταν σ' ὅλους τοὺς ἱστορικούς λαοὺς κι' ὅτι ἡ ἐπιστήμη δὲν μποροῦσε ν' ἀπασχοληθῇ μὲ λαοὺς πὸν δὲν ἔχουν ἱστορία.

Ὁ Νικολάϊ Νικολάεβιτς ἔμεινε σιωπηλὸς μιά στιγμὴ, μὲ ὕφος λίγο σκοτεινὸ: — Κι' ἔτσι λοιπὸν δὲν θέλετε νὰ τοὺς ξέρετε; Ὁ καθηγητὴς: — Δὲν μπαίνουν μέσα στὴν περιοχὴ τῆς ἐπιστήμης.

Ὁ Νικολάϊ Νικολάεβιτς σάπασε στο τέλος.

Ξαναμπήκαμε στο σπίτι. Ὅταν μπαίναμε τὸ «πνεῦμα τῆς σκάλας» τοῦ φίλου μου ἔτσι ὠνόμαζε τὶς κρίσεις του γιὰ τὶς ἐντυπώσεις τῆς ἡμέρας ἀρχισε νὰ παίξῃ. Ἐχω σημειώσει ὅσο μποροῦσα μὲ μεγαλύτερη ἐπιμέλεια, αὐτοὺς τοὺς ὅρους πὸν μοῦ φαίνονται ἀξιοπαρατήρητοι.

— Δὲν ἀποτελοῦν μέρος τῆς ἐπιστήμης, δὲν βρίσκονται μέσα στο πλαίσιο τῆς ἐπιστήμης, ξανάλεγε ἐνῶ θυμόταν τὰ λόγια τοῦ καθηγητῆ. Ἀκούσατε τὴ συζήτησή μας;

— Ναι, ἕνα μέρος τῆς.

— Κοιτάξετε πόσο γελοῖο εἶναι, μοῦ εἶπε μὲ τὸ γλυκὸ καὶ ἡσυχὸ χαμόγελό του, δὲν ὑπάρχει στὴν ἱστορία τίποτ' ἄλλο σημαντικό ἐκτὸς ἀπὸ τὴ φιλοσοφικὴ ἰδέα τῆς ἱστορίας, δηλαδὴ ἕνας νόμος πὸν ἰσχυρίζονται ὅτι τὸν βοήθῃκαν μέσα στὴν ἱστορία καὶ σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖο ζῆ ἡ ἀνθρωπότητα. Τὶ μ' ἐνδιαφέρει τὸ ὅτι ὁ Ἀνρίβας ἐνίκησε ἔτσι ἢ ἔτσι ἢ τὸ ὅτι οἱ ἔρωμένες τοῦ Λουδοβίκου τοῦ 14ου ἦταν τέτοιες ἢ τέτοιες. Ἐκεῖνο πὸν μ' ἐνδιαφέρει εἶναι ὁ νόμος δηλαδὴ ἐκεῖνο πὸν προκύπτει ἀπὸ τὰ γεγονότα. Ἐκεῖνος μι-

Ο ΤΟΛΣΤΟΪ ΕΦΗΠΠΟΣ

λάει για τὸν νόμο τῆς προόδου. Κι' ὅταν θέλω νὰ ἐξακριβώσω αὐτὸ τὸν νόμο, μοῦ λέει: Ἐξακριβώστε τον μὲ τὰ δεδομένα τῆς ἐπιστήμης μας πὸν βασίζονται πάνω σ' αὐτὸ τὸν νόμο. Δηλαδή: ἂν ἀμφισβητῶ ἂν ἔχη σαράντα ὄργυιες αὐτὴ ἡ ντεσιατίνα⁽¹⁾ θὰ μοῦ πῆ: Μετροῦστε ὄχι μὲ τίς δικές σας ὄργυιες ἀλλὰ μὲ τίς δικές μου καὶ θὰ βρῆτε τότε σαράντα ὄργυιες. Ἐμέτροσα καὶ ἐγώ. Ἄντι νὰ ρωτήσουν τὸν ἑαυτὸ τους ἂν ἡ ἐπιστήμη εἶναι ἀλάθητη σὰς λένε: Πίστευε στὴν ἐπιστήμη σπούδασέ την. Εἶναι ἀκριβῶς σὰν τοὺς θερησκευτικούς ἱεραπόστολους ὅταν κηρύττουν: Σπούδασέ την, δούλεψε σ' αὐτή, ἀφιέρωσε τῆς δέκα δλόκληρα χρόνια, χάσε ὅλα σου τὰ μαλλιά καὶ θὰ πάψης νὰ ἔχης ἀμφιβολίες. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι δὲν θὰ ἔχης ἀμφιβολίες γὰρὶ θὰ λυπηθῆς τὰ χρόνια καὶ τοὺς κόπους πὸν θὰ τῆς ἔχης ἀφιέρωσει. Δὲν θὰ μπορέση ποτὲ νὰ ἔχη τὴν ἴδια γνώμη πὸν ἔχω ἐγὼ γιὰ τὴν θὰ ἔπρεπε ν' ἀπαρνηθῆ δέκα χρόνων κόπους. Ὁ Θεὸς νὰ τὸν φυλάει!

Τὸ σπουδαῖο ὅμως εἶναι ὅτι πρὸ ὀλίγου ἄρχισαν νὰ ἐκτιμοῦν στὶς συζητήσεις σ' ὅλες τίς ἐπιστῆμες αὐτὴ τὴ μέθοδο τοῦ

ἐκφοβισμοῦ κι' ὄχι τῆς ἀντιφάσεως. Εἶναι πολὺ ὀλέθριο. Τὸ κυριώτερο ἐνδιαφέρον τους ἔγκειται στὴ φιλοσοφικὴ σημασίαν τους. Δηλαδή: Θέλω νὰ ξέρω ποιὲς εἶναι οἱ ἀλήθειες πὸν βασίζονται στὴν ἱστορία, τί προκύπτει ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι κηρύχθηκαν οἱ Καρθηδονιακοὶ πόλεμοι ἢ ἄλλοι τέτοιοι πόλεμοι ἢ νόμοι. Θέλω νὰ ξέρω τί προκύπτει ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἓνα νεῦρο ἔχει ἀντιδράσεις καὶ ὅτι τὸ σηκότι καλλιεργεῖ τὸ σάκχαρο. Θέλω νὰ ξέρω τίς θεωρίες αὐτοῦ ἢ ἐκείνου τοῦ δημόσιου δικαίωματος. Θέτω τὸ ἐρώτημα: Ἡ ἀνθρωπότητα κάνει σταθερὲς προόδους; Ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατη; Ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου εἶναι δίκαιη; κτλ. Βρισκόμαστε ἔξω ἀπὸ τὸ θέμα, δὲν εἴσατε μέσα στὴν περιοχὴ τῆς ἐπιστήμης. Ἀκριβῶς ὅπως σὲ μιὰ δημόσια συνεδρίαση μιᾶς εταιρείας, ὅταν, ἐνῶ συζητοῦν γιὰ τὴν ὥρα τοῦ δείπνου ἓνα ἀπερίσκεπτο μέλος ρωτᾷ ξαφνικὰ τί ἔχει κάμει ἡ εταιρεία. Ἐἴσατε ἔξω ἀπὸ τὸ ζήτημα, ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη. Ἄλλοτε, καμιά ἐπιστήμη δὲν ἀπόδεικνυε τὴ μελέτη τῶν φιλοσοφικῶν ζητημάτων πὸν ἀναφέρονται σ' αὐτή. Τώρα ὁ ἱστορικὸς ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ προορισμὸς τῆς ἀνθρωπότητος, οἱ νόμοι τῆς ἐξελιξέως τῆς εἶναι ζητήματα πὸν μένουν ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπι-

Ο ΤΟΛΣΤΟΪ ΠΕΖΟΠΟΡΟΣ

(1) μέτρο τῆς γῆς = πάνω κάτω ἓνα ἐκάρι

στήμη. Ἡ φυσιολογία λέει ὅτι ξέρει τὴν πορεία τῶν ἀντιδράσεων τῶν νεύρων ἀλλὰ ὅτι τὰ ζητήματα τῆς ἐλευθερίας ἢ τῆς ἐξαρτήσεως τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι τῆς περιοχῆς τῆς. Ὁ νομικὸς λέει ὅτι ξέρει τὴν προέλευση αὐτοῦ ἢ ἐκείνου τοῦ διατάγματος ἀλλὰ ὅτι δὲν εἶναι νομικὸ τὸ ζήτημα ὡς ποῖο σημεῖο αὐτὰ τὰ διατάγματα ἀνταποκρίνονται στὸ ἰδεῶδες τῆς δικαιοσύνης. Ἀκόμα χειρότερα! Ὁ γιατρός λέει: Ἡ ἀρρώστεια σας εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη.

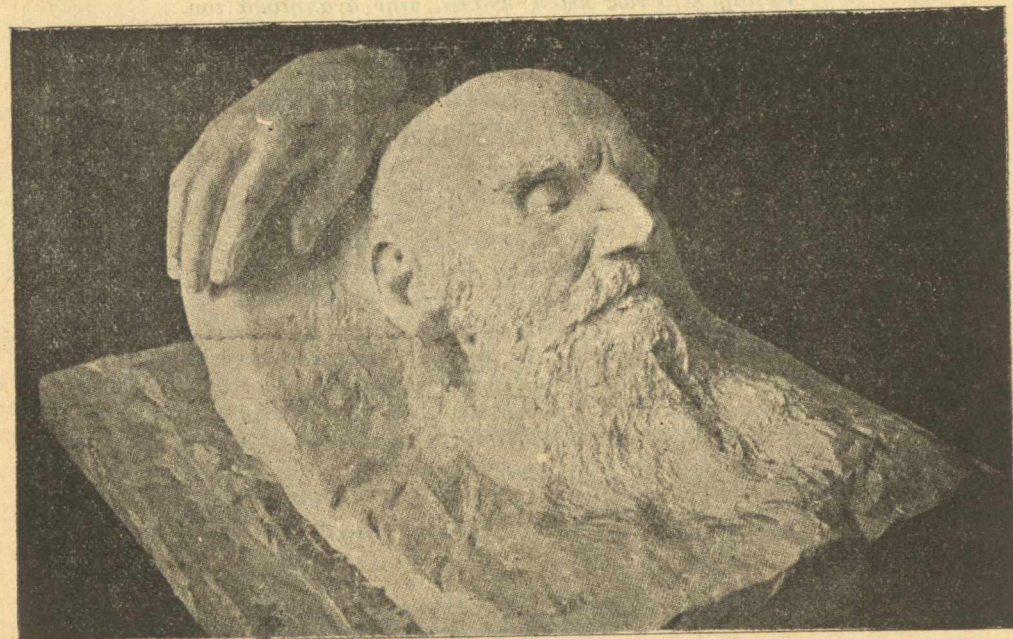
Μὰ τότε σὲ τί, διάβολε, χρησιμεύουν οἱ ἐπιστῆμες σας; Θὰ παίξω σκάκι, καλλίτερα. Ὁ μόνος λόγος νὰ ὑπάρξουν θὰ ἦταν ν' ἀπαντήσουν στὰ ἐρωτήματά μου. Καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι σπουδάζετε γιὰ τὸ αὐτὸ εἶναι δισσκεδαστικὸ, ἔστω κι' ἂν ξέρετε πὼς αὐτὴ ἡ σπουδὴ δὲν ὠφελεῖ σὲ τίποτα.

—Τί νὰ γίνῃ λοιπόν; ρώτησα.

—Ἐξακολουθήστε. Δὲν φταίει κανεὶς. Αὐτὴ ἡ ἀπαγόρευση τοῦ νὰ φάῃ ὁ ἀνθρω-

πος τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ ἀπὸ τὸ δέντρο τῆς ἐπιστήμης μένει ὁ ἀναλλοίωτος κληρὸς τῆς ἀνθρωπότητος. Αὐτὸ μόνον μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς. Δὲν ὠφελεῖ σὲ τίποτα τὸ νὰ περηφανεύεται κανεὶς. Καὶ γιὰ τὸ νὰ περηφανεύτῳ; Ἐπειδὴ ξέρω ὡς τίς πιὸ μικρὲς διαφορὲς κάθε νόημα τοῦ ἱερογλυφικοῦ χωρὶς ὅμως καὶ νὰ μπορῶ νὰ καταλάβω τὴ σημασίαν μιᾶς ἱερογλυφικῆς ἐπιγραφῆς; —Ἐλπίζουν νὰ τὴν καταλάβουν.

—Ἐλπίζουν. Εἶναι καιρὸς νὰ καταλάβουν ὅτι αὐτὴ ἡ ἐλπίδα ζῆ ἔδω καὶ τρεῖς χιλιάδες χρόνια κι' ὅτι δὲν ἐπροχωρίσαμε οὔτε τρίχα στὴ γνώση τοῦ νοήματος τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς: Τὸ νὰ παίξῃ κανεὶς σκάκι εἶναι μιὰ εὐχάριστη ἀπασχόληση. Ἀλλὰ δὲν ὠφελεῖ σὲ τίποτα τὸ νὰ περηφανεύεται κανεὶς γι' αὐτὸ κι' ἀκόμα λιγώτερο τὸ νὰ περιφρονῆ ἐκείνους πὸν δὲν ξέρουν νὰ παίζουν σκάκι.

Ἡ ΝΕΚΡΙΚΗ ΜΑΣΚΑ ΤΟΥ ΤΟΛΣΤΟΪ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΓΟΥΡΥΝΙΑΣ

Ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτη συλλογὴ τοῦ κ. Ἀθανασοπούλου

Στὸ παραθύρι κάθεται μιὰ πεθερά καὶ νύφη
μὲ τὰ μαλλάκια ξέπλεκα σ' τῆς πλάταις πεταμένα,
κι ὄλο τὸν κάμπ' ἀγνάντενε τὰ πράσινα λειβάδια,
βλέπει κοπάδια πρόβατα, βλέπει κοπάδια γίδια.
—Θὰ σὲ ρωτήσω, πεθερά, θὰ σὲ ρωτήσω μάννα
τὸ τίνοὺς εἶν' τὰ πρόβατα, τὸ τίνοὺς εἶν' τὰ γίδια;
—Δικά μας εἶν' τὰ πρόβατα, δικά μας εἶν' τὰ γίδια.
λύκος νὰ φάη τὰ πρόβατα, λύκος νὰ φάη τὰ γίδια
μπροστὰ σ' τὸν ἄντρα τὸν καλὸν μπροστὰ σ' τὸ παλληκάρου,
μαράζιασ' ἢ καρδοῦλα μου, μαράζιασ' ἢ καρδιά μου,
τοῦ στρώνω πέντε στρώματα πέντε μαξιλαράδες
«σῆκω, μαράζη, πλάγιασε, σῆκω, μαράζη, πέσε.—

Νὰ ἦταν ὁ Μάης χινόπωρος κι ὁ Θεριστὴς Γεννάρης
νὰ κροσιαλιάσ' ἢ θάλασσα νὰ πάψουν τὰ καράβια,
νὰ πᾶν οἱ ξένοι σπίτια τους κι οἱ ντόπιοι στὰ δικά τους,
νὰ πάη κι ὁ νιὸς κεῖ π' ἀγαπεῖ, σὴν ἀγαπητικιά του,
τὰκοῦτε Βερβενιώτισσας καὶ Βερβενιωτοπούλους,
τὸ Μάη κρασὶ μὴν πίνετε, κι ἔξω μὴν κοιμηθῆτε.

ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ

Τ' ΑΛΩΝΙΟΥ

Ἐγὼ περνῶ κι ἀντιπερνῶ σ' τῆς Μαργιώδς τάλωνι
πὸν κεῖ ἄλωνίζουσι δώδεκα λιχνᾶνε δέκα πέντε
κι ἢ Μάρω μὲ τῆ ῥόκα τῆς τὸ γῦρο συμμαζώνει,
κι ἢ μάννα τῆς τῆς ἔλεγε κι ἢ μάννα τῆς τῆς λέει.
—Φεῦγα, Μαργιώ δχ τὸν κορναχτό φεῦγα κι ἀπὸ τὸν ἥλιο.
—Νεγὼ τὸν κορναχτό ἀγαπῶ τὸν ἥλιο τὸν δουλεύω,
μάννα τὸν πρῶτο λιχνιστὴ ἄντρα θε νὰ τὸν κάνω.
—Μαργιώ νὸ πρῶτος λιχνιστὴς πολλὰ προποιά γυρεῦει,
γυρεῦει ἀμπέλι ἀρύγγια, χωράφια μὲ τὰ στάχνα
γυρεῦει καὶ τῆ Μαργιώ μ' ὄλα τῆς τὰ παλάτια.

(καθ' ὑπαγόρευσιν ἐργατικῶν 50ετοῦς ἀγραμμάτων).

ΚΕΡΚΥΡΑ: Η ΣΠΙΑΝΑΔΑ

ΚΩΣΤΑ ΠΑΣΑΓΙΑΝΗ

ΚΕΡΚΥΡΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ

15.— ΣΤΟΝ ΓΥΦΟ

Ἀπὸ τὶς θεαματικότερες καὶ γραφικότερες τῆς Κέρκυρας ἢ ἐκδρομὴ στὸν Ὑψο καὶ στὸ Πυργί. Χιλιόμετρα 16 ἀπὸ τῆ Χώρα, μὲ αὐτοκίνητο.

Ἄν θέλῃ κανεὶς ἀπὸ τὸ Πυργί μπορεῖ ν' ἀνεβῆ καὶ στὸ βουνήσιο χωριὸ τὸ Σπαρτίλα, πάνω ψηλὰ σὴν κατάφυτη δυτικὴ πλαγιά τοῦ Παντοκράτορα, τῆς ψηλότερης κορυφῆς σὴν Κέρκυρα, 914 μέτρα πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Ἀκολουθοῦμε τὸ δρόμο, πὸν ἀπὸ τῆ συνοικία Σαρόκο περνᾶει τὸ Ἑβραϊκὸ κοιμητήριον καὶ πὸν πέρα τὸ μεσαιωνικὸ μοναστήρι τῆς Πλατυτέρας πάνω ἀπὸ τὸ Μαντούκι, ὅπου εἶναι κι ὁ τάφος τοῦ Κυβερνήτη τοῦ Καποδίστρια.

Ἐπειτα περνοῦμε ἀπὸ τὸν ποταμὸ μὲ τὶς ὀμαλὲς καὶ πράσινες ὄχθιές, ὅπου ἢ ἀγνή ἢ Ναυσικᾶ ἔπαιζε, λένε, τὸ τόπι πρὸς τὴν ἀκροθαλασσιὰ ὅταν ἐδέχτηκε τὸν πολὺπαθὸ ναυαγὸ τὸν Ὀδυσσεά.

Ἀπὸ κεῖ περνοῦμε τὶς Ἀλυκὲς καὶ τὴν

ὀμορφὴ καὶ χλοερὴ τῆ Σωτηριώτισσα (χιλιόμετρα 5 ἀπὸ τὴ Χώρα).

Ὁ δρόμος μας ὡς σὴ Σωτηριώτισσα, πάνω στὸ ὀμαλὸ ἀκρογιάλι πάντοτε, ἀπὸ τοὺς πὸν καλοὺς ἀμαξωτοὺς δρόμους σὴν Κέρκυρα, ἔχει δεξιὰ τῆ γαλήνια θάλασσα τοῦ κόρφου, μὲ τὰ ἡπειρώτικα βουνὰ ἀγνάντια, κι ἀριστερὰ τὰ περιβόλια τοῦ ποταμοῦ κατασκέπαστα ἀπὸ φουντωτὲς πορτοκαλιὲς καὶ πυκνοὺς ἐλαιῶνες.

Ὁ ἴδιος δρόμος εἶναι, πὸν μᾶς ὀδηγεῖ σὴν Παλιοκαστρίτσα, σὴν Κορακιάνα καὶ στὰ Γύρου.

Περνοῦμε σὲ λίγο μὲς ἀπὸ τὸ ὀμορφο τὸ χωριουδάκι τὸ Κοντόκαλι, πάνω σὴ γοαφικὴ ἀκρογιάλι τῆς λιμνοθάλασσας τῶν Γουβιῶν (Γουβίνο τόλεγαν οἱ Βενετσοῖ), περνοῦμε πὸν πέρα στὸ Βενετσιάνικο ναύσταθμον, μὲ τὶς πολὺτοξες θολωτὲς στοῆς του, ὅπου οἱ Ἑνετοὶ ἔσερναν τὶς πολεμικὲς τους γαλέρες σὲ καιρὸ εἰρήνης.

16.— ΓΟΥΒΙΑ

Ἡ θάλασσα ἐδῶ μπαίνει ἀπὸ ἕναν

ΚΕΡΚΥΡΑ : Η ΤΡΑΤΑ

κατάστενο πόρο μέσα σὲ μιὰ κυκλωτὴν ἀγκυλιά, στρογγυλεμένη ἀπὸ δυὸ σὺδεντρα χλοερὰ ἀκρωτήρια, πὸν πάνε νὰ σμίξουνε τοὺς κάβους τους στὴν ἄκρη καὶ σχηματίζουν μιὰ σωστὴ κυκλωτὴ λίμνη ἀτάραχη ἀπὸ τοὺς ἀνέμους.

Περίκλειστη ὀλόγυρα καὶ πάντοτε γαλήνια, καθρεφτίζει στὰ ἀκύμαντα νερά της τίς καταπράσινες ἀκρολιμνιές καὶ τὰ δασοσκέπαστα βουναλάκια, πὸν τὴν περικλειοῦνε.

Μιὰ ἀκρολιμνιά της οἱ Βενετοὶ διάλεξαν κι ἔχτισαν μέσα ἐκεῖ ἀσφαλισμένο τὸ ναύσταθιό τους.

Καὶ εἶναι τόσο ἀσφαλισμένο τὸ μέρος, πὸν ἐδῶ, στὸν ἤσυχο κόρφο αὐτὸν βοῆκαν καταφυγὴ κι ἄραζαν προφυλαγμένοι οἱ συμμαχικοὶ στόλοι στὸν τελευταῖο μέγαν πόλεμο.

Ὁ δρόμος, πότε κάτω ἀπὸ τὰ σύσκια πυκνὰ φυλλώματα τῶν αἰωνόβιων ἐλαιόδεντρων, πότε κοντὰ στ' ἀκρογιάλι, πάνω ἀπὸ τὰ κοιμάμενα νερά τῆς λίμνης, πὸν ὀλοῦθε περιγύρα στεφανωμένη μὲ δάση καὶ πρασινάδες πυκνὲς μοιάζει στὴ γαλαζόφεγγη γαλήνη της μιὰ νεκροθάλασσα τοῦ ὄνειρου, μᾶς ὁδηγεῖ στὸν Ὑψο

(13 — 14 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴ Χώρα).

17.— ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ

Φτάνουμε στὸν Ὑψο.

Ἀπὸ τὰ πιὸ ὄμορφα καὶ πιὸ φωτόλουστα τοπία τοῦ μαγικοῦ νησιοῦ.

Χαρὰ τῶν ματιῶν καὶ τῆς ψυχῆς ἀχόρταστο ἀναγάλισμα.

Ἡ κερκυρέικη χλωρίδα κυριαρχεῖ ἐδῶ μὲ ἕναν ἀκόλαστο ὄργασμό.

Κισσοὶ καὶ κληματίδες σκεπάζουν ὡς καὶ τὰ βράχια, πὸν φαντάζουν ὄγκοι χλωρασιᾶς κάτω ὡς τὰ κύματα.

Οἱ χοντροὶ κορμοὶ τῶν δέντρων, χορταριασμένοι ἀπὸ βελουδένια βρύα καὶ μούσκλια μεταξοτά, πρασινίζουν χλοισμένοι σὰν τὰ νιόφυτα βλαστάρια.

Τῶν κήπων οἱ πορτοκαλιές μὲ τὰ σγουρὰ πράσινά τους φυλλώματα γέρονουν τοὺς κλώνους βαρεμένους ἀπὸ τὸ φόρτωμα τῶν χρυσῶν καρπῶν.

Μέσα ἀπὸ τίς κοιφάλες τῶν γέρικων ἐλιῶν νιόβλαστα πρινάρια μὲ θυμὸ φντρώνουν καὶ σμίγουν τὰ μαρμαίρερά τους ἀπὸ τὰ μαρμαίρερά τους φύλλα μὲ τῆς ἐλιάς τὴν ἀσημένια πρασινάδα σ' ἕνα παράξενο συμβολικὸ συνταίριασμα.

Ἕνα μεγάλο τόξο χαριτωμένο διαγράφει ἡ θάλασσα βαθιὰ μέσα στὸν πυκνὸν ἐλαιῶνα, πὸν χώνεται, καὶ στὰ χλοερὰ ἀκρογιάλια, πὸν στὴν ἀμμονδιά τους παίζουν τὰ κύματα, ἀρνάκια βόσκουν κοπάδια καὶ ψαράδες μελαποὶ σέρνουν ἀραδιασμένοι σὲ δυὸ γραμμὲς τὰ δίχτυα ἀπὸ τὸ γιאלό.

Στὴν ἀντίπερα ἄκρη τῆς ἀμμονδερῆς ἀκρογιαλιάς, στὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ, τὸ Πυργὶ μᾶς προσμένει χωμένο μέσα στὶς πυκνὲς του νεραντζιές καὶ στὰ ἤσκιερά του κυπαρίσσια.

18.— ΣΠΑΡΤΙΑΔΑΣ

Ἀπὸ τὸ ζωγραφιστὸ Πυργὶ ὁ ἀμαξωτὸς δρόμος ἀποδιχάζεται.

Ἀριστερὰ ὁδηγεῖ στὸν Ἅγιο Μάρκο, μικρὸ χωριὸ δεντροσκέπαστο, ὅπου σώζεται μικρὴ βυζαντινὴ ἐκκλησία μὲ τοιχογραφίες.

Δεξιὰ πηγαίνει στὴν Κουλούρα, στὴν Περίθεα καὶ στὴν ἀρχαία Κασσώπη, στὰ βορεινὰ ἀκρογιάλια τοῦ νησιοῦ πρὸς τὴ Χειμάρρα, ὅπου πρωτοβγήκε ὅταν κατέβηκε στὴν Ἑλλάδα ὁ Νέρωνας μὲ τὸ θιασό του, ἕνα σωστὸ στρατὸ ἀπὸ 6 χιλιάδες ἠθοποιοῦς. Στὸ θέατρο τῆς Κασ-

σώπης ἔδοσε καὶ τὴν πρώτη του παράσταση ὁ τρομερὸς θεατρίνος!...

Ὁ δρόμος τῆς Κασσώπης διακλαδώνεται λίγο πιὸ πάνω ἀπὸ τὸ Πυργὶ πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ μὲ πολὺδιπλές κλιμακοτὲς καὶ γραφικώτατες κορδέλες, μέσα σ' ἕνα δάσος πυκνὸ ἀπὸ πανύψηλα γιγάντια ἐλαιόδεντρα, ἀνεβαίνει στὴν πλαγιά τοῦ βουνοῦ, ὅπου γραφικὸς κρέμεται ἀποπάνω ὁ Σπαρτίλας.

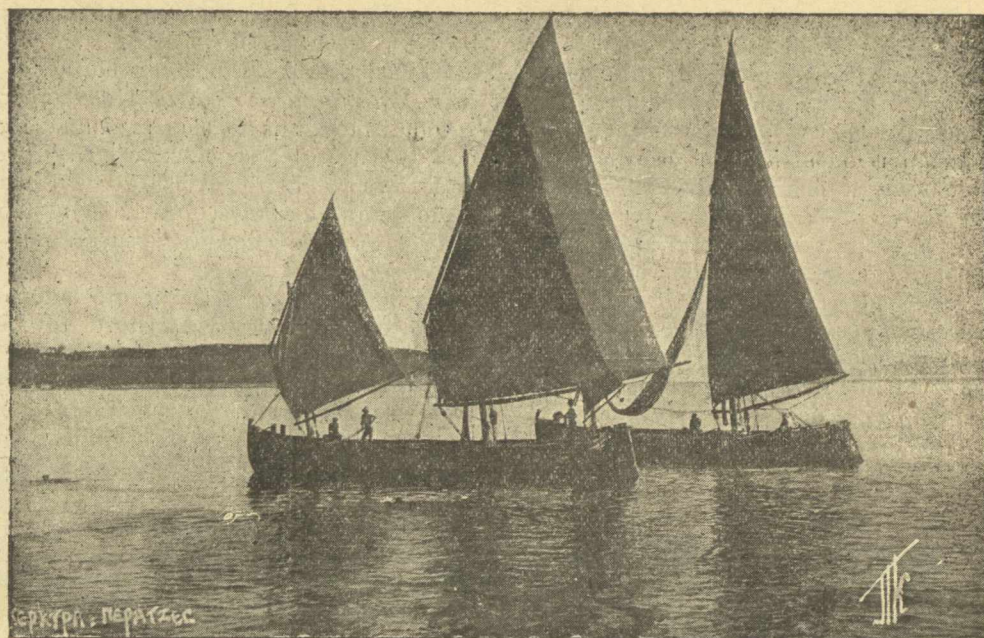
Ἕνας μοναδικὸς ἐξώστης στὸ διάσελο ψηλὰ τὸ χωριό, μὲ ἀγναντέματα παντοῦ μαγευτικά.

Σὰν ἕνας κήπος μυρτιόβλαστος καὶ παραμυθένιος ἀπλώνεται τὸ νησιὸ ἀποκάτω, ξετυλίγοντας τὰ δαντελωτὰ πολύκορφα ἀκρογιάλια τοῦ στὴ θάλασσα πέρα ἐκεῖ, ὡς στὴ Λευκίμη, πὸν χωνεύει στὰ βάθια τοῦ γιαιοῦ. Ἀντίπερα τὰ περιγράφα ἡπειρώτικα βουνὰ θεμελιώνουν βαθιὰ τὸν ἀπέραντον ὄριζοντα.

Πιὸ ἀνατολικά, πρὸς τὸ ἀνοιγμὰ τοῦ κόρφου, πὸν κατάστενος ἀπλώνεται ἀνάμεσα στὴν Κέρκυρα τὴ μακρουλή καὶ στὰ ἡπειρώτικα ἀκρογιάλια, διαφαίνονται στὰ βάθια τοῦ ὄριζοντα ἐκεικάτω οἱ Παξοί, ἡ Λευκάδα, ἡ Κεφαλλονιά βαθύτερα.

ΚΕΡΚΥΡΑ : ΤΟ ΜΑΖΕΜΑ ΤΗΣ ΕΛΙΑΣ

ΚΕΡΚΙΡΑ : ΠΕΡΑΤΖΕΣ

19.— ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ

Ἀπὸ τὸ χωριὸ Σπαρτίλα μποροῦμε νὰ ἀνεβοῦμε στὴν πιὸ ψηλὴ κορφή τοῦ νησιοῦ τὸν Παντοκράτορα. Ὑψὸς 914 μέτρα. Ὁ δρόμος σὲ πολλὰ μέρη δύσκολος. Ἀνεβαίνουμε πεζοὶ ἢ μὲ μουλάρι.

Ὁ ἀνήφορος πολὺ ἀπότομος καὶ κακοβάδιο τὸ μονοπάτι. Τὸ διάστημα ὡς στὴν ψηλὴ κορφή 3—4 ὥρες ἀπὸ τὸ Σπαρτίλα, κατὰ τὴν ἀνοχὴ.

Ἡ κορφή ἀπάνω σπανὴ καὶ κατὰξερη. Ἀπὸ τὸ μετόχι κάτω στὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ ὡς ἀπάνω στὴν κορφή καὶ γύρω σ' ὅλα τὰ πλάγια, οὔτε κλαράκι, οὔτε χορτάκι δὲν ἀπαλαίνει τῶν βράχων τὴ σκληρὴ τὴν ἀγοριότητα.

Στὸ σιάδι τῆς κορφῆς ἡ ὁμορφὴ ἐκκλησιά τοῦ Σωτῆρα στὴ μέση.

Κολλητὰ γύρω τὸ μοναστήρι. Λίγα κελιά γιὰ τοὺς ξένους.

Στὶς ψηλὲς τὶς μάντρες τοῦ περίβολου ὀλόγυρα στεγασμένο κυκλωτὸ ξώστεγο μὲ κολώνες, χωρισμένο σὲ μικρὰ διαμερίσματα. Καθένα ἀπ' αὐτὰ ἀνήκουν σ' ὄρισμένα χωριά, ὅπως δείχνουν οἱ ἐπιγραφές μὲ τὰ ὀνόματα τῶν χωριῶν ἐμπρὸς

στὶς χοντροκάμωτες ἀπλὲς μετώπες. Κι' αὐτὰ χρησιμεύουν γιὰ τοὺς χωριανὸς πανηγυριῶτες, πού ἀνεβαίνουν κι' ἀπὸ τὰ πιὸ μακρυνὰ χωριά τοῦ νησιοῦ στὶς τριήμερες γιορτὲς τοῦ Παντοκράτορα, στὶς 6 Αὐγούστου.

Ἀνεβαίνουν στὸ καλοκαιρινὸ τὸ πανηγύρι τῆς κορφῆς οἱ χωριατοποῦλες μὲ τὰ πολύχρωμα γραφικὰ τους κουστούμια, διαφορετικὰ ἀπὸ κάθε μέρος τοῦ νησιοῦ.

Μὲ τὰ παράξενα παρδαλὰ «γιαδέματα» στὰ κεφάλια χτενισμένες, στολισμένα οἱ νυφάδες μὲ φανταχτερὲς κόκκινες καὶ χρυσὲς κορδέλλες, κι ἄλλες πάλι μὲ τὶς ἄσπρες πολὺδιπλες μπόλιες ἀναρριχτές, τὰ στήθια τους σκεπασμένα ἀπὸ χρυσὰ κι ἀσημένια στολίδια, τὰ αὐτιά τους βαρεμένα ἀπὸ μεγάλα πολὺκλινα σκουλαρίκια, ὅλες τρισεύτυχες ὅτι μποροῦν νὰ δεῖξουν στὸν πανηγυριώτικο χορὸ πιὸ πολὺ τὴν προίκα τῶν χρυσαφικῶν τους, περὰ τὰ δροσερὰ τὰ κάλλη τους.

20.— ΣΤΗΝ ΚΟΡΦΗ

Τὸ θέαμα ἀπὸ τὰ ὕψη τῆς κορφῆς ὄνειρευτὸ.

Καμμιά ἄλλη κορφή δὲν ἐμποδίζει τὸ

μάτι περίγυρα καὶ ἡ Κέρκυρα ὀλόκληρη σ' ὅλη τὴν ἔχτασή της, μ' ὅλα τὰ μάγια τῆς ἀπλώνεται κάτω ἀπὸ τὴν ξερὴ κορφή πάνω στὶς θάλασσες.

Ξανοίγει κανεῖς ἀπὸ δῶ ψηλά, βορεινὰ κι ἀνατολικὰ τὴ θάλασσα τῶν στενῶν, σὰν ἓνα μεγάλο ποτάμι ἀνάμεσα στὰ βουνά. Τὶς ὄροσειρὲς στὴν Ἠπειρο, τὰ κρεμάμενα χωριά τῆς Χειμάρρας, σὰν ἀητοφωλιῆς στὰ κατάραχα. Ἐπειτα τοὺς Ἅγιους Σαράντα χαμηλὰ στ' ἀκρογιάλι. Τὴν περικλειστὴ τὴ λιμνοθάλασσα τοῦ Βουθρωτοῦ. Τὰ ἄδεντρα τ' ἄλλα Ἠπειρώτικα ἀκρογιάλια, τὴν Σαγιάδα, τὴ Γουμενίτσα, πιὸ κάτω, τὰ Σύβωτα, τὴν Πάργα πιὸ βαθιά, τὴν πολὺπαθη.

Ἐπειτα ἀγνατεύει ὅλο τὸ πανόμορφο τὸ νησιὸ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του κανεῖς, σὰν ἓναν κῆπο μαγικὸ μέσα στὰ γαλανὰ νερά.

Ἀπὸ τὴν Κασσώπη ὡς στὴ Λευκίμη. Τὴ ζωγραφιστὴ Κουλούρα καὶ τὶς Συνιῆς ἀποκάτω, τὰ δοξαρωτὰ τὰ ἀκρογιάλια τοῦ Ὑψου, τὴ Χώρα μὲ τὸ Βίδα μπροστὰ τῆς, τοὺς Ἅγιους Λέκα, τὸν Ἅγιο Μαθιὰ βαθύτερα.

Βορειοδυτικὰ πίσω τὴ Ρόδα, τοὺς Κρα-

σάδες, τὸ Σιδάρι, τοὺς Αὐλιώτες, καὶ τὰ σκόρπια ξερονήσια τῶν Ὁθωνῶν.

Κόσμους καὶ κόσμους περιβροχτοὺς παντοῦ ὀλόγυρα ἀπὸ τὰ Ἴονια κύματα.

21.— ΠΕΛΕΚΑΣ

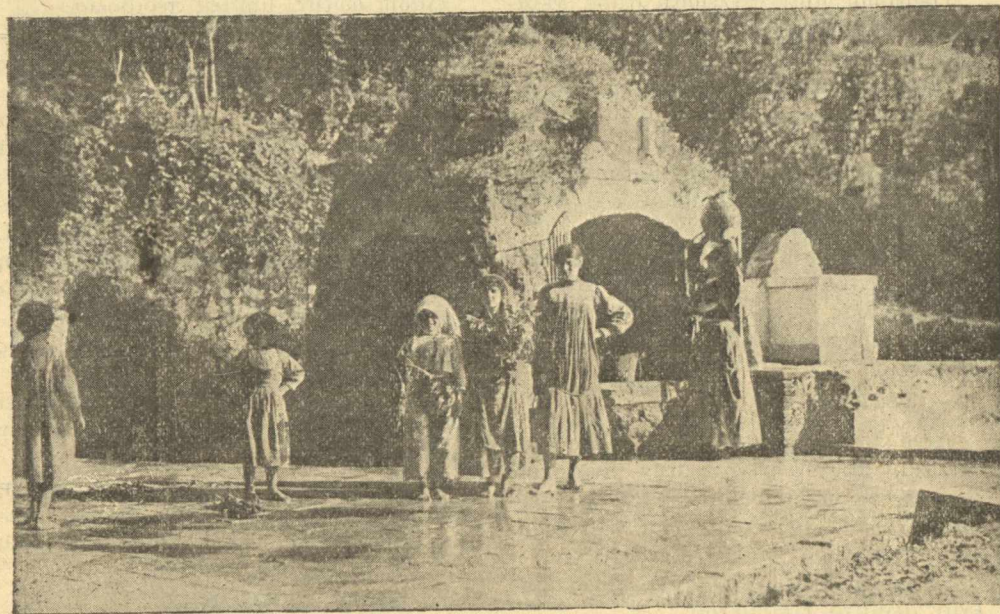
Μιὰ ἄλλη κορφή στὸ νησί, πού μπορεῖ νὰ τὴν ἀνεβῆ κι ὁ πιὸ δύσκολος ταξιδιώτης, εἶναι ἡ κορφή τοῦ Πέλεκα.

Ἐκδρομὴ πιὸ εὐκολὴ, πιὸ ἄνετη καὶ πιὸ σύντομη ἀπὸ τὸ ἀνάβασμα στὴν ψηλὴ κορφή τοῦ Παντοκράτορα.

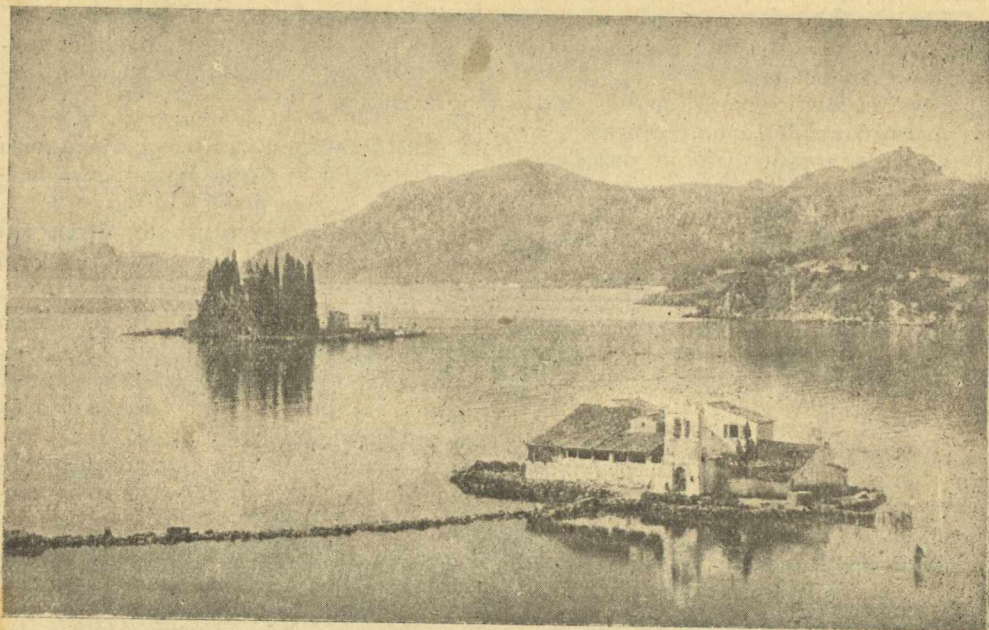
Ὁραῖος ἀμαξωτὸς δρόμος, χιλιόμετρα 11 ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα, μᾶς ὀδηγεῖ ὡς στὴν κορφή ἀπάνω τοῦ Πέλεκα, μὲς ἀπὸ κήπους κι ἀμπέλια, κάτω ἀπὸ καστανιῆς κι ἀρχαίους ἐλαιῶνες.

Περνοῦμε μὲς ἀπὸ τὸ κατάφυτο χωριουδάκι τὴν Ἀλεπού, στὰ δυτικὰ πρόθυρα τῆς Χώρας.

Μόλις ἀφίνομε τὴν Ἀλεπού, ἓνας γήλοφος κόβεται κάθετα μπροστὰ μας ἀπὸ τὸν ἀμαξωτὸ δρόμο σὲ δυό, καὶ μέσα ἀπὸ τὸ κανονικὸ τὸ ἄνοιγμα τῶν γραμμῶν του, σὰ μέσα ἀπὸ φανταχτερὴ κορνίζα, ξανοίγεται στὸ βάθος κάτω ζωγραφιστὴ, μυριόβλαστη κοιλιάδα πολυδαίδαλη.

ΚΕΡΚΙΡΑ : ΣΤΗΝ ΠΗΓΗ

ΚΕΡΚΥΡΑ : Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΒΛΑΧΕΡΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ

Κατεβαίνουμε τώρα στην όνειρευτη κοιλάδα της Ἐφρας καὶ τοῦ Τρίκλινου.

Περνοῦμε μιὰν ἀτέλειωτη σειρά γελαστὰ πράσινα τοπία. Τὸ ἓνα πιδὸ χαρούμενο ἀπὸ τ' ἄλλο.

Λίγο πιδὸ πέρα ἀπὸ τὸν κυπαρισσόφραχτον Τρίκλινο, παίρνουμε τὸ δρόμο ἀριστερὰ καὶ ἀνεβαίνουμε στὸ λόφο.

Δεξιὰ σταυρώνει ἄλλος ἀμαξωτὸς δρόμος, ποὺ ὀδηγεῖ στὸ Λειβάδι τοῦ Ρόπα καὶ στοὺς Ἐρμονες.

Ὁ δρόμος ἀπὸ δῶ ὡς στὴν κορφὴ τοῦ Πέλεκα ἀνεβαίνει σὲ πολὺδιπλὲς ἀτέλειωτες κορδέλλες, κάτω ἀπὸ βαθύσκια μεγάλα ἐλαιόδεντρα, μετὰ ἀπὸ ἀμπέλια καὶ περιβόλια.

22.— ΞΑΓΝΑΝΤΑ

Λίγο πάνω ἀπὸ τὸ γραφικὸ χωριὸ τοῦ Πέλεκα, ποὺ ὑψώνεται στὴν ἀνατολικὴ πλαγιά τοῦ ὄραϊου βουνοῦ καὶ τὸ περνοῦμε μετὰ τὸ ἀμάξι, φτάνουμε στὴν περφημὴ τὴν κορφὴ τοῦ Πέλεκα.

Ἐνας ἐξώστης κορμαστὸς πάνω ἀπὸ ἓναν ἀληθινὸ Παράδεισο.

Δροσερὰ ἀρώματα ἀνεβαίνουν στὴν κορφὴ ἀπὸ τὴν πλούσια κάτω χλωρίδα.

Ἐνας σωτὸς ὠκεανὸς πρασινάδας ἀγκαλιάζει ἀπὸ παντοῦ τὸ βουνό.

Δάση, φυτίες, μῦθικὰ περιβόλια.

Σπάρτα καὶ ἀγριόθαμοι καθελογῆς δροσεροὶ κρέμονται στὸ κενὸ ἀπὸ τοὺς βράχους ἀνθισμένοι.

Μέσα ἀπὸ τὴν ὑγρὴ τὴν πρασινάδα δῶ καὶ κεῖ ἀσπρολογοῦν στὸ διάστημα τὰ χωριουδάκια.

Οἱ ἀμαξωτοὶ δρόμοι χαράζουν ὀλοῦθε κάτω σὰν ἄσπρα αὐλάκια τὸ πράσινο νησί.

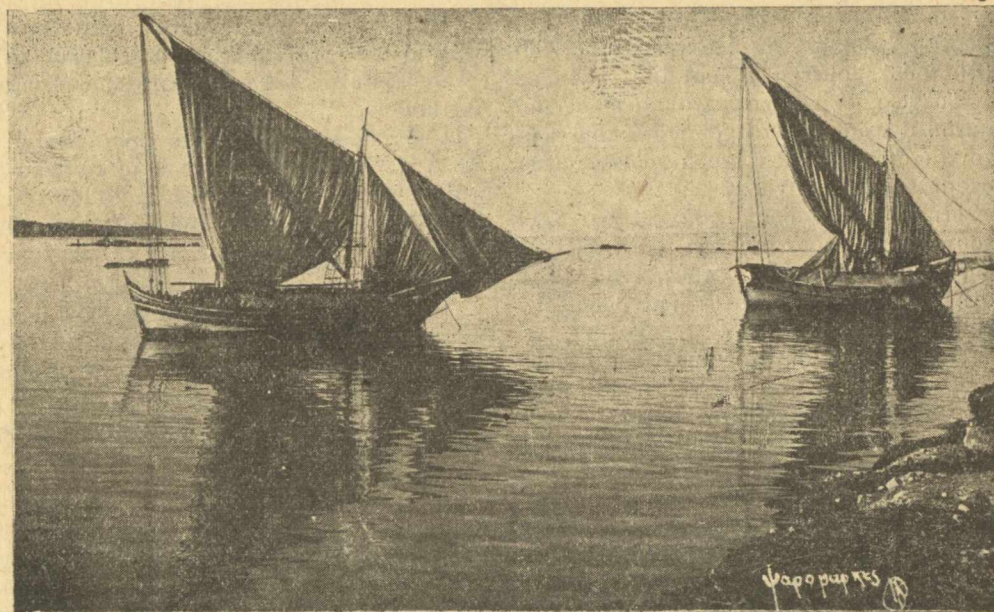
Ἡ θάλασσα τοῦ κόρφου ἀχνογάλανη ἀρχίζει ἐκεῖ, ποὺ τελειώνει ἡ πρασινάδα τοῦ μαγικοῦ νησιοῦ καὶ στενεύεται ἀπέναντι ἀπὸ τὰ σπανὰ ἀκρογιάλια τῆς Ἡπείρου.

Τὸν ὀρίζοντα ἀπάνω τὸν περικλεῖνει τὸ πολὺδιπλο στεφάνι τῶν ἠπειρωτικῶν βουνῶν.

Καταπράσινη ἡ Κέρκυρα, παραδομένη ὅλη στὰ ἠδονικὰ χάδια τοῦ Ἥλιου, ὀνειροζεῖ φωτολουσμένη τὸ ὀλόγλυκο τὸ γέλιο τῆς πιδὸ μακαριστῆς γαλήνης.

23.— ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑΣ

Ἀπὸ τὸ 18 χιλιόμετρο, ὕστερα ἀπὸ τὸ χωριὸ Σκριπερὸ καὶ πέρα, ἀνεβαίνουμε

ΚΕΡΚΥΡΑ : ΨΑΡΟΒΑΡΚΕΣ

στὶς ἀπανωτὲς κορδέλες, ποὺ ἀνεβαίνει ὁ δρόμος στὸ βουνὸ τὸν Παντελεήμονα, πάνω σὲ ἓνα γραφικὸ διάσελο ψηλά, ποὺ χωρίζει τὴν ὄροσειρὰ τοῦ Παντοκράτορα.

Τὸ διάσελο τοῦ Παντελεήμονα εἶναι ἀκόμη τὸ μεσοχώρισμα τοῦ νησιοῦ καὶ τὸ μοναδικὸ του ξάγναντο σ' ὅλα του τὰ ἀκρογιάλια.

Ἄγναντεύει κανεὶς ἀπὸ δῶ ψηλά, ἀνατολικομεσημβρινὰ τὸ πιδὸ πεδινὸ μέρος τοῦ νησιοῦ. Τοὺς ὀμαλοὺς κάμπους, τὰ λειβάδια καὶ τὰ ξέφωτα, παντοῦ σπαρμένα χωριὰ καὶ χωριουδάκια κάτω ὡς στὰ Λεύκη.

Πίσω ἀπὸ τὸ βουνὸ ξανοίγει κανεὶς βοριοδυτικὰ γραφικὰ ἄλλα χωριὰ πάνω σὲ χαριτωμένα κυματιστὰ κατάφυτα βουνάκια. Τὸν Ἄγρό, τοὺς Χωροεπίσκοπους, τοὺς Ἄγραφοὺς, τὸ Σιδάρι. Καὶ στοῦ Ἀδριατικοῦ τὴ θάλασσα, δυτικὰ στὰ ἀκρογιάλια τῆς Κέρκυρας, πιστοὺς τῆς δορυφόρου, τὰ ἀπόκοσμα νησιάκια Ὁθωνοί, Ἐρρίκουσα, Μαθράκι καὶ Πετροκάραβο.

Συγκρατητὴ ἀπὸ τὸν πανοραματικὸν αὐχένα τοῦ Παντελεήμονα ξετυλίγεται ἡ ζωγραφιστὴ ὄροσειρὰ τοῦ Παντοκράτορα, τὸ βουνὸ ὁ Ἀράλης, ποὺ χωνεύει πάνω

ἀπὸ τὸ χωριὸ Λάκωνες καὶ πάνω ἀπὸ τὴ μονὴ τῆς Παλιοκαστρούτσας.

Πέρα καὶ παντοῦ γύρω τὸ ἀπέραντο πέλαγο γιομάτο φῶς καὶ μυστήριον.

Ὁ σιμοτεινὸς καὶ ὁ μακρυνὸς οὐρανὸς ἀποπάνω καθαρὸς καὶ ἀπέραντος γλυκοστάζει ἀρμονία ἀπὸ ὄλον τὸν αἰθέρα καὶ καλοσύνη, περιχύνοντας κάτω ὄλην τὴν εὐτυχισμένη φύση.

Ἐνα διάφανο ἀσπρογάλιασμα ἀπλώνεται ὀλόγυρα στὴ θάλασσα καὶ σ' ὅλα τοῦ νησιοῦ τὰ δαντελλένια ἀκρογιάλια.

Τρίσβαθη ἄβυσσο ἀνοίγεται πρὸς τὰ ἀνοιχτὰ τοῦ πελάγου, στὰ ἀπόβαθα ἐκεῖ κάτω τὰ μακρυνά, ὅπου σῦβει ὁ οὐρανὸς καὶ ἀγκαλιάζει τὴ θάλασσα.

24.— ΝΤΦΕΣ

Κατεβαίνουμε τὸ διάσελο τοῦ Παντελεήμονα πίσω ἀπὸ τοῦ βουνοῦ τὶς βορεινὲς κορδέλλες, ὅπου ἀνοίγονται ἐμπρὸς μας ἄλλοι καινούργοι κόσμοι ἀρμονικοὶ καὶ ὄραιοι.

Περνοῦμε τοὺς Χωροεπίσκοπους, τὸ Ρεκίνη, τοὺς Ἁγίους Δούλους, χωριὰ, τοπία καὶ δάση χαριτωμένα καὶ φτάνουμε στὸ χωριὸ Νυφές.

Τὸ πιὸ δροσερὸ χωριὸ τοῦ νησιοῦ στὴ βορεινὴ πλαγιά τοῦ Παντοκράτορα, 30 περίπου χιλιόμετρα μακριὰ ἀπὸ τὴ Χώρα.

Τὸ χωριὸ εἶναι χτισμένο πάνω σὲ μιὰ ραχοῦλα φωτεινὴ καὶ τὰ πόδια του βρέχονται στὰ ἄφτονα τρεχούμενα νερὰ μέσα σὲ μιὰ ρεματιὰ ἀνάβαθ.

Πηγές κι ἀνάβρες, πὺ κανένα ἄλλο τοῦ νησιοῦ χωριὸ δὲν ἔχει, γάργαρα κυλοῦν τὰ κρουσταλένια τους νερὰ μέσα στὴ μικρούλα τὴ ρεματιὰ καὶ δροσιίζουν τὴν πυκνὴ βλάστηση.

Δέντρα καὶ χλόη φουντωμένα θεωριεῖουν σ' ὅλην τὴν ἀπλοχωριὰ γύρω καὶ ἀναγαλλιάζουν τὸ χαρούμενο τοπίο.

Σεμνὲς ὄμορφες χωριατοπούλες μὲ ἄσπρες μαντιῆλες ἀναρριχτὲς στὰ μαλλιά τους μὲ ἰδιότροπὴ χάρη, σειστές, καμαρωτὲς ροβολοῦν πρὸς τὴν πηγὴ μὲ τὰ λαγήνια τους.

Γιομίζουν κι ἀνεβαίνουν πάλι στὸ χωριὸ ἢ μιὰ πίσω ἀπὸ τὴν ἄλλη, σὲ μιὰ ἀρχαϊκὴ πλαστικὴ πομπὴ μὲ τὰ γιομίτια λαγήνια ζυγιασμένα πάνω στὰ κεφάλια τους, ὀρθόκορμες καὶ λιγερές, σὰν κληφόρες ἀρχαιοπλάστες.

Στὰ αὐλάκια τὰ πράσινα, πὺ κυλοῦν τὰ κρουσταλλά νάματα τῶν πηγῶν, στοὺς ὄχτους σκεπασμένους ἀπὸ χλόη παχύτατη, στρώματα ἀπὸ ἄγριους μενεξέδες μυροκοποῦν κι εὐωδιάζουν τὸν ἀγνὸ αἰθέρα μὲ τὰ ἀβρὰ κι εὐγενικά τους ἀρώματα.

25.— ΑΣΚΗΤΑΡΙΟ

Λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ τὴς Νυφές, ἓνα σὺδεντρο μονοπάτι μᾶς ὀδηγεῖ στὸ φημισμένο τὸ Ἀσκηταριὸ.

Μιὰ ἄγρια ξωτικὴ τοποθεσία, κρεμαστὴ στὸ βουνό, πὺ μόνο ἢ πλούσια παντοῦ ὀλόγυρα ἢ βλάστηση ἀπαλαίνει τὴν τόση τὴς ἀγριότητα στὰ ξαφνιασμένα μάτια.

Μεγάλα ἀπότομα βράχια ἀνοίγουν μιὰ διάπλατὴ ἀγκαλιὰ κρεμάμενη στὸ χάος.

Ἀποπάνω κόβονται κάθετα κρεμαστὰ βουνά, καὶ κάτω χάσκει μιὰ τρομαχτικὴ ἄβυσσο πλουσιοβλαστημένη.

Λίγο πιὸ πέρα βαθυγάλανη ἀγνατεύεται ἢ λουρίδα τῆς στενοθάλασσας, πὺ ξετυλίγεται σφιγμένη ἀνάμεσα στὰ περίφημα τὰ στενά, πὺ σχηματίζουν τὰ βορεινὰ βραχωτὰ ἀκρογιάλια τοῦ νησιοῦ καὶ τὰ ἀντίπερα ξερὰ κι' ἀπότομα ἀκρογιάλια τῆς Ἠπειροῦ.

Ὁ οὐρανὸς κατὰγναντα σκεπάζεται ἀπάνω ἀπὸ τὰ πολυκόρυφα ψηλὰ τὰ Ἀκροκεραῦνια, καὶ τὰ ἀπάτητα βουνὰ τῆς Χειμάρρας.

Πέρα θαθύτερα πρὸς τὸ βορρὰ ἀπλώνεται ἢ Ἀδριατικὴ θάλασσα μὲ τὰ ἀκρογιάλια τῆς Ἀλβανίας, καὶ πιὸ ἀριστερὰ ἀπόβαθα στὰ μακρινὰ τοῦ ὄριζοντα τοῦ τὰ βάρη μόλις ξεχωρίζουν τὰ ἰταλικά ἀκρογιάλια.

Τὰ βράχια τοῦ Ἀσκηταριοῦ γύρω ὅλα σκεπασμένα ἀπὸ θεωριεμένους κισσοὺς κι ἀνθισμένα ἀγριόβατα, πὺ τινάζουν σῶν γκρεμῶν τὸ κενὸ τὴς θισσανωτὲς πολύδιπλες πλεχταριές τους, σὰ νάθειλαν νὰ γιομίσουν τὸ χάος ἀποκάτω μὲ τὴν ἀκόλαστή τους τὴ βιάστηση.

Μεγάλα κυπαρίσσια μὲ χοντροὺς ρωμάλους κορμούς σκεπάζουν τὸ παράμερο τὸ ρημοκλήσι τὸ ἀλιβάνιστο, καὶ τὸ λησμονημένο τοῦ Ἀσκητῆ, τὸ ρημόσπιτο μὲ τὰ χορταριασμένα τοῦ κατώφλια.

Σὲ μιὰ πασιχλωρὴ κόχη τοῦ βράχου, σκεπασμένος ἀπὸ τὴν πυκνὴ τὴ βλάστηση, στὸν πιὸ ποιητικὸν τάφο κοιμάται τὸν ἀξέπνητο ὁ μακάριος ὁ Ἀσκητῆς.

26.— ΕΡΡΙΚΟΥΣΑ

Ὅταν περάσαμε τὰ στενά τῆς Κέρκυρας, τὰ κρεμάμενα δεξιὰ ἀπάνω μας τὰ ἀγροβούνια τῆς Χειμάρρας κατέβαζαν ἓνα δαιμονισμένο βορρὰ.

Ὁ ἄνεμος σκυλὶ καὶ τὸ πέλαγο ἀνταριασμένο.

Ὁ καπετάνιος μας, ἓνας θαλασσινὸς γερόλυκας ἀπὸ τοὺς Ὁθωνοὺς, μὲ τὸ χουσοδ σκουλαρικί του σ' αὐτὶ καὶ τ' ἄταχτα ψαρά του γένια, ἔσφιξε τὸ τιμόνι ἀτάραχος, ἐνῶ μιὰ δυνατὴ σπιλιάδα ἔγερνε τὸ πλοιο μας μονόπαντα.

Χαμογέλασε μὲ τὴν ἀνησυχία μας καὶ εἶπε,

— Γέρο βορρὰ ταξίδευε, καὶ νότο παλικάρι....

Ἐπειτα φώναξε τοὺς ναῦτες του κι ἔδωσε τὰ παραγγέλματά του.

Ἐδесαν μουῦδες στὰ πανιά. Τὰ κύματα παραφούσκωναν. Τὸ καράβι ἀνεβοκατέβαινε πάνω στὰ καμαρωτὰ τὰ κύματα σὰν ἄτι θυμωμένο. Οἱ ἄφροὶ κάπνιζαν ὀλοῦθε γύρω μας.

Ὁ καιρὸς ὅσο πήγαινε καὶ ξείνιζε τὰ μούτρα του. Δὲν μᾶς ἔπαιρνε γιὰ τοὺς

Ὁθωνοὺς. Θὰ μᾶς ἔσερναν τὰ νερὰ κι ὁ ἄνεμος στὴ Ρόδα ἢ στὸ Σιδάρι.

Εἶδε τὰ σκοῦρα ὁ καπετάνιος μας καὶ ποδίσασε γιὰ τὴν Ἐρρίκουσα.

Ἐνα λιμανάκι ἀπάνεμο, μικρούτσικο γιὰ βρακοῦλες. Τὸ νησάκι χαμηλό, ἀπλαδερό. Μιὰ χαμηλὴ σκαφίδα ἀραγμένη στὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα, πὺ τὴν πηδοῦν ἀπὸ παντοῦ γύρω τ' ἄγρια τὰ κύματα.

27.— ΑΡΑΞΟΒΟΛΙ

Ἀράξαμε στὸ λιμανάκι.

Νησιῶτες ναυτικοὶ γαλάζια ντιμένιοι κατεβαίνουν τώρα ἀπὸ τὰ ἀραιὰ χαμηλὰ τους σπιτάκια στὸ ἀκρογιάλι κάτω νὰ καλοδεχτοῦν καλόκαρδοι τὸ «ποδισιάρικο» καὶ τοὺς ἀκάλεστους ξένους του.

Ἀπόμερο κι ἄγρονο κι ἐρημικὸ μέσα στὸν ἄγριο πόντο, τὸ μικρὸ τὸ νησάκι δὲ βλέπει συχνὰ πλοῖα σ' ἀκρογιάλι του, μάλιστα τὸ χειμῶνα μὲ τὰ ἀγριοκαίρια. Μόνο παραστρατισμένους καὶ ναυαγούς. Πὺν καὶ πὺν κανένα ποδισιάρικο.

Καλόκαρδοι κι εὐτυχισμένοι ὅτι ἔβλεπαν ξένους νὰ ἀράζουν σήμερα στὸ νησάκι τους, μᾶς δέχονται γλυκομίλητοι καὶ γελαστοὶ οἱ ἀγαθοὶ νησιῶτες. Σὰ νὰ μᾶς καρτεροῦσαν.

Μᾶς ὀδηγοῦν στὰ καθαρὰ νοικοκυρεμένα του σπιτάκια, κρυμμένα μέσα στὴς κληματαριές. Μᾶς φιλοξενοῦν, μᾶς φιλεύουν πρόθυμα ἀπὸ ὅ,τι ἔχουν καὶ χρήματα δὲν δέχονται. Πειράζονται μάλιστα μὲ τὴν ἐπιμονὴ μας νὰ πληρώσουμε.

Ἐπειτα μᾶς ὀδηγοῦν μέσα ἀπὸ τὴς πυκνὲς τὴς ἀρμυρίχες, πὺ φυτρώνουν σ' ὅλο τὸ νησάκι τους, καὶ μᾶς δείχνουν τὰ ἐρημητήρια τὰ ἱστορικὰ τῶν «ἐνωτικῶν» τοῦ Ζερβοῦ, τοῦ Μομφεράτου, τοῦ Λομβάρδου κλπ. πὺν τοὺς εἶχαν ἐξορίσει οἱ Ἀγγλοὶ, γιὰ τὴ ζητοῦσαν νὰ ἐνωθοῦν τὰ Ἐφτάνησα μὲ τὴν Ἑλλάδα, —καλήωρα ὅπως ἢ Κύπρο τώρα καὶ τὰ Δωδεκάνησα...

28.— ΟΘΩΝΟΙ

Τὸ δειλινὸ τῆς ἄλλης ἡμέρας μαλακώνει λίγο ὁ καιρὸς καὶ κάνουμε πανιά γιὰ τοὺς Ὁθωνοὺς, λίγα μίλια δυτικὰ ἀπὸ τὴν Ἐρρίκουσα.

Οἱ Ὁθωνοὶ εἶναι τὸ πιὸ μεγάλο ἀπὸ

τὰ ἐρημόνησα τῆς Κέρκυρας στὴν Ἀδριατικὴ θάλασσα.

Ἐχει βουνάκια μὲ πυκνοὺς ἐλαιῶνες κι ἀμπέλια. Λίγα καλὰ σπιτάκια περιποιημένα στὸ ἀκρογιάλι, καὶ τὰ πιὸ πολλὰ σπαρμένα δῶ καὶ κεῖ μέσα στοὺς ἐλαιῶνες, στὴς ράχες καὶ στὰ ψηλώματα.

Ἐχει φάρο, παπᾶ, καὶ γιαιτρό. Ἐνῶ ἢ φτωχὴ ἢ Ἐρρίκουσα δὲν ἔχει τέτιες πολυτέλειες...

Τὰ δυτικὰ ἀκρογιάλια τῶν Ὁθωνῶν, πρὸς τὴν ἀνοιχτὴ Μεσόγεια εἶναι βραχωτὰ κι ἀπότομα, κοφτὰ μέσα στὴν θάλασσα, πὺν ποτὲ ἐκεῖ δὲν ἡσυχάζει.

Τὰ ἄγρια τὰ κύματα τῆς ἔρχονται μὲ ἀσώπαστη βοῆ κάτω ἐκεῖ ἀπὸ τὰ ἀπόμακρα τὰ ἀκρογιάλια τῆς Ἀφρικῆς, νὰ ξεσπᾶσούν μὲ θυμὸ στοῦ νησιοῦ τὰ ἀπάτητα βράχια τὴν ἀφρισμένη τὴ λύσσα τους.

Ἀπὸ τὴς ἀνεμόδαρτες πάντα κορφουλες τοῦ νησιοῦ τὸ θέαμα πρὸς τὸ ἀνοιχτὸ πέλαγο ὄραμα σωστό, καὶ μάλιστα στὸ ἡλιοβασίλεμα.

29.— ΔΥΣΜΑ

Ὁ ἥλιος σὰν κουρασμένος ἀπὸ δρόμο μακρινὸ κυλάει ράθυμα ἀπὸ τοὺς γαλάζιους θόλους πάνω τοῦ οὐρανοῦ στοῦ διάπλατου πόντου κάτω τὰ χρυσαφένια πλάτια.

Τὰ πέλαγα φλογίζονται. Χρωματικὴ ἀποθέωση τυλίγει τὴς στεριές.

Ἀστράφτουν χρυσοροδίνες ἀντιφεγγιές πάνω σ' αἱματωμένους βράχους.

Ἀσπρογυαλιάζουν γλυκοκοιμισμένα τὰ λιμανάκια τὰ ἀπάνεμα.

Τὰ βουνὰ πάνω τῆς Χειμάρρας ἀνάφουν χρυσωμένα.

Οἱ λόγχοι ἀγνάντια στὴν Κέρκυρα, οἱ δασωμένες τῆς κορφῆς αἰθεροπρασινίζουν μέσα στὰ μενεξεδένια χάρδια τοῦ ἡλιοβασιλέματος.

Στὰ δυτικὰ τὰ βράχια τῶν Ὁθωνῶν εἶναι ἓνα μεγάλο σπήλαιο, πὺν μπορεῖ κανεὶς νὰ μπῆ μόνο μὲ βάρκα. Στὸ νησί τὸ λένε «ἢ σπηλιὰ τῆς Καλυψῶς». Μὰ εἶναι πολὺ ἀμφίβολο ἂν εἶναι ἢ σπηλιὰ, πὺν φιλοξένησε τόσον καιρὸ τὸν πολὺπαθὸ τὸ βασιλιὰ τῆς Ἰθάκης.

Οἱ νησιῶτες ὄλοι τους ναυτικοὶ κοσμογυρισμένοι. Ξενιτεύονται καιροὺς καὶ χροῦνια ταξιδεύοντας μὲ τὰ καράβια τους.

ΤΟ ΔΙΔΗΜΜΑ

Ὁ γνωστός ἀπὸ ἄλλες του μελέτες στὰ «Ἑλληνικά Γράμματα» γιὰ τὶς Ἀνατολικὲς Φιλολογίες κ. Σ. Παπαδόπουλος μᾶς ἔδωκε γιὰ δημοσίευση τ' ἀκόλουθα δύο τραγούδια ἀπὸ μιὰ συλλογὴ του ποὺ θὰ ἐκδοθῆ σὲ λίγο.

Μὲ τῆς σιωπῆς τὴν κλειδωνιά ποὺ τὴν κρατοῦν οἱ ἀγγέλοι,
πόσες φορὲς στίς ἐρημιὲς μὲ κλεῖσαν μοναχό.
Στὰ μέλη μου τ' ἀσάλευτα σμιλέφτηκε ἡ γαλήνη,
χρόνια πολλὰ δὲν ἄκουσα τοῦ κόσμου τὸν ἀχό.

Λάμπουν ὠχρὲς στὸ μέτωπο οἱ δροσοσταλιῆς ἀπόψε.
σὰ λείψανα τοῦ ἀπόβροχου τῆς πένθιμης αὐγῆς.
Στέλνουν ἐπίγειες ἀστραπὲς στὸν οὐρανὸ τὰ μάτια
κι' ἀπλώνει, ἀργά, στὸ πρόσωπο χαράκωμα κραυγῆς.

Στέκω βουβὸς ἀνάμεσα στὴ μπόρα, στὴ γαλήνη
δὲν ξέρω ποιᾶς τὸ θλιβερὸ νὰ πάρω μονοπάτι.
Τὶς μπόρες τὶς πεθύμησε ξανὰ τὸ μέτωπό μου
κι' ἀπ' τῆς γαλήνης τὸ ρυθμὸ, πάλι μοῦ λείπει κάτι.

ΕΝΑΣ ΧΑΜΟΣ

Ἔτσι, ποὺ λές, μᾶς πέρασε κι' αὐτὸ τὸ καλοκαῖρι
γι' ἄλλους θ' ἀνθίσαν φαίνεται, τὰ ρόδα οἱ κρινανθοί.
Στὰ δάχτυλά μας ἀχνόφεξε θλιμμένο ἓνα ἀγιοκέρι,
καὶ μόνο ρόδο τὸ πικρὸ γέλιο στὰ χεῖλι ἀνθεῖ.

Τὰ ζωντανά μου τὰ ὄνειρα, τῆς Ζήσης τὸ ὄρθρινό,
νὰ τὰ ὁμορφαίνουν ἤθελα, πάντα, κάποιος λυγμοί
ὁμως δὲν πρόσμενα ποτὲς νὰ φθάσω νὰ θρηγῶ
κι' ὄχι στὰ χρόνια ἐκέρδισα νὰ χάσω σὴν στιγμῆ.

(... Ἐζῶνε τὸ ἄπειρο ψηλά, θυμᾶμαι, ἀστροπελέκι
καὶ στὴν καρδιά χίλιες φωτιὲς ἔκλεινε τὸ σκοτάδι
ὄνειρα, σὲ παράστεκαν οἱ φίλοι σου παρέκει,
τότε ποὺ συγχωνεύτηκες μὲ τὸ ἄγριο ἐκείνο βράδι.)

Τώρα μὲ δέρονται συφορὲς ὅλο ξανοίγω μπόρες
μοιάζω σὰν ἐτοιμόρροπος ναὸς μ' ἀδίχως ἔρμα
ὀλόγυρά μου δὲ γυρνῶ στιγμὲς ὄνειροφόρες
ἀπὸ τὸ δρόμο μου ἔκλειψαν ἀφετηρία καὶ τέρμα.

Ἔτσι κι' ἄλλιῶς μᾶς πέρασε κι' αὐτὸ τὸ καλοκαῖρι
γι' ἄλλους θ' ἀνθίσαν, φαίνεται, τὰ ρόδα οἱ κρινανθοί.
Στὰ δάχτυλά μου ἀχνόφεξε θλιμμένο ἓνα ἀγιοκέρι,
δάκρι στὸ μάτι καὶ πικρὸ γέλιο στ' ἀχεῖλι ἀνθεῖ.

ΣΑΒΒΑΣ Μ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ε. Γ. ΚΟΥΡΘΥΚΛΗ

ΜΙΑ ΚΕΦΑΛΟΝΙΤΙΚΗ ΑΡΕΣΚΙΑ

Ἔνα ἀπὸ τὰ καλλίτερα γραπτὰ μνημεία γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὴ νέα μας γλῶσσα, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τοῦ λαοῦ καὶ νὰ παρακολουθήσουμε τὴν ἱστορία του καὶ τὴ ζωὴ του εἶναι καὶ τὰ συμβόλαια ποὺ ἔκαναν ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια γιὰ τὴν προικοσκηνὴ ἢ τὴν προικοπαράδοση, οἱ «ἀρεσκιὲς» ὅπως τὶς λέγανε.

Εἶχαν δηλ. τὴν ἐξῆς συνήθεια ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια σχετικὰ μὲ τὸ γάμο.

Στὴν ἀρχὴ μιὰ γρηᾷ γνωστικὴ μὲ τὴ ρόκα τῆς ἤθελε νὰ σταλῆ στὸ σπίτι τῆς νύφης ἀπὸ τὸν γαμπρὸ γιὰ νὰ δῆ ἂν τὸν ἤθελαν καὶ μάλιστα ἡ νύμφη.

Ἐπροτιμῶτανε τέτοια γρηᾷ, γιὰτι ὅπως ἔλεγαν, αὐτὴ «ἤξερε νὰ λήη πολλὲς καλὲς κουβέντες γιὰ τὸ γαμπρό». Ἐπειτ' ἀπ' αὐτὸ ἐρχόνταν σὲ ἐπίσημη συμφωνία ὁ πατέρας τῆς νύφης μὲ τὸ γαμπρό. Ἐκεῖ ἐπαζάρευαν καὶ τὰ προικιά δηλ. τὶ μετρητά, τὶ ρουχισμὸ καὶ τὶ ἀκίνητα θὰ ἔπαιρνε ἡ νύφη. Μετὰ τὴ συμφωνία ἡ νύφη ἦταν ὑποχρεωμένη νὰ κάμῃ μιὰ «λίστα» δηλ. κατάλογο ὄλων, ὅσα θ' ἄπαιρνε γιὰ προῖκα κι' αὐτὴ ἔπρεπε νὰ τὴ στείλῃ στὸ γαμπρό.

Τὶ ἐγινόταν ὅταν ἔστειλε ἡ νύφη τὴ «λίστα»! Πυροβολισμοὶ χαρὲς, τραγούδια, χοροί, γιὰτι πιά ἐθεωροῦσαν τὸ γάμο τελειωμένο. Ἡ φράση «ἔστειλε καὶ λίστα τοῦ γαμπροῦ» ἔδειχνε πὼς ὁ γάμος εἶχε συμφωνήσῃ ὀριστικᾶ.

Ἔτσι κατὰ τὴν παραμονὴ τοῦ γάμου, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ μεταφέρουν τὴν προικοσκευὴ στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ, ὅταν θὰ γινόταν ἡ «περιλαβὴ» ὅπως τὴ λένε ἀκόμη, ἔπαιρναν καὶ τὴ λίστα μαζὶ γιὰ νὰ κάμουν τὸν ἔλεγχο καὶ νὰ δοῦν ἂν πραγματικῶς εἶχε τόσα ἢ νύφη, ὅσα ἔγραφε...

Ἔνα παιδί κρατοῦσε σφιχτὰ τὴ λίστα μέσα σ' ἓνα μαντήλι μεταξωτὸ κι' ἀποπίσω ἀκολουθοῦσε ὁ γαμπρὸς μὲ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους του γιὰ νὰ πᾶνε στὰ συμπεθεριά.

Στὸ σπίτι τῆς νύφης σὰν πῆγαιναν ἐδιά-

λεγαν δυὸ γυναῖκες ἠλικιωμένες καὶ γνωστικὲς γιὰ νὰ κάμουν τὴν ἐξέλεγχῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκτίμησῃ ὄλων τῶν κινήτων, γιὰτι ἔπρεπε ὁ γαμπρὸς νὰ τ' ἀσφαλίσῃ μὲ ὑποθήκη γιὰ κάθε περίσταση, ἂν πάθαινε τίποτε ἢ νύφη μετὰ τὸ γάμο.

Οἱ δυὸ «ἔστιμῶτρες», ἔτσι ἔλεγαν τὶς δυὸ γυναῖκες, μετροῦσαν ὅλα μὲ προσοχὴ κι' ἂν ἦταν σωστὰ τὰ πῆγαιναν στοῦ γαμπροῦ ἀνάμεσα σὲ σωρὸ ἀπὸ πυροβολισμοῦς ἐγινόταν βλέπετε ἡ περιλαβὴ! Ἐπειτα ἀπὸ τὸ γάμο ἐπῆγαιναν τὴ λίστα στὸ νοδάρο, τὸ συμβολαιογράφο γιὰ νὰ τῆς δώσουν κύρος, νὰ τὴν κάμουν ἐπίσημη.

Ἔτσι ἐπικυρωμένη ἀπὸ τὸ συμβολαιογράφο ἡ λίστα ἐλεγόταν «ἀρεσκιά» καὶ ἀντίγραφό τῆς ἔπαιρνε ὁ γαμπρὸς γιὰ κάθε περίσταση.

Οἱ ἀρεσκιὲς αὐτὲς γιὰ τὸν τρόπο ποὺ τὶς ἔγραφαν, γιὰ τὴν ἀπλῆ τους γλῶσσα, ὅπως τότε μιλιώτανε, γιὰτι οἱ συμβολαιογράφοι λίγα γράμματα ἤξεραν, γιὰ τὰ τοπωνυμικά καὶ τὰ ὀνόματα τῶν οἰκογενειῶν, ποὺ ἀναφέρονται μέσα, μᾶς εἶναι πολὺ σπουδαῖα μνημεία γιὰ τὴν ἱστορία τῆς γλῶσσας, τῆ λαογραφία καὶ τὴ νεώτερη ἱστορία. ὅπως εἶπαμε καὶ παραπάνου.

Ἐγγράφα διάφορα ὅπως π. χ. συμβόλαια, ὁμόλογα, ἀνταλλαγές, πούλησιές, ἀρεσκιὲς κ. ἄ., βρίσκονται σὲ πολλὰ σπίτια παραπεταμένα καὶ σκονισμένα ἀπὸ 100 μέχρι 150 χρονῶν.

Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν μεγάλη τους ἀξία. Ἐγὼ ἐπροσπάθησα νὰ κάμω μιὰ τέτοια συλλογὴ κι' ἔχω μαζεμένα πρὸς τὸ παρὸν περισσότερα ἀπὸ 150 τέτοια ἔγγραφα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ περισσότερα εἶναι ἀπάνω ἀπὸ 100 χρονῶν.

Μέσα σ' αὐτὰ ἦταν κι' ἡ ἀρεσκιά, ποὺ δημοσιεύω παρακάτω. Αὐτὴ εἶναι τοῦ 1839 κι' εἶναι κόπια δηλ. ἀντίγραφο καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ ἴδιο χέρι τοῦ συμβολαιογράφου ποὺ τὴν ἐσύνηταξε.

Ἡ γραφὴ δὲν εἶναι καὶ τόσο καλὴ καὶ

ἡ ὀρθογραφία δὲν τηρεῖται καθόλου καθὼς καὶ τὸ τονικὸ σύστημα εἶναι τελείως ἀκαθόριστο.

Ἐθεώρησα περιττὸ νὰ τὴν ἀντιγράψω τηρῶντας τὴν ὀρθογραφία ποὺ ἔχει γιατί δὲ βλέπω τὸ λόγο μάλιστα ἀφοῦ εἶναι καὶ ἀντίγραφο ἔστω κ' ἂν εἶναι ἀπὸ τὸ ἴδιο χέρι.

Γιὰ νὰ δεῖξω μόνο τὴν ὀρθογραφία, ποὺ ἀκολουθεῖ παραθέτω παρακάτω δύο χωρία ἀπὸ μέσα ἔτσι τυχαῖα.

« Ἀρεσκιά »

Ἐξωθεν γράφει τὰ ἑξῆς :

Is	Xs
NI	KA

ἄνωθεν καὶ κάτωθεν : « Ἀρεσκιά καὶ Προικοπαράδοση τῆς Κυρίας Ντομενίτζας Κουρούκλη ποτὲ Δημήτρη μὲ ἀνὴρ τῆς Ἰωάννη Μοσχόπουλο ποτὲ Ἀντζουλου ».

Ἐσωθεν ἐπαναλαμβάνεται τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ μὲ τὰ αὐτὰ ὡς ἄνωθεν γράμματα καὶ ἔπειτα ἀρχίζει τὸ κείμενο.

« Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος (1). Δέσποινά μου Ὑπεραγία Θεοτόκε σὺν τῷ μονογενεῖ σου Υἱῷ γενοῦ βοηθὸς καὶ εὐτυχὸς (2) εἰς τὸ παρὸν συνοικέσιον ὁ[μ]περ μέλλει ἐκ θεοῦ γενέσθαι 1839 τριάντα ἔνια Σεπτεμβρίου (τὸ κείμενον ἔχει Σεπτεμβρίου) 14 δεκατέσσαρες ἔτος παλαιὸν καὶ τοῦ ἰδίου 26 εικοσιεξ, ἐν Κεφαλληνίας μισοχώριον Κατωῆς Φαβατάτα ἡμέρα πέμπτη (3) ὡρες 4 τέσσαρες ἔπειτα ἀπὸ τὸ μεσημέρι ἐφέρθηκα εἰς χωρίον Χανριάτα προσκαλεσμένος ἀπὸ τὸν κύριον Θεοδωρῆ Κουρούκλη ποτὲ Δημήτρη μέσα εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ θέλοντας νὰ ὑπανδρέψῃ τὴν ἀγαπημένην του ἀδελφῆ ὀνόματι κυρία Ντομενίτζα θυγάτηρ ποτὲ ἄνωθεν Δημήτρη ὁμοῦ μὲ τὴν μητέρα τους Ἀκριβῆ Ἀντζουλάτη ποτὲ Κωσταντῆ καὶ χήρα ποτὲ ἄνωθεν Δημήτρη παρὸν καὶ ἔμπροσθεν ἐμοῦ νοταρίου μητέρα καὶ θυγάτηρ Ντομενίτζα καὶ υἱὸς τῆς ἄνωθεν χήρας Ἀκριβῆς, ὑπανδρεύουν τὴν ἄνωθεν καὶ παροῦσα(ν) κυρία Ντομενίτζα καὶ τῆς δίδου(ν) ἐδῶ παρόντα κύριον Ἰωάννη Μοσχόπουλο ποτὲ Ἀντζουλου ὅλοι κάτοικοι εἰς τὸ ἄνωθεν χωρίον Χανριάτα διὰ ἀνὴρ τῆς νόμιμον καὶ

στέφανο εὐλογητικὸν ὡς καθὼς διορίζουν οἱ νόμοι τῆς ἀγίας μας Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ προῖκα καὶ ὄνομα προίκας τῆς τάξουν :

Πρῶτον τὸ μέγα καὶ πλούσιον ἔλεος τοῦ παναγίου Θεοῦ (4) τὴν εὐχὴν τους καὶ τὰ ἀκόλουθα τὰ ὁποῖα θέλει εἶναι καὶ ἀκούονται διὰ πατρικόν, μητρικὸν καὶ καθολικόν τῆς ἀδελφομοῖρι (5). Ἐν πρώτοις ἓνα στρώμα, μία μακρινάρα καὶ δύο μαξιλάρια ἐντόπια γιομάτα μαλλὶ τὰ μαξιλάρια μὲ τὰ φορνιμένα τους ἓνα πλόμα γιομάτο βαμπάκι βαμπακερὸ ἐντόπιο, τέσσερα ζευγάρια σεντόνια τὰ τρία βαμπακερὰ ἐντόπια καὶ τὸ ἄλλο ξωτικὸ καμπρί. Δέκα ποκάμισα ξωτικά, τὰ ὀκτὼ καμπρί καὶ τὰ ἄλλα δύο Ἰντιάνικα δώδεκα μαντήλια τοῦ λαιμοῦ διαφόρων λογίων. ἀκόμα ἓνα μαντήλι μεταξωτὸ δώδεκα τουβαῖλια βαμπακερὰ ἐντόπια καὶ ἓνα μεσάλι βαμπακερὸ ἐντόπιο ἑφτά φορεσιές, οἱ τρεῖς καλκίκοι, οἱ τρεῖς ἄσπρες καὶ ἡ ἄλλη ρε[ν]ε[σ]έτο ξωτικὸ. Μία ρεστομόπολα καμπρί, δέκα ζευγάρια σκαλτζούνια τὰ ὀκτὼ Μαλτέζικα καὶ τᾶλλα δύο βαμπακερὰ ἐντόπια ἓνα ζευγάρι βεργέτες χρυσὲς ταλλάρων τριῶν· μία κασέλα κάρηνη ταλλάρων πέντε· καὶ διὰ φόντι (6) τὰ κλήματα τοῦ ἀμπελιοῦ κόκκινου εἰς τοὺς Σαραντάδες μέρος τοῦ αὐτοῦ χωρίου Χανριάτα, ὁποῦ ἡ γῆς εἶναι τοῦ κυρίου Χαράλάμη Κρασσᾶ καὶ μοιράζονται μισιακά· συμπλιάζουν ἑ τὸν Μαῖστρο καὶ Γαρμπῆ τοῦ ἄνωθεν Κρασσᾶ, ἑ τὸν Λεβάντε καὶ Γραιγο στρατά, τὰ κλήματα σταφιδὸς φυτιᾶς ἑ τὸν Ἐρημιὰ καὶ νομὴ χωραφιοῦ σύγγολα εἰς τὴν αὐτὴν τοποθεσίαν, ὁποῦ ἡ γῆς εἶναι τοῦ κυρίου Θεοφίλου Θεοφιλάτου μέρος τοῦ αὐτοῦ χωρίου Χανριάτα.

Συμπλιάζει ἑ τὸν Μαῖστρο τοῦ μοναστηριοῦ Ἀγίας Παρασκευῆς ἀπὸ τὸν Ταφιόν, ἑ τὸν Λεβάντε τῶν ἀδελφῶν κόντε Χωραφᾶ Ἀννίνου, ἑ τὸν Λεβάντε στρατά καὶ αὐλάκι καὶ εἰς τὸν Γραιγο τοῦ ἄνωθεν μοναστηριοῦ· καὶ τὸ χωράφι εἰς τοῦ Κουφοῦ τὸ Βουνάκι συμπλιάζει ἑ τὸν Λεβάντε τοῦ Κωσταντῆ Κολομούρη καὶ εἰς τοὺς ἄλλους καιροὺς τοῦ κυρίου Μαρή Κλαδᾶ καὶ αὐτὸ εἶναι μέρος τοῦ ἄνωθεν χωρίου Χανριάτα : Ταῦτα πάντα Θεοῦ βοηθεία καὶ τὴν εὐχὴν τῶν γονέων τῆς

διὰ νὰ τῆς εἶναι βοηθὸς εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, τὰ ὁποῖα ὅλα τὰ ἄνωθεν γεγραμμένα καλὰ, φόντι καὶ πιανγγαρίαν τὰ ἔλαβαν ἀσάλδο (7) οἱ ἄνωθεν Ἰωάννης Μοσχόπουλος διὰ σωστὸν μερίδιον τῆς ἄνωθεν γυνῆς του κυρίας Ντομενίτζας καὶ κραζονται τελείως πλερωμένοι καὶ εὐχαριστημένοι χωρὶς νὰ τοὺς ἀπομένῃ κανένα ἄλλο δικαίωμα πατρικὸ καὶ μητρικὸ. Οὕτως εἰς τὸ ἄνωθεν τάξιμο ριουντζιάρονται (8) κάθε ἄλλη τους εἰς τὸ ἄνωθεν πατρικὸ καὶ μητρικὸ εἰς μαρτυρίας τῶν ἐδῶ παρόντων (ἐδῶ τὸ κείμενον φαίνεται σκοτισμένον· δὲν θὰ πρόσεχε στὴν ἀντιγραφὴν ὁ νοτάριος) καὶ κάτωθεν ὑπογραφομένων ἀξιοπίστων μαρτύρων κυρίου Ἰωάννου Ἀναλυτῆ τοῦ Δημήτρη καὶ κυρίου Πέτρου Μοσχόπουλου ποτὲ Παναγιῆ κάτοικοι εἰς τὸ ἄνωθεν χωρίον Χανριάτα ὅλοι γνωστοί μου· καὶ οἱ αὐτοὶ μάρτυρες μὲ ἐβεβαίωσαν ὅτι δὲν ἔχουν ἔμπροδο κατὰ νόμον εἰς τὸ νὰ μαρτυρήσουν. Ἐμπροσθεν πάντων ἀνεγνώσθη τὸ παρὸν καὶ πάντες εἶπον ὅτι ὑπάγει καλὰ καὶ ὑπογράφει ὁ ἄνωθεν κύριος Θεοδωρῆς ἰδία του χειρὶ καὶ ἕτεροι παρακαλεστοὶ διὰ τὴν ἄνωθεν χήρα Ἀκριβῆ, νύμφη Ντομενίτζα καὶ γαμπρὸ Ἰωάννη Μοσχόπουλο ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ὡς λέγουν δὲν ἤξεύρουν νὰ γράψουν ὑπὸ μαρτυρίας καὶ βεβαιώσεων . . .

Ἐ Θεοδωρῆς Κουρούκλης ποτὲ Δημήτρη βεβαιώνω τὰ ἄνωθεν.

Ἐ Ληᾶς Κουρούκλης ποτὲ Νικολάου παρακαλεστός ὑπογράφω διὰ τὴν ἄνωθεν Ντομενίτζα ὁποῦ δὲν ἤξεύρει γράμματα καὶ βεβαιώνω.

Ἐ Γεράσιμος Φραντζιὸς τοῦ Ἀναστάση παρακαλεστός ὑπογράφω διὰ τὴν ἄνωθεν χήρα Ἀκριβῆ ὁποῦ δὲν ἤξεύρει γράμματα καὶ βεβαιώνω τὰ ἄνωθεν.

Ἐ Σπύρος Μοσχόπουλος ποτὲ Γερασίμου παρακαλεστός διὰ τὸν ἄνωθεν Ἰωάννη Μοσχόπουλο ὁποῦ δὲν ἤξεύρει γράμματα καὶ βεβαιώνω τὰ ἄνωθεν.

Ἐ Ἰωάννης Ἀναλυτῆς τοῦ Δημήτρη μαρτυρῶ.

Ἐ Πέτρος Μοσχόπουλος ποτὲ Παναγιῆ μαρτυρῶ. (9)

Ἐ Νικόλαος Δρακονταειδῆς ποτὲ Ἰωάννου νοτάριος δημόσιος, (καὶ παρακάτω πιστοποιεῖ τὸ ἀντίγραφο ποὺ ἔκαμε).

1840. Ὁκτακοσίους σαράντα Νοεμβρίου 11 ἔντεκα ἔτος παλαιὸν καὶ τοῦ ἰδίου 23 εικοσιτριεὶς ἐν Κεφαλληνίας μισοχώριον Κατωῆς Φαβατάτα ἡμέρα Δευτέρα ὡρες 2 δύο μετὰ τὸ μεσημέρι ἀσηκώθη ἡ παρὸν κόπια ὑπὸ χειρὸς μου παρὰ τοῦ ἐμοῦ δευτέρου πρωτοτύπου ταχτικῶ τῶν ζώντων ἀπὸ φύλλα καὶ νοῦμερα ἑκατὸν τριάντα δύο N. 132 καὶ ὕστερον τὴν ἐνχείρισα τοῦ ἄνωθεν Ἰωάννη Μοσχόπουλου εἰς ἀναζήτησίν του.....

Ἐ Νικόλαος Δρακονταειδῆς ποτὲ Ἰωάννου μηνῶν δημόσιος.

Κεφαλληνίας μισοχώριον Κατωῆς Φαβατάτα.....»

Μερικὲς παρατηρήσεις.

1) Τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ καὶ τὰ γράμματα Is Xs NIKΑ εἶναι στερεότυπα σὲ ὅλες τῆς ἀρεσκίαις. Ἐπίσης τὸ « Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος..... κλπ.» κ' αὐτὸ στερεότυπο.

2) Περιέργος ὁ τύπος τοῦ εὐτυχὸς ὅπως τὸ βοηθὸς μὲ σημασία : νὰ γίνῃ πρόξενος εὐτυχίας.

3) Τὸ κείμενο γράφει πέμμη. Ὅσα γράμματα ἐσημείωσα σὲ τετραγωνικὲς ἀγκίλες εἶναι τοῦ κειμένου περιττὰ καὶ ὅσα μὲ παρένθεση τὰ πρόσθετα ἐγὼ ποὺ λείπουν ἀπὸ τὸ κείμενο.

4) « Ἐν πρώτοις (ἢ πρῶτον) τὸ μέγα καὶ πλούσιον ἔλεος τοῦ παναγίου Θεοῦ ». Πάντα αὐτὴ ἡ φράση πάει μπροστά-μπροστά γιατί αὐτὸ ἐθεωροῦσαν τὸ πολυτιμότερο ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα.

5) « Διὰ πατρικόν, μητρικόν καὶ καθολικόν τῆς ἀδελφομοῖρι..... ἀδελφομοῖρι εἶνε τὸ μερίδιο ποὺ ἀναλογεῖ σὲ καθένα ἀπὸ τ' ἀδέλφια ἀπὸ τὴν πατριτικὴν τους περιουσία.

6) « Καὶ διὰ φόντι..... » = καὶ ἀκίνητα κτήματα, ἢ λέξις φόντι εἶναι Ἰταλικὴ fondo καὶ πλὴν fondi = τὸ βάθος, τὸ κάτω μέρος ἀλλὰ καὶ τὰ ἀκίνητα κτήματα ὅπως ἐδῶ.

7) ἀσάλδο τὸ Ἰταλικὸ a saldo = εἰς ἐξόφλησιν.

8) « ριουντζιάρονται κάθε ἄλλη τους..... » δηλ. παραιτοῦνται ἀπὸ κάθε ἄλλο τους δικαίωμα, κάθε ἄλλη τους ἀπαίτησι. πβ. τὸ Ἰταλ. ῥ. rinunziare καὶ rinunzia = ἡ παραίτησι.

9) Ὅλες οἱ οἰκογένειαι ποὺ ἀναφέρονται σώζονται ἀκόμη στὸ ἴδιο χωρίο.

Παραθέτω δύο χωρία γιὰ νὰ δεῖξω τὴν ὀρθογραφία καὶ τὴ γραφὴ τοῦ κειμένου.

α) «.....μεσα εἰς τὴν οἰκίαντου καὶ θελοντας ναυπαντρέψῃ τηνγαμπιμένιντου Αδελφοί ονοματη Κυρια Ντομενίτζα θυγατηρ ποτε ἄνοθεν Δημίτρι ομοῦ Μετην Μιτέράτους..... παρον καὶ εμπροσθεν ἐμοῦ Νοταρίου μιτέρα καὶ θυγάτηρ..... κλπ.».

β) «..... καὶ παντες υπον οτη οίπαγη καλα καὶ υπογραφι ο ἄνοθεν Κυριος Θεοδορος ειδυια του χειρη καὶ ετερι παρακαλεστη διατηνάνοθεν χειρα ἀκριβί νυμφη.....».

Ληξούρι Ἰούλιος 1928.

Θ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗ

ΟΙ ΙΠΠΟΤΑΙ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ ΚΑΙ Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

Β'

Διὰ τῆς υπογραφείσης συμβάσεως μεταξύ τοῦ τάγματος τῶν Ἴπποτῶν τῆς Μάλτας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἀνεγνωρίζετο πρὸς αὐτοῦ ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους· συνωμολογεῖτο συμμαχία καὶ ἐπιμαχία δι' ὅλας τὰς περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἑκάτερον τῶν συμβαλλομένων μερῶν περιήρχετο εἰς πόλεμον κατὰ τῶν Μουσουλμάνων καὶ ἐγχεύοντο ἀμοιβαίως τὴν ἀκεραιότητα τῶν χωρῶν αὐτῶν. Τὸ ἱπποτικὸν τάγμα παρεῖτο πάσης ἀξιώσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐγγυῶτο πλήρη ἀναγνώρισιν τῶν παλαιῶν δικαιωμάτων τοῦ τάγματος ἐπὶ τῶν νήσων Ρόδου, Καρπάθου καὶ Ἀστυπάλαιας. Τὸ τάγμα θὰ ἐγκαθίστατο εἰς τὰς νήσους αὐτὰς ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. Μέχρις οὗτος ὅμως θὰ ἠδύνατο νὰ πράξῃ τοῦτο, θὰ τοῦ παρεχόμενον τὰς νήσους Σαμπιένταν καὶ Καρβέραν κειμένας ἀντικρὺ τῆς Μεθώνης καὶ τῆς Κορώνης καὶ τὴν νήσον Σύρον εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος, ὅπως τὸ τάγμα καθίδουε τοὺς στρατιωτικὸς σταθμοὺς καὶ τοὺς ἐξοπλισμοὺς του. Τὴν Σύρον θὰ ἐκράτουν μέχρις οὗτος κατελάμβανον τὴν Ρόδον, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις θὰ παρεῖχε εἰς τοὺς Ἴπποτάς ἐξαρκούσαν στρατιωτικὴν δύναμιν, μέχρις οὗτος διοργάνουν οὗτοι τὰ ἀμυντήρια μέσα.

Πρὸς ἀποτελεσματικωτέραν συνδρομὴν τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας τὸ ἱπποτικὸν τάγμα ἐκτός τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τὰς ὁποίας θὰ προσέφερεν, ὑπεχρεοῦτο νὰ συνωμολογήσῃ δάνειον μέχρι συμπληρώσεως 10,000,000 φράγκων ὑπὲρ τῶν κοινῶν τῆς συμμαχίας συμφερόντων. Ἐκ τῶν ἑκατομμυρίων τούτων τὰ τέσσαρα θὰ παρεχόμενον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, τὰ δὲ ὑπόλοιπα θὰ ἐχρησιμοποιοῖ πρὸς ἐγκαθίδρυσιν τοῦ τάγματος εἰς Σύρον ἢ Ρόδον. Διὰ τὸ δάνειον

τοῦτο θὰ ὑποθηκεύοντο αἱ παραχωρούμεναι νῆσοι. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ συνθήκη αὕτη ἀπῆται αὐστηρὰν μυστικότητα, θὰ ἐφαίνετο ὅτι θὰ συνομολογεῖτο διὰ λογαριασμόν τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους. Ἡ συνθήκη ὑπεγράφη εἰς Παρισίους τὴν 10 Ἰουλίου 1823, εἰς τὸ μέγαρον τῆς μεγάλης ἡγεμονίας τῆς Ὁβένης. Ὁ Ζουρδαῖν ἀνεκοίνωσε ταῦτα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐσημείωσεν τὰς ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας θὰ προσέφερον οἱ Ἴπποταί εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα. Ἐπίστευεν ἀδιστακτως, ὅτι ἡ συνθήκη αὕτη θὰ εὐηρέστη τοὺς ἡγεμόνας τῆς Εὐρώπης, ἔνεκα δὲ τῶν ἐπισήμων θέσεων τὰς ὁποίας κατείχον τὰ μέλη αὐτῶν εἰς ὅλα τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη, θ' ἀπέβαινε ὁ κυριώτερος δεσμὸς τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἦτο τῶν ὄντι σπουδαῖον διότι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν Ἱεράν συμμαχίαν δυνάμεις ἐστρέφοντο κατὰ τῆς Ἑλλάδος, διότι ἐφαντάζοντο ταύτην ἐξεγερθεῖσαν ἀπὸ τῶν Καρβενάρων. Ἡ συμμαχία αὕτη θὰ διέλυε τὰς πλάνας, καθ' ὅσον τὰ μέλη τοῦ ἱπποτικοῦ τάγματος ἀνῆκον εἰς τὴν ὑψηλοτέραν ἀριστοκρατίαν καὶ εἶχον συντάξει τὸν ὄργανισμόν αὐτῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ διεθνοῦς δικαίου. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ζουρδαῖν δὲν εἶχε πληρεξουσιότητα νὰ συνάψῃ ὀριστικὴν συνθήκην, ὑπέδειξεν ν' ἀποσταλῇ εἰς τῶν ἱπποτῶν, ὅπως διαπραγματευθῆ ταύτην μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Διὰ τῆς συνθήκης ταύτης τὸ τάγμα ὑπεχρεοῦτο νὰ τηρῇ ἀπόλυτον ἀνεξίτηρσκειαν καὶ ἡ διοίκησις του θὰ ἐξησκεῖτο μὲν εἰς τὰς νήσους, τὰς ὁποίας θὰ κατείχε κυριαρχικῶς ὑπ' αὐτοῦ, οἱ πολιτικοὶ ὅμως καὶ διοικητικοὶ ἀρχόντες αὐτῶν θὰ ἐξελέγοντο ὑπὸ τῶν κατοίκων. Θὰ ἐγγυᾶτο ἐπίσης τὴν ἀστικὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἰδιοκτησίας αὐ-

τῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπεστάλη ὁ ἱππότης Φίλιππος Σατελαῖν, γραμματεὺς τῆς Καγκελαρίας τοῦ τάγματος. Ἀφίκετο οὗτος εἰς τὴν Ἑλλάδα κομίζων πληρεξουσιότητα ὑπογεγραμμένην ὑπὸ τοῦ μαρκησίου Σαιντ-Κρονᾶ.

Εἰς τὴν ἰδιαίτερον ὁδηγίαν τοῦ Σατελαῖν ἀναφέρετο ὅτι ἡ Γαλλία, ἔνεκα τῶν ὑποχρεώσεων τὰς ὁποίας εἶχεν ἀναλάβει, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ βοηθήσῃ φανερὰ τὴν Ἑλλάδα, οὔτε νὰ χορηγήσῃ ἐπίσημον συνδρομὴν εἰς τὸ ἱπποτικὸν τάγμα, ἀλλὰ θὰ ἐκλείετο τὰ ὄματα εἰς πᾶν αὐτοῦ διάβημα. Ἐβεβαιοῦτο δὲ ὅτι ἡ Γαλλία θὰ μετέβαλε πολιτικὴν ὡς ἐτακτοποιοῦντο τὰ ἰσπανικὰ ζητήματα. Ἡ Γαλλία ἀνελάμβανεν ὡς ἐγκαθίστατο τὸ τάγμα εἰς τὴν ἀνατολὴν νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτὸ τὰ 24.000.000 φρ. ἐκ τῶν ἀπωλήτων κτημάτων του, τὸ Βέλγιον 16.000.000 καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Σααρδηνίας 8.000.000 κατὰ τὴν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν, διὰ τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ ἄμεσος τῶν νήσων Σαμπιέντζης παραχώρησις. Αἱ νῆσοι αὗται ἀπετέλουν τότε τρεῖς ἐρήμους βράχους. Ἐκεῖ θὰ ἰδρῦετο ἀποθήκη ὀπλων καὶ πολεμοφοδίων καὶ θὰ μετεβίβατο εἰς κέντρον τῶν ἐξ Εὐρώπης βοθητῶν.

Ὅπως καταστήσῃ ἀσφαλεστέρους τοὺς δεσμούς του μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐξέδωκε τὸ ἱπποτικὸν τάγμα ἔγγραφον περὶ κατατάξεως Ἑλλήνων εἰς αὐτό, οἵτινες θὰ ἐπλήρωνον τὸ δέκατον τῶν δικαιωμάτων ἐγγραφῆς, ἦτοι 50 χροῦσά ἐνετικά φλωριά. Τὰς αἰτήσεις των θ' ἀπέστελον οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐγγραφῶσι εἰς Μασσαλίαν πρὸς τὴν Κυρίαν λαπορτεοῦ Σαιν-Κυγιά, ὁδὸς Βιντοῦρ ἀριθ. 18. Εἰς τὸν Σατελαῖν παρέδωκεν ἡ διεύθυνσις τοῦ τάγματος διπλώματα, δι' ὧν ἀπένευεν ἀνώτατον βαθμόν τοῦ τάγματος εἰς τοὺς ἐξῆς Ἑλληνας: Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, ὑπουργὸν τῶν ἐσωτερικῶν, Πέτρον Μαυρομιχάλην ἡγεμόνα τῆς Μάνης καὶ ὑπουργὸν τοῦ πολέμου, Λάζαρον Κουντουριώτην, πρῶτον προέχοντα Ὑδρας, Ἀνδρέαν Μιαούλην ναύαρχον τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, Ἀνδρέαν Μεταξᾶν ὑπουργὸν τῆς ἀστυνομίας καὶ Ἐμμανουὴλ Τομπάζην ἀντιναύαρχον. Τὸ διπλῶμα εἶχεν ὡς ἐξῆς:

«Ἡμεῖς ταξίαρχοι, οἱ συγκροτοῦντες τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Γαλλικῶν τμημάτων, τοῦ

κυριάρχου τάγματος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου: λαβόντες ὑπ' ὄψει τὸν ὑπὲρ τῆς ἀγιοτάτης χριστιανικῆς θρησκείας ἔνθερον ζῆλον τοῦ εὐγενεστάτου Κυρίου . . . καὶ τὰς περικοσμούσας αὐτὸν μεγάλας ἀρετάς, τοῦ ἡμετέρου κανονισμοῦ διατάσσοντος ὅπως ἐνισχύωμεν τοὺς ἀγῶνας ὅλων τῶν κατὰ τῶν Μουσουλμάνων μαχομένων ἐθνῶν καὶ συμφώνως τῇ ἐνοῦσῃ τὸ ἡμέτερον τάγμα μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους συνθήκη συμμαχίας, ἀπεφασίσαμεν ν' ἀπονεύωμεν εἰς τὸν προμνησθέντα Κύριον . . . ἀναμφισβήτητον δείγμα τῆς ἰδιαίτερας ἡμῶν ἐκτιμήσεως, παραδεχόμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ἡμετέρων ἀδελφῶν. Ἐπομένως ἐγένετο δεκτὸς εἰς τὴν τάξιν τῶν ἱπποτῶν τῆς Δικαιοσύνης, θ' ἀπολαμβάνῃ τῶν τιμῶν καὶ προνομίων τοῦ ἱπποτοῦ τοῦ τάγματος, καὶ θὰ ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν νὰ φέρῃ τὰ παράσημα αὐτοῦ».

Οὕτως ἐγίναν ἐξ ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων Ἑλλήνων Ἴπποταί τῆς Μάλτας. Ὁ τίτλος ἱπποτοῦ τῆς Μάλτας ἀπετέλει μεγίστην τιμὴν καὶ ἐθεωρεῖτο δείγμα ὑπάτης εὐγενείας. Ὁ μαρκήσιος Σαιντ-Κρονᾶ, συνώδευσε διὰ μακρῶς ἐπιστολῆς τὰ διπλώματα εἰς τὴν ὁποίαν ἔλεγε: «Θὰ ἔλθωμεν εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων, ἐμφανίζοντες τὴν σημαίαν μας καὶ ἀλίην εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος πολεμοῦντες κατὰ τοῦ κοινῶν ἐχθροῦ. Ἡμεῖς θὰ ἡμεῖς οἱ πρῶτοι ἔνθεροι συνήγοροι τῆς ἀναγνωρίσεως παρὰ τῶν μεγάλων δυνάμεων τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας. Ἐὰν ἐπιμένετε ἀγωνιζόμενοι θὰ εὐρηται εἰς ἡμᾶς πιστοὺς συμμάχους, οἵτινες θὰ χρησιμεύουν ὡς ὁ πρῶτος κρῖκος συνδέσμου μετὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν κοινοτήτων, διότι ἀποτελοῦμεν τὸ σύστημα ὅλης τῆς εὐρωπαϊκῆς εὐγενείας. Δὲν ὑπάρχει ὑπουργὸς ἢ ἄλλος ἐπίσημος καὶ ἰσχυρὸς ἀνὴρ τῆς Εὐρώπης, μὴ ἀνήκων εἰς τὸ τάγμα μας εἴτε ἀμέσως εἴτε διὰ μελῶν τῆς οἰκογενείας του.

Θεωρῶ ὡς πρῶτον μέλημα τοῦ τάγματος, ὅπως δι' ἐπίσημον προκηρῦξεως καταπολεμηθῶσι αἱ γενικῶς πρὸς τοὺς ἔλληνας ἀποδιδόμεναι ψευδεῖς περὶ καρβοναρισμοῦ ἰδέαι. Εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἡ ἀντιβασιλεία ἀπέκτησε κάποιαν ὑπόστασιν, ὡς αὕτη ἐξέθεσε τὰς νομιμόφρονας αὐτῆς ἀρχὰς εἰς ἐπίσημον πρὸς τὸν κόσμον προ-

κήρυξιν. Ὅπως ἐκείνη καὶ ἡ Ἑλλάς εἶνε ἀνάγκη νὰ διακηρύξῃ τὸν σκοπὸν τοῦ ἀγῶνος της, καθιεροῦσα καὶ τὰς ἀρχάς, ἐφ' ὧν προτίθεται νὰ ἰδρῶσῃ τὴν Κυβέρνησίν της. Ἄμα ἡ Εὐρώπη πεισθῆ, ὅτι σκοπὸς αὐτῆς εἶνε ἡ ἐπανάκτισις τῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ της, πρὸς ἀνδρῶσιν ἔθνικῆς Κυβερνήσεως· ὅτι ἐπιθυμῆ νὰ ἀπολαύσῃ τῶν ἀγαθωδεργιῶν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ συνετῆς κυβερνήσεως ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν νόμων ἅμα καταδείξῃ, ὅτι μῆτε ἐπαναστάται, μῆτε καρβονάροι, μῆτε κοινοκτῆμονες (communeiros), μῆτε Ἰακωβῖνοι εἶνε οἱ πολῖται αὐτῆς, τότε καθησυχάζοντες τοὺς μονάρχας καὶ τὰς κυβερνήσεις των, θέλομεν ἀνοίξῃ τὴν εἴσοδον τῶν μυστικουμβουλίων, πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς ἀνεξαρτησίας της. Ἐκαμε τὸ σπουδαιότερον διάβημα ἡ Ἑλλάς, ἔλθοῦσα εἰς συνάφειαν μετὰ δυνάμεως, ἥτις καίτοι μικρά, ἐμπεριέχει ἐν τούτοις τὴν οὐσίαν ὅλων τῶν παραδόσεων τῶν Κυβερνήσεων τῶν διατηρουσῶν τοὺς νόμους, τῆς θρησκείας καὶ τῶν κοινωνικῶν ἀρχῶν τῆς ἠθικῆς τῶν ἀποτελουσῶν τὴν βᾶσιν καὶ τὴν ἐγγύτησιν τῆς γενικῆς εἰρήνης καὶ εὐημερίας τῶν λαῶν».

Ὁ μαρκήσιος Σαιντ-Κρουᾶ, ἔγραφεν, ὅτι ἤθελε μετὰ πάσης προθυμίας συντρέξῃ τὸν σκοπὸν, πρὸς ἀπόδοσιν τῆς εὐημερίας, τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς εἰρήνης τῆς ὠραίας καὶ ἐνδόξου χώρας. Προσέθετεν ὅτι τὸ τάγμα τῶν Ἰσποτῶν τῆς Μάλτας θὰ ἠδύνατο νὰ καταστῆ τὸ κυριώτερον ὄργανον τῆς κοινωνικῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἰσχὺς τῶν ὄπλων, ἔλεγε, δὲν δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ τοὺς νόμους, μόνη ἡ δύναμις τῆς ἰδέας ἐπιβάλλει τὴν διάρκειαν αὐτῶν. Διὰ τῆς συμμαχίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ Ἰσποτικοῦ τάγματος ἠθέλει ἀρχίσει νὰ εἰσέρχεται ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν μεγάλην εὐρωπαϊκὴν οἰκογένειαν. Μετὰ δὲ τὸν ἰσπανικὸν πόλεμον ἡ μετ' αὐτῶν ἔνωσις θ' ἀπέβαινε τὸ ἰσχυρότερον ἐλατήριο, τὸ ὁποῖον θὰ ἠνάγκαζε τὰς εὐρωπαϊκὰς δυνάμεις νὰ στρέψωσι τὴν προσοχὴν των εἰς τὰ ζητήματα τῆς Ἀνατολῆς».

Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην προσεθετεν, ὅτι ἡ Γαλλία ἐνδιεφέρετο μεγάλως ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἀποφύγουν οἱ Ἕλληνες νὰ τὴν

ἐνοχοποιήσουν καὶ νὰ προσπαθήσουν νὰ μὴ ἐγείρωσι τὴν ζηλοτυπίαν τῶν ἀντιπάλων της. Συνεβούλευεν ὅπως μελετηθῶσι καλῶς τὰ διάφορα συμφέροντα τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ νὰ ἐπωφεληθῆ ἡ Ἑλλάς ἐκ τῶν περιστάσεων. Ὅλα τὰ ἔγγραφα ὅσα ἔλαβεν ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ὑπὸ τοῦ τάγματος τῶν Ἰσποτῶν τῆς Μάλτας καὶ ὅσα τοῦ διεβίβασεν ὁ Βογορίδης, ὁ μητροπολίτης Ἰγνατίος καὶ ὁ Κοδρικᾶς, τὰ διεβίβασεν οὗτος πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ἀφίνων ν' ἀποφασίσῃ αὐτὴ ὅπως ἐνέκρινε συμφερότερον. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα, ἄλλα μὲν εὐρίσκονται εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, ἄλλα δὲ ἔχουν δημοσιευθῆ εἰς τὸ δυσεῖρητον πλέον καταστὰν βιβλίον τοῦ Ζουρδαιν *Memoires historiques et militaires sur les evenemens de la Grèce*, τοῦ ὁποῖου ἀντίτυπον εὐτυχῶς εὑρον ἡμεῖς τινά, ἐρευνῶν τὰ παλαιοβιβλιοπωλεῖα τῆς ἀριστερᾶς ὄχτης τοῦ Σηκουάνα.

Γ'

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ ἐν γένει οἱ διανοούμενοι Ἕλληνες ἐν Εὐρώπῃ ἐπεδίωκον τὴν σύστασιν δημοκρατίας κατὰ τὸ σύστημα τῆς Ἑλβετίας ἢ τῆς Ἀμερικῆς, ὁ Βογορίδης ὅμως ἀλληλογραφῶν ἐκ Παρισίων μετὰ τῆς Κυβερνήσεως, συνεβούλευεν ὅπως μὴ ἐπιδιώξῃ ἡ Ἑλλάς σύστασιν δημοκρατικῆς πολιτείας, διότι αἱ γνώμαι τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κυβερνήσεων δὲν ἦσαν εὐνοϊκαὶ «πολλοὶ μίνιστροι, ἔγραφε κατὰ τὸ 1823, ἀποκρούοντες τὴν Δημοκρατίαν, δὲν ἐννοοῦν νὰ συστήσωμεν καὶ δεσποτισμὸν, ἐννοοῦν πολιτείαν συνταγματικὴν, καθὼς εἶνε εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἐν τοσοῦτῳ ἂς ἐξοικονομήσωμεν προσωρινῶς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ξένων, τηροῦντες τὰ ψηφισθέντα συντάγματα καὶ κρύπτοντες τὸ τί πρόκειται νὰ πράξωμεν εἰς τὸ μέλλον. Ὁ ψηφισθεὶς θεσμὸς τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου φρονῶ ὅτι εἶνε ἀκαιρός. Ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου ὑποθέτει ἔθνη φωτισμένα καὶ ἡμεῖς δὲν παρασκευασθῆμεν ἀκόμη. Ἀρχίζομεν ὅπου τὰ ἄλλα ἔθνη τελειοῦν».

Ὁ Παναγιώτης Κοδρικᾶς διαμένων τότε εἰς Παρισίους ἔγραφεν ἐπίσης εἰς τὸν Μαυροκορδάτον τὴν 26 Ἰουλίου 1823, ἡ δὲ ἐπιστολὴ αὐτὴ εὐρίσκεται εἰς τὸ

ἀρχεῖον τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι ἀπαραίτητον ἦτο νὰ συνάψῃ ἡ Ἑλλάς συμμαχίαν μετὰ τινος μικρᾶς χώρας, ἢ ὁποῖα νὰ μὴν ἐξεγείρῃ τὴν ζηλοτυπίαν οἷας δῆποτε μεγάλης δυνάμεως. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο δύσκολον νὰ εὐρεθῆ τοιαύτη, πρέπον ἦτο νὰ ὑπογραφῆ ἡ συνθήκη μετὰ τοῦ τάγματος τῶν Ἰσποτῶν τῆς Μάλτας, ὅπερ εἶχεν αὐτοδιοίκητον καὶ ἀνεξάρτητον σύνθεσιν. «Τὸ τάγμα τοῦτο ἔγραφεν, ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ πλεῖστον τῶν ἐκλεκτῶν ἀνδρῶν τῆς Εὐρώπης, ὥστε ἀπὸ μιᾶς πανσπερμίας συντίθεται ἐν σῶμα πολιτικὸν ἔχων ἴδιον πολίτευμα ἢ βᾶσιν τῆς ὑπάρξεως τοῦ τάγματος τούτου εἶνε ὁ κατὰ ἔχθρῶν τοῦ χριστιανισμοῦ ἄσπονδος πόλεμος, καὶ κατὰ τοῦτο συμφωνεῖ καθ' ὅλοκληρίαν μετὰ τὸ ἔθνηκον σύστημα τῶν Ἑλλήνων· ἐστερήθη καὶ αὐτὸ μεγάλης περιουσίας διὰ τὴν ἐξυληρέτησιν τῶν ἀγῶνων του» ὅπως ἀναφέρει εἰς τὸ σύγγραμμά του «*Remarques politiques, sur la cause de Grèce*».

Ἡ μυστικὴ αὕτη συνθήκη, ἀναφέρει ὁ Ζουρδαιν ὅτι ὑπεγράφη. Κείμενον τοιαύτης ὁμοῦ δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐν τούτοις τὸ τάγμα τῶν Ἰσποτῶν προέβη εἰς διαπραγματεύσειν δανείου 640.000 λιρῶν. Προέβη μάλιστα, καὶ εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς μυστικῆς συνθήκης καὶ διέσπειρεν ἀγγελίαν περὶ τοῦ δανείου εἰς τὴν ὁποῖαν ἔλεγε τὰ ἀκόλουθα: «Τὸ τάγμα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου εἶνε κυρίαρχον. Διτηρήθη πλέον τῶν ἑπτακοσίων ἐτῶν καὶ ἀναγνωρίζεται ὑφ' ὅλων τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ἐξήσκησεν ὅλα τὰ δικαιώματα τῆς Κυριαρχίας, διώριζε πρόσβεις, ἔκοπτε νομίσματα, εἶχεν ἴδιαν σημαίαν καὶ εἰσέπρατε φόρους. Ἀποτελεῖται ἐξ εὐγενῶν γόνων τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν. Ἐδραν κυβερνήσεώς του προσωρινῶς μὲν ἔσχε τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀκολούθως τὴν Ρόδον καὶ τελευταῖον τὴν Μάλταν.

Ὁ Ναπολέων κατέλαβεν αὐτήν, ἡ δὲ Ἀγγλία κατακτίσασα ταύτην τὴν κατέστησε κτῆμα της. Οὕτω τὸ τάγμα ἀπόλεσε μετὰ τῆς νήσου Μάλτας καὶ τὰς εἰς αὐτὴν κτῆματα, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία ἀνήρχετο εἰς 300.000.000 φρ. ἐκπονηθέντα ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως. Οὐχ ἦττον ὅμως διετήρησε τὴν πολιτικὴν του ὑπαρξιν καὶ

προσοκοῖ τὴν κατάλληλον στιγμήν, ὅπως ἀναστηλώσῃ τὴν σημαίαν του ἐπὶ νέας καθέδρας. Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος παρέχει τὴν εὐκαιρίαν ταύτην. Οἱ ἀγωνιζόμενοι Ἕλληνες ἔξαιτοῦνται τὴν συμμαχίαν τοῦ τάγματος. Πρὸς τοῦτο συνωμολογήθη συνθήκη, διὰ τῆς ὁποίας οἱ Ἕλληνες παρεχώρησαν κτήσεις τινὰς ἕνεκα δὲ τῶν περιστάσεων τούτων παρουσιάσθη ἡ ἀνάγκη συνωμολογήσεως τοῦ παρόντος δανείου, τὸ ὁποῖον ὀρίζεται εἰς 640.000 λιρῶν ἐπὶ τόκῳ 5% πληρωτέαν καθ' ἑξαμηνίαν εἰς 44 τοκομερίδια, ἐξ ὧν δύο θ' ἀνήκουν εἰς τοὺς τραπεζίτας Οὐλε καὶ συντροφία».

Πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ δανείου τὸ τάγμα ὑποθήκευεν ὅλας τὰς κτήσεις του, ὡς καὶ τὰ εἰσοδήματά του. Εἰδικώτερον δὲ δάση καὶ ἄλλα κτῆματα οὐδέποτε πωληθέντα, ἀνήκοντα εἰς αὐτὸ ἀνενοχλήτως καὶ ἐκτιμώμενα εἰς 24.000.000. Ἐκτὸς τῶν κτημάτων τούτων, τὸ τάγμα εἶχεν εἰσοδήματα ἀνερχόμενα εἰς 3.790.780 φρ., πρὸς δὲ 12.000.000 φρ. ἐκ τῶν δικαιωμάτων ἐγγραφῆς νέων μελῶν ἀνερχόμενων εἰς 3.000 φρ. δι' ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ἐν ᾧ τὸ τάγμα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου οὐδὲν χρεὸς εἶχεν.

Ἀλλὰ τὸ δάνειον τοῦτο διὰ πολλοὺς λόγους οὐδέποτε ἐπραγματοποιήθη καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ συνθήκη ἀπέμεινε νεκρὸν γράμμα. Οὕτω πῶς ὁ ἑλληνικὸς ἀγὼν δὲν εὔρεν οὐδεμίαν χρηματικὴν ἀρωγὴν παρὰ τῶν Ἰσποτῶν τῆς Μάλτας. Ἐν τούτοις ὅλαι αὐταὶ αἱ προσπάθειαι αὐτῶν, καὶ ἡ δημοσίευσίς τῆς μυστικῆς συνθήκης, ὡς καὶ ἡ ἀγγελία τῆς προκηρῦξεως τοῦ μὴ συνωμολογηθέντος δανείου καὶ πλείστα ἄλλα δημοσιεύσεις, προερχόμεναι ἀπὸ τῶν διευθυνόντων τὸ ἐνδοξον ἐκεῖνο Τάγμα τῶν Ἰσποτῶν, ἐγένοντο ἀφορμὴ νὰ στραφῆ ἡ προσοχὴ τοῦ κόσμου πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἐρευνηθοῦν βαθύτερον τὰ αἷτια, ἕνεκα τῶν ὁποίων οἱ μαχόμενοι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων ἐχαρκτηρίζοντο, ὡς λησταὶ καὶ ὡς ἀνατροπῆς τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς τάξεως. Ὅπως πάντοτε καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπῆρχον οἱ φιλότουχοι, οἵτινες θελγόμενοι ἀπὸ τὴν μυστηριώδη ζωὴν τῶν Μουσουλμάνων, μετὰ θλίψεως ἔβλεπον ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις ἠδύ-

ΤΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΣΠΗΤΙ ΤΟΥ ΤΟΛΣΤΟΙ· ΣΤΗ ΓΙΑΣΝΑ΄ΡΑ ΠΟΛΙΑΝΑ

νατο νὰ σημάνη τὴν κατάρρευσιν τοῦ ἐν Εὐρώπῃ ὀθωμανικοῦ κράτους καὶ νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν ἀσιατικὴν σκηνογραφίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως! Ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι οἵτινες εἶχον ὕλικά συμφέροντα, συνδεόμενα πρὸς τὸ κράτος τοῦτο, ὡς καὶ κράτη τὰ ὁποῖα ἀπέβλεπον πρὸς γενικωτέρους σκοπούς. Τὸ σκοτεινὸν νέφος, μὲ τὸ ὁποῖον εἶχε περιβάλλει τὴν ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν τὸ ψεῦδος καὶ τὰ εὐρωπαϊκὰ συμφέροντα, ἔπρεπε νὰ διαλυθοῦν πρωτίστως. Ἡ ἐνεργεια πρὸς συνομολόγησιν συνθήκης τῶν σταυροφόρων τοῦ Τάγματος τῶν Ἴπποτῶν διελεύκανε ὀλωσθήποτε τὸ ζήτημα. Κατ' ἀνάγκην ἀπετέλει αὕτη τὴν ἐθνικὴν αἰτίαν τῆς ἐναντίον τῶν Τούρκων ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων, αἰτίαν κοινὴν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ὥστε ἡ δυτικὴ ἐκκλησία νὰ μὴ δύναται νὰ ἀδιαφορῇ αἰώνως. Ἐχουσα ἡ Ἑλλὰς συμμαχοῦς τοὺς Σταυροφόρους ἔπαυε νὰ θεωρῆται ὡς πρὸς μὲν τοὺς δυτικούς σχισματικῆς, ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἡγεμόνας ἐπαναστάτης, καὶ ἀπεμακρύνετο ἀπὸ αὐτῆς ἡ κατηγορία τῶν δημαγωγικῶς ἀκεφάλων καρβοναριστῶν. «Ὅταν, ἔγραφεν ὁ Κοδρικῆς, διὰ τῆς συμμαχίας τῶν Σταυροφόρων ἀνα-

γνωρίσῃ τὴν ἐθνικὴν τῶν Ἑλλήνων ἀνεξαρτησίαν ὡς νόμιμον καὶ ἱεράν, τότε οὔτε ἡ Αὐστρία ἤμπορεῖ νὰ μᾶς κηρύττῃ ὡς ἀποστάτας, οὔτε ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας Ἀλέξανδρος Α' ἤμπορεῖ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ὅτι εἰς τὴν ἐπανάστασιν τῶν Ἑλλήνων εἶδε τὸ σημεῖον τῆς ἀναρχικῆς μεταβολῆς, καθ' ὅσον εἰς τὸ τάγμα τῶν Σταυροφόρων συμπεριλαμβάνονται πολυάριθμοι Ρῶσσοι, ἐκ τῶν ἐπισημοτάτων οἴκων τῆς αὐτοκρατορίας ταύτης, οἱ ὁποῖοι θὰ διαφωτίσωσι τὴν ταραχθεῖσαν συνείδησιν τοῦ Ρώσου αὐτοκράτορος».

Ὁ Κοδρικῆς ἀναγγέλων ταῦτα πρὸς τὸν Μαυροκροδάτον συνίστα πρὸς αὐτὸν προσοχὴν ὡς πρὸς τὴν διατύπωσιν τῶν ὄρων, καθ' ὅσον ὁ Ζουρδαῖν, σπεύδων νὰ περατώσῃ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, δὲν προέβλεψε σημαντικώτατα θέματα, ἡ σπουδῆ δὲ δὲν παρασκευάζει πάντοτε πράγματα μόνιμα. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ Κοδρικῆς διὰ λεπτομεροῦς ἐκθέσεως, γραφείσης ἐπὶ τῇ βάσει τῆς μετὰ τῆς Μεγάλης Βρετανίας συνθήκης τῆς Ἰονίου Πολιτείας, παρεῖχε τὸ σχέδιον τῆς μελλούσης νὰ συναφθῇ συνθήκης, εἰς ὃ προεβλέποντο ὅλα ἐκεῖνα τὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἡδύ-

νατο νὰ φέρωσι προστριβὰς μεταξύ τῶν δύο συμβαλλομένων.

Καὶ ἡ συνθήκη αὕτη ὑπογραφεῖσα δὲν ἐφηρμόσθη ἕνεκα τῆς ἀποτυχίας τοῦ δανείου, ἐν τούτοις ἔθεσεν αὕτη πρὸς τὸ μέρος τῶν Ἑλλήνων μέγα πλῆθος ἐκ τῶν μελῶν τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, οἵτινες ἀνήκοντες εἰς ἐνδόξους καὶ ἰσχυροὺς οἴκους τῆς Εὐρώπης συνετέλεσαν μεγάλως πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ φιλελληνισμοῦ καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην. Ἡ χώρα ὅπου κυρίως ἐπαρουσιάζετο ἡ μεγαλειτέρα ἀντίδρασις κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἦτο ἡ Ρωσσία, διότι ὁ Ἀλέξανδρος Α' διέβλεπεν εἰς αὐτὴν σχέσεις πρὸς τὰς μυστικὰς ἐταιρείας ἐν Ρωσσίᾳ, αἵτινες ὑπηνόμενον τὸ ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ καθεστῶς. Ἡ ἐνεργεια ὅμως τοῦ Τσάρου εὐρίσκετο εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρὸς τὸ κοινὸν αἶσθημα. Τὸ τάγμα τῶν Ἴπποτῶν τῆς Μάλτας εὗρεν εὐρύτατον ἔδαφος ἐνεργείας εἰς τὴν Ρωσσίαν, καθόσον μετὰ τὴν Γαλλικὴν ἐπανάστασιν ὁ Τσάρος Παῦλος Α', ἐδέχθη τὸν τίτλον τοῦ μεγάλου ἀρχηγοῦ αὐτοῦ. Ἰδρυσεν οὗτος τμήμα ὀρθοδόξων Ἴπποτῶν, εἰς τὸ ὁποῖον μετέσχον ὄχι μόνον πολυάριθμοι μεγιστάνες, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἀνώτεροι κληρικοί. Ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1799 ἡ σημαία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυ-

μίτου ἀνυψώθη εἰς τὴν δεξιὰν πτέρυγα τοῦ ναυαρχείου τῆς Πετροπόλεως. Ἡ ἀνακοίνωσις τῆς μυστικῆς συνθήκης ἐπλήρωσε χαρὰς τοὺς Ρώσσους Ἴπποτάς τῆς Μάλτας, οἵτινες ἐνέτεινον τὰς προσπαθείας τῶν ὅπως μετατρέψουν τὰς γνώμας τοῦ Τσάρου Ἀλεξάνδρου τοῦ Α'.

Οὗτος παρέμεινεν ἀμετάπιστος εὐρίσκετο ἄλλως τε καὶ εἰς δεινὰς περιστάσεις. Αἱ μυστικαὶ ἐπαναστατικαὶ ἐταιρεῖαι εἶχον πλημμυρίσει τὴν Ρωσσίαν καὶ ἐπεδίακον τὸν ὄλεθρον τοῦ οἴκου τῶν Ρωμανῶφ. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐπληροφορεῖτο ταῦτα πάντα, καὶ εὐρισκόμενος εἰς Ταϊγάνιον, ἔθεσε ἐντὸς κλειστοῦ φερέτρου ἀποθανόντα ὑπαξιωματικόν, διέδωκεν ὅτι ὁ ἴδιος ἀπέθανε καὶ ἀπεσύρθη εἰς μονὴν τινα τοῦ Κανκάσου, ὅπου ἀπέθανε μετὰ δώδεκα ἔτη. Ἡ γενομένη ὑπὸ τῶν Μπολσεβίκων ἔρευνα τῶν αὐτοκρατορικῶν τάφων, ἀπέδειξεν ὅτι ὁ τάφος τοῦ Ἀλεξάνδρου Α' ἦτο κενός, ὥστε ἐπιστοποιήθη τὸ γεγονός. Προεκλήθη τότε ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1825 εἰς τὴν Πετρούπολιν καὶ ἡ μεταβολὴ τῆς πολιτικῆς τῆς Ρωσσίας ἀπέναντι τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος. Οὕτως οἱ Ἴπποταὶ τῆς Μάλτας, ἐξυπηρέτησαν ἐμμέσως τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων, διαλύσαντες τὰ ψεῦδη τῶν φιλοτουρκῶν καὶ ἀναπτύξαντες τὸν φιλελληνισμόν.

HENRY MASSIS

ΑΝ Ο ΡΕΓΟΥ ΒΡΙΣΚΟΤΑΝ ΑΝΑΜΕΣΑ ΜΑΣ....

Ὁ Charles Peguy σκοτώθηκε στὸ Vil letoy, στίς 5 Σεπτεμβρίου 1914, στὸ τελεταῖο σημεῖο τῆς γερμανικῆς προελάσεως, στὸν τόπο ὅπου συντελέστηκε ἡ ἀνώρθωση τῆς Γαλλίας. Ὁ θάνατός του ἦτανε ἡ εἰκόνα τῆς μοίρας του: Αὐτός, πὺ εἶχε ξανασηνηθίσει τοὺς συγχρόνους του στὴν ἀρετὴ τῆς ἐλπίδος, εἶδε τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης νὰ φωτίζῃ τὴν αὐγὴ τῆς τελευταίας του ἡμέρας.

Πέρασαν δέκα χρόνια ἀπὸ τὴ μάχη τῆς Μάρνης, ὅπου ὁ Peguy προσφέρθηκε ὀλοκαύτωμα. Ἡ ἀνάμνησή του θὰ μένη αἰώνια συνυφασμένη μὲ τὴ νίκη, τὴν κατ' ἐξοχὴ γαλλικὴ νίκη, τὴ μόνη πὺ ἔχει ἕνα

ὄνομα—δηλαδὴ ἕναν τίτλο, μὴ ἱστορικὴ ἐπιγραφὴ, μὴν ἡμερομηνία, τὴ μόνη πὺ τιμᾶμε μὲ τὴν ὕλική της μορφή. Γιατὶ ὕστερα ἀπ' αὐτὴν, ἦρθε ἡ ἀνακωχὴ, πὺ δὲν ἔχει γιὰ τὴ φαντασία καθορισμένη μορφή καὶ πὺ δὲν ἐπισφραγίζει τίποτα, γιὰτὶ δὲν καθορίζει τίποτα καὶ γιὰτὶ ἀφίνει διάφορα τρωτὰ γι' ἀμφισβητήσεις, γιὰ διαμάχες... Αὐτὸ τὸ καταλάβαμε ἀργότερα πιά.

Ἀχ! Peguy γιὰτὶ νὰ μὴ βρίσκεσαι, ἐδῶ ἀνάμεσά μας γιὰ νὰ μᾶς πῆς τί εἶναι μὴν, νίκη—κι' ὅλα τὰ νοήματα, ὅλες τις μορφές κι' ὅλα τὰ γαλλικά, λατινικά, χριστιανικά, ἀνθρωπιστικά, κλασσικά καὶ ρωμαντικά συνώνυμα τῆς ὀμορφῆς αὐτῆς λέξης,

πού δε θάθελες νά τήν ύφαρπάσουν απ' τή χώρα αὐτή στοὺς αἰῶνες. Θά βροντοφωνούσες ἀκούραστα τή λέξη αὐτή, ἐνάντια σ' ὅσους χάρη στήν ἀναστάτωση τῆς εἰρήνης λένε πῶς ἡ νίκη αὐτή δὲν εἶναι νίκη, σ' ὅσους διατείνονται, πῶς τίποτα δὲν ἄλλαξε μέσα στήν ψυχὴ μας στή φυλὴ, στήν ἀγάπη μας γιὰ τὴ ζωὴ. Κι' αὐτοὶ θά κατέληγαν νά καταλάβουν.

Θάγραφες σελίδες καὶ στὶς σελίδες, θά γέμιζες δέκα ὁλόκληρα «Τετράδια», θάδινες στή λέξη αὐτή, ὅλο τὸ χυμὸ τῆς, τὴ σάρκα τῆς, τὴν πραγματικότητά τῆς. Θά καλοῦσες ὅλους τοὺς ἀγίους μας, τὴν Ἁγία Γενεβιέβη, τὸν Ἁγιο Λουδοβίκο, τὴν Ἁγία Ζάν ντ' Ἀρκ, θ' ἀνάσκαβες ὅλη τὴν ἱστορία μας, ὅλα τὰ περασμένα τῆς Γαλλίας. θά ζυπνούσες ὅλους τοὺς νεκροὺς μας, τοὺς στρατιῶτες τῶν βασιλεῶν μας καὶ τοὺς ἐθελοντῆς τῆς Δημοκρατίας καὶ τοὺς παλαίμαχους τοῦ Ἀυτοκράτορα, θ' ἀνέφερες τὸν Κορνέιγ, τὸν Οὐγκὼ καὶ στὸ τέλος θάλεγε:

«Μὰ τί πράμα εἶναι, παιδιά μου, μιὰ νίκη».

Δὲ θάφινες νά σκητίσουν ἔτσι πού σκότισαν, τὴ φωτεινότητά τῆς μὲ τις στρεψοδικίες καὶ τὰ ψέμματα. Θά κατήγγελες ὅλα τὰ σοφίσματα, ὅλες τὶς ψεύτικες μορφὲς τῆς εἰρήνης, αὐτῆς τῆς κακομεταφρασμένης εἰρήνης πού δὲν συντάχθηκε στὸ ἴδιο στυλ τῆς νίκης. Θά μᾶς ἔδειχνες, πῶς ἡ γλώσσα, πού γράφτηκε τὸ σχέδιο τῆς ἐφόδου στὰ 1918 δὲν εἶναι ἡ ἴδια μὲ κείνη πού κλεισε τὴν εἰρήνη στὰ 1919 καὶ πῶς αὐτὸ ἐξηγεῖ ἕνα σωρὸ πράγματα... Θά μᾶς ἔλεγε— καὶ τί δὲν ἤθελες μᾶς πεῖ—καὶ μεῖς θά πιστεύαμε.

**

Θά πιστεύαμε ἐμεῖς κι' οἱ πιὸ νέοι ἀπὸ μᾶς, αὐτοὶ πού μᾶς ἀκολουθᾶνε καὶ πού δὲν μποροῦν νά νοιώσουν τώρα γιὰ τὸ λέμε αὐτὸ τὸ «Ἄν ὁ Peguy βρισκόταν ἀναμεσα μας...» Γιὰ τὴν αὐτὴ τ' ὄνομα, δὲν τὸ προφέρουμε πιά χωρὶς νὰ μᾶς ἀφίστη μιὰ βαθυτάτη πικρία. Κανένας ἀνάμεσα σ' ὅλους τοὺς νεκροὺς τοῦ πολέμου δὲ μᾶς λείπει τόσο. Τὸν ζητᾶμε παντοῦ· τὸν χρειάζεσθε τόσο! Κεῖνοι, πού γνώρισαν τὸν Peguy, πού ἦταν φίλοι του, πού τοὺς ἀφύπνισε ἡ ζωτικότητα του, μποροῦν νὰ μὲ καταλάβουν. Μὰ οἱ ἄλλοι; Πῶς νὰ τοὺς

ἐξηγήσει κανεὶς, πῶς νὰ τοὺς κἀνῃ νὰ καταλάβουν τί προσέφερε ἡ παρουσία του καὶ τί θά μπορούσε ἀκόμα νὰ προσφέρει;

Τ' ἀνέκδοτα δὲν μποροῦν νὰ μᾶς χρησιμεύσουν, μήτε ἡ ἱστορία, ἡ ἱστορία πού οἱ μεταγενέστεροί μας δὲν μποροῦν νὰ τὴν καταλάβουνε πιά — ἡ δικιά μας ἡ ἱστορία. Κ' ἡ ἱστορία δὲ μᾶς ξηγαίει τίποτα γιὰ τὶς βαθεῖες ἀλήθειες, ἀμφιβάλλει γιὰ τὶς πραγματικότητες. Διατηρεῖ τὰ περιστατικά καὶ τὶς ἡμερομηνίες, μὰ ἡ μυστηριακὴ ὑπόσταση, πού τὰ συνδέει, οἱ λεπτότατες συγγενεῖες τους, ξεφεύγουν ἀπὸ τὴ γρήγορη ματιά τῆς. Πῶς μᾶς δείχνει τὸν Peguy; Ἕνα χωριατάκο ἀπὸ τὴν Ὀρλεάνη, γιὸ μιᾶς καρκελοῦς στή συνοικία τοῦ Saint-Aignan. Ἀργότερα ἕνα συντηρητικό, ἕνα πατριώτη-σοσιαλιστῆ, ἕναν κάποιον πού ἀνακατεύτηκε στήν ὑπόθεση Ντρεῦφους μὰ πού δὲν ἦτανε ὁπαδὸς τοῦ Ντρεῦφους, ἕναν κατακριτῆ, ἕναν «πολεμιστὰ» πού γίνθηκε καθολικός, πολέμησε τὴ Σορβόννη, ἔλαβε μέρος τὸ 1905, στὸ ξύπνημα τῆς γαλλικῆς συνειδήσεως. Τέλος ἕναν παράδοχο ποιητῆ, συγγραφέα τοῦ «Μυστηρίου τῆς Χάριτος τῆς Ἰωάννας ντ' Ἀρκ» — πού θαύμαζε ὁ Μπαρρές — καὶ πού τὸν ἔκανε ἔνδοξο τὸ ἀκτινοβόλημα τῆς θυσίας. Κοντὰ σ' αὐτὰ ἕναν ἰδιόρρυθμο συγγραφέα, πού διαβαζότανε ἀπὸ λίγες ἑκατοντάδες ἀναγνώστες, μιὰ ἐρημικὴ μορφή τριγυρισμένη ἀπὸ πιστοὺς φίλους: Ρομαίν Ρολλάν, Suarès, Benda, Tharand, François Porché, Daniel Halévy, Georges Sorel — συντροφιά πού οἱ συζητήσεις τῆς γέμιζαν, κάθε Πέμπτη, τὸ στενὸ καμαράκι ἐνὸς μαγαζιοῦ τοῦ καρτιέ Λατέν. Τὸ μυστικὸ τῆς φιλίας αὐτῆς, πού πραγματοποιοῦσε τέτοιες συναντήσεις, πού προσήλκυε τόσο διαφορετικὰ πρόσωπα, τὶς ἐκδηλώσεις τῆς παθητικῆς ψυχῆς του, νὰ τί δὲ θά μπορέσει νὰ καταλάβῃ ποτὲ ἡ ἱστορία. Καὶ τὸν ἔσωτερικὸν ἄνθρωπο, τὴ σκληρὴ του ζωὴ, ὅπως ἦτανε πάντα τσακισμένος ἀπὸ τὴν μιζέρια, τὶς ἀγωνίες τοῦ οἰκογενειάρχου, τὴ φτώχεια του, πού ἔθρεψε τὴ μεγαλοφυΐα του καὶ πού ἔδωσε στή μορφή του κάτι τὸ ἅγιο, πῶς μπορεῖ νὰ μᾶς τὰ δείξη ποτὲ ἡ ἱστορία;

**

Ἄν πάλι καταπιανότανε μὲ τὸ ἔργο του — τὶς σειρὲς τῶν «Τετραδίων» του, πού εἶναι δυσεῦρετα σήμερα — ἡ ἱστορία θά

τᾶχανε περισσότερο. Δὲ θά διέκρινε τίποτε ἄλλο ἀπὸ μιὰ ἀνιερὴ συμπύκνωση λέξεων. Τῆς λείπει γιὰ νὰ τὰ δῇ νὰ ἐμψυχωθῶν, ν' ἀνακτήσουν τὴ θερμότητά τους, ἡ θαυματουργὴ ζωὴ πού τὰ ὑποβάσταζε, τῆς λείπει ὁ τόνος τῆς φωνῆς τοῦ ἐκπληκτικοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου. Γιὰ τὸν Peguy δὲ μᾶς ἄφισε κανένα σύστημα, καμμιά θεωρία, πού νὰ μπορῇ ἡ ἱστορία νὰ τὰ μελετήσῃ. Δὲν ἦταν παρὰ ἕνας μάρτυρας, ἀπὸ τοὺς μάρτυρας τοῦ πολὺ παλινοῦ καιροῦ, ἕνα μοναδικὸ ὑπόδειγμα τῆς πολὺ-παλιᾶς γαλλικῆς φυλῆς, ἕνας χωρικός πού ἡ τύχη τὸν ἔφερε νὰ ζῆσῃ στὸν ἴδιο τόπο ὅπου γεννήθηκαν οἱ ἰδέες ἐκεῖνες, πού πανεπιστιμιακοὶ, διανοούμενοι, πολιτικοὶ ἔπέρνανε στὸν κόσμον στή πιὸ ταραχώδη ἐποχὴ τῆς ἠθικῆς μας ἱστορίας. Ἀνάμεσα σ' ἕνα περιβάλλον φαυλότητας, βρῆκε τὸν ἑαυτό του: ἐθνικιστῆς καὶ καθολικός, ἄνθρωπος τῆς μεγαλύτερης πνευματικότητος, δραστήριος ρήτορας. Ἄχ! πόσο πολύτιμος στάθηκε, καὶ πόσα δὲ μᾶς διδάξαν οἱ ἀντιδράσεις του καὶ οἱ πυρετοὶ του!

Ἐπειτα ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν πρέπει νὰ μᾶς φαίνεται παράξενο ἂν ἀναζητᾶμε τὸν Peguy κάθε φορὰ πού μᾶς ἀπειλοῦν ψεύτικες ἰδεολογίες, θανάσιμες πλᾶνες πού ξαναγεννιοῦνται κάθε τόσο. Στὴν ἀβεβαιότητα πού βρισκόμαστε, ζητᾶμε νὰ φαντασθοῦμε τὸ θυμὸ του, τὸ ἀνατίναγμά του, τὴν ἄμηση ἀπόφαση πού θάπερνε — γιὰ τὴν ἦταν ἀπὸ κείνους πού ἡ ὀλοφάνερη φυσικὴ ὑπεροχὴ τους μᾶς κάνουν νὰ τοὺς ἀκοῦμε, νὰ τοὺς ἀκολουθᾶμε. Στὸν καιρὸ μας, τὸν καιρὸ τῆς ἀσυναρτησίας, τῆς ἀποχαίνωσης θά θέλαμε νὰ ξανακούγαμε λέξεις σὰν αὐτές, λέξεις σταράτες, ἀναγκαῖες, πού δὲν ἀνέχονται σοφίσματα ἢ προσποίηση:

«Οὐσιαστικὰ εἶναι μιὰ συνθηκολόγηση τὸ νὰ καθόμαστε νὰ ἐξηγοῦμε ἀντὶ νὰ ἐνεργοῦμε. Οἱ δειλοὶ εἶναι ἄνθρωποι παραφουσκωμένοι μὲ ἐξηγήσεις». Νὰ ὁ τόνος του, ὀλόγελα δικός του, πού μᾶς συνεπῆρε ἐμᾶς πού ζέραμε πῶς δὲ γελοῖοταν. πῶς δὲν μπορούσε νὰ γελασθῇ.

**

Ὁ Peguy ἦταν ὁ ἄνθρωπος τῶν κρίσεων, αὐτός, πού ρωτᾶμε στὸ γύρισμα τοῦ δρόμου, ὁ χωρικός πού ξέρει καλὰ τὸν τόπο του, τὰ ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων καὶ

τῶν πραγμάτων. Τέτοιες ἰδιοσυγκρασίες, πού οἱ δονήσεις τους μοιάζουν ἐναρμονισμένες μὲ τις ἀλήθειες τῆς ψυχῆς, τῆς ἠθικῆς πού δημιουργοῦσε τὴν παλιὰ Γαλλία εἶναι ἀναντικατάστατοι ὁδηγοί. Τέτοια ἐντιμότητα, τέτοια περηφάνια, τέτοια εὐθυκρυσία καὶ τέτοιο θάρρος, πού θά τὸ ξαναβροῦμε;

Κι' ὅμως, νάμαστε πάλι, πού βρισκόμαστε ἀνάμεσα στὶς ἴδιες ἀνησυχίες, στὶς ἴδιες δυσκολίες, κάτω ἀπὸ τὴν ἴδια κυριαρχία, πού τὴν κατάγγελε τὴν χτύπησε ἀλύπητα ἐκεῖνος. Νομίζαμε πῶς εἶχαν τελειώσει ὅλα, πῶς ἕνας καλὸς ἐργάτης εἶχε ἀποτελειώσει τὴ δουλειά. Μὰ βλέπουμε πῶς πρέπει νὰ τὰ ξαναχίσουμε ὅλα ἀπὸ τὴν ἀρχή. Κι' ὁ Peguy δὲ βρίσκεται πιά ἀνάμεσὸ μας... ὄχι ἀγαπημένε μου Thibaudet, οἱ ἐλπίδες μας πᾶνε χαμένες. Δὲ θάχουμε πιά τοῦτο τὸ φθινόπωρο ἕνα «τετράδιο» γιὰ τὸν Leon Blum, ἕνα «τετράδιο» γιὰ τὸν Ἐρριώ, κανεὶς δὲν θά τὰ γράψῃ, γιὰ τὴν κανένας δὲν τοὺς ξαίρει ὅπως τοὺς ἤξαιρε ὁ Peguy, ὅπως τοὺς ἔβλεπε αὐτός, ὅπως τοὺς παρακολούθησε ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματά τους, ἀπ' τὸ σχολεῖο, ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῆς καριέρας τους. Πρέπει νάμαστε κι' εὐχαριστημένοι, ὅταν, τὴ μέρα πού θά μεταφερθῇ ἡ τέφρα τοῦ Jaurès στὸ Πάνθεον, θά ξαναπάρουμε τὸ πέμπτο «τετράδιο» τῆς τρίτης σειρᾶς, γιὰ νὰ ξαναδιαβάσουμε τὴ διήγησή τῆς ὑπόκωφης ρήξης πού τοὺς χώρισε, καὶ πού συνέβηκε λίγες μέρες πρὶν ἀπὸ τὴν ἴδρυση τῆς Humanité. Ὁ Peguy προσπάθησε γιὰ τελευταία φορὰ νὰ συγκρατήσῃ τὸν Jaurès, τὸν ἐξώρρισε στήν παλιὰ πίστη του, μὰ ὁ Jaurès ἦταν πιά ἄλλος ἄνθρωπος: Πνιγμένος ἀπὸ τὴ μεγάλη του λύπη, παραστεκόταν στήν ἴδια του τὴν κατάπτωση, καὶ ρίχνοντας μιὰ στερνὴ ματιὰ στήν παλιὰ φιλία τους, οἱ δυὸ ἄντρες χωρίστηκαν. Δὲν εἶχανε πιά νὰ ποῦνε τίποτα. Καὶ τὸ ἀμαξάκι πού πῆρε τὸν Jaurès, αὐτὸ τ' ἀλαφρὸ ἀμαξάκι, τὸ βλέπουμε ἀκόμα τώρα, βαρὺ, ἐρειπωμένο στὴ γωνιά τῆς ὁδοῦ Passy. Φανταζόμαστε τὴ σιωπηλὴ συνενόηση τους, στοχαζόμαστε τὰ γεγονότα πού ἀκολούθησαν, τὴ συνθηκολόγησή τοῦ Jaurès κι' ὕστερα τὴ συνενοχὴ του στὸ Κομμιστικὸ κίνημα.

**

Οἱ σημερινοὶ νέοι δὲν ξαίρουν τί θά ποῦν

δλα αὐτά. Εὐχόμεστε νὰ μὴν παραστῆ ἀνάγκη νὰ τὰ μάθουν. Ἐργαστήκαμε γιὰ νᾶναι πιὸ εὐτυχισμένοι ἀπὸ μᾶς. Τὸ ση-μαντικὸ εἶναι πὼς μένουν ἀκόμα ἀναμεσό μας μάρτυρες πού γι' αὐτοὺς σημαίνουν πολλὰ οἱ σκληρὲς αὐτὲς ἀναμνήσεις. Μήπως μποροῦμε νὰ ξεχάσουμε πὼς ὁ Reguy εἶχε στηρίξει ὅλες του τίς ἐλπίδες στὴ γεννιά μας—τὴ γεννιά πού κλειςε τὰ εἴκοσι χρόνια στὰ 1905, ὅταν πρωτοφάνηκε ἡ «Πατρίδα»; Δούλεψε γιὰ μᾶς, γιὰ νὰ μπορέσουμε κι' ἐμεῖς μὲ τὴ σειρά μας νὰ συνεχίσουμε τὴν ἐργασία του, προαισθανόμενος πᾶ θάτανε ἡ ἀποστολὴ τῆς νεολαίας μας, πὼς θάπρεπε νὰ τῆς ξεκαθά-ρίσει τὸ δρόμο καὶ νὰ τῆς φανερώσει τὴν ἱερὴ γαλλικὴ παρακαταθήκη.

«Δὲν πρέπει νὰ ἀπελπιζόμαστε — ἔγραφε στὰ 1913 στὸ φίλο του Lotte.— Ὁ τόπος μας ἔχει ἀνεξάντλητους πόρους.

Ἡ νεολαία πού μᾶς ἔρχεται εἶναι ἀξιο-θαύμαστη».

Αὐτὴ ἡ πεποίθησή του, ἡ πίστωση πού μᾶς ἄνοιξε, μᾶς δεσμεύει αἰώνια. Ἀνή-κουσε στὴν τελευταία σειρά ἐκείνων πού γνώρισαν τὸν Reguy, κεινῶν πού τοὺς ὤρκισε τοὺς συσσωμάτωσε καὶ τοὺς ἔδωσε τίς ἐντολές του. Αὐτὸ εἶναι μιὰ βεβαιό-τητα, μιὰ πραγματικότητα, ἡ «βεβαιότητα τῆς πραγματικότητας», πού μᾶς ἐπιβάλλει νὰ ὀρθωθοῦμε ἐναντία σ' ἐκείνους, πού ζητᾶν νὰ καταστρέψουν τὴν πατρίδα, νὰ καταγγέλνουμε ἀκούραστα ὅσους ὑπονο-μεύουνε τὸ ἠθικὸ τοῦ λαοῦ μας, σὰν ὑπαί-τιους τῶν καταστροφῶν πού μποροῦν—κι' ἄλλη μιὰ φορὰ ἀκόμα—νὰ συμβοῦν στὸ δυστυχισμένον αὐτὸ λαό. Αὐτὸ μᾶς ἐδίδαξε ὁ Reguy κι' αὐτὸ τὸν κάνει νᾶναι καὶ νὰ μείνη ὁ καθοδηγητὴς τῶν ψυχῶν μας, ἡ πυξίδα τῆς σκέψης μας.

ΝΙΜΠΕΛΟΥΓΚΕΝ

ΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟ

Ο ΣΙΓΚΦΡΙΝΤ ΣΤΗΝ ΑΥΛΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΤΟΥ ΒΟΡΜΣ

45. *Εὐγενικὰ ξεβγαίνουν καὶ τὸν συναπαντοῦνε
ὁ βασιλιάς κι' οἱ ἱππότες καὶ τότε χαιρετοῦνε.
Κι' ὁ Σίγκφριντ γιὰ τὴν τόση τιμὴ τοὺς φραριστάει
καὶ μὲ μεγαλοπρέπεια γέρνει καὶ χαιρετάει.*
46. *Κι' ὁ βασιλιάς ἀμέσως: «Μεγάλῃ ἡ ἐπιθυμιά μου
νὰ μάθω τί σᾶς φέρνει στὴ χώρα τῆ δικιά μου
καὶ ποῦθε μᾶς ἐρχόστε. Ἐοργὴ τοῦ Σίγκφριντ τότες
ἡ ἀπόκριση ξαφνίζει καὶ βασιλιά κι' ἱππότες:*
47. *«Στὴν πατρικὴ μου χώρα μοῦπαν πὼς ἀντρεωμένα
κι' ἄτρομα παλληκάρια βρίσκονται δῶ ἓνα κι' ἓνα,
τέτοια πού σὲ κανένα βασιλεῖο δὲ θὰ βρῶ.
Νὰ ἰδῶ ἂν αὐτὸ ναι ἀλήθεια κίνησα κι' ἦρθα δῶ.*
48. *Μὰ καὶ γιὰ τὴ δική σας παλληκαριά ἔχω μάθει
πὼς σὰν καὶ σᾶς κανέναν πρίγκηπα δὲν ἐστάθη
τόσο ἀνδρειωμένος. Θέλω — γι' ἄλλιως δὲ θὰ ἴσυχάσω—
τὸ πράγμα ἂν εἶν' ἀλήθεια μόνος νὰ δοκιμάσω!*

49. *Κορῶνα θὰ φορέσω καὶ γὼ κάποιαν ἡμέρα
κι' ἐπιθυμῶ δὲ οἱ ἀνθρώποι νὰ λένε πέρα ὡς πέρα
πὼς ἄξιος κληρονόμος τῆς χώρας εἰμ' ἐγώ.
Τολμῶ τιμὴ καὶ ζωὴ μου γι' αὐτόνε τὸ σκοπό.*
50. *Κι' ἀφοῦ τόσο ἀντρεωμένος εἶστε, μὲ τὸ σπαθί μου
ὄ,τι ἔχετε νὰ πάρω θέλω, κι' ἔχω Βουλὴ μου
—ἀδιαφορῶντας γιὰ ὅποιον ἔ' ἀρέσει ἢ δὲν ἔ' ἀρέσει—
καὶ κάστρα σας καὶ χώρα στὰ χέρια μου νὰ πέσει.»*
51. *Ἄρις ὁ Ὀρτβᾶιν χουφτιάζει τὸ ξίφος του γοργός,
ἱππότης ἄξιος νᾶναι τοῦ Χάγκεν ἀνηψιός,
καὶ πού ἡ σιωπὴ τοῦ θειοῦ του σὰ βάρος τοῦχε πέσει.
Μὲ φρονιαδάαν ὁμως μπαίνει ὁ Γκερνὸτ στὴ μέση.*
52. *«Ὅχι θυμοὺς κι' ἀντάρες! «λέει στὸν Ὀρτβᾶιν» μποροῦμε
μὲ τό καλὸ κι' ὁ Σίγκφριντ κι' ἐμεῖς νὰ ξηγηθοῦμε,
καὶ φίλος μας νὰ γένει πού δόξα μας αὐτὸ
θᾶναι πολλή: τὸ πράγμα παίρνει ἀπὸ διορθωμό».*
53. *Μὰ ὁ σιδερένιος Χάγκεν μιλεῖ: Δίκια ἡ ὀργή μας,
ἀφοῦ γι' ἀμάχες ἦρθε στὴ χώρα τῆ δική μας,
Κάλλιο μὴν εἶχεν ἔρθει. Ἀπὸ τοὺς δικούς μου ἀφέντες
κανεὶς δὲν θὰ τολμοῦσε σ' αὐτὸν τέτοιες κουβέντες.»*
54. *Κι' ὁ ἄφοβος Σίγκφριντ ὄλος φοβέρα λέει γοργός:
«Ὁ λόγος, κύριε Χάγκεν, σᾶς πείραξεν; Ἐμπρός!
Μετὰ χαρᾶς σᾶς δείχνω καὶ δίχως χασομέρια
σὰν τι μποροῦν νὰ κάνουν τὰ δυὸ μου τοῦτα χέρια».*
55. *Τότε ὁ Γκερνὸτ στὸ Σίγκφριντ λέει: «Ἡ ἀμάχη
δὲ στέκει μεταξὺ μας. Ὁ σκοτωμὸς δὲ θᾶξει
γιὰ μᾶς καὶ τόση δόξα, γιὰ σᾶς τόση ἀμοιβή».
Μὰ ἐναντία ὁ γιὸς τοῦ Σίγκμουντ καὶ πάλι τοὺς μιλεῖ:*
56. *«Ὡς πόσο ἀκόμα ὁ Χάγκεν κι' ὁ Ὀρτβᾶιν θὰ καρτεροῦνε;
Τι στέκουν; Τι διστάζουν μ' ἐμὲ νὰ χτυπηθοῦνε;
Κι' ἔχουν βοηθοὺς ὡς τόσο πολλοὺς γιὰ νὰ τολμήσουν».
Πάλι ὁ Γκερνὸτ σ' ἐκείνους λέει νὰ μὴν ἀπαντήσουν.*
57. *Κι' ὁ βασιλιάς ὁ Γκούντερ λέει: «Ἄν τὸ ἐπιθυμεῖτε
τίμα, τότε μαζί μας ὄλα ἄς τὰ μοιραστεῖτε:
χῶρες μας, πλοῦτια κι' αἷμα! «Σ' αὐτὰ τὰ λόγια ἴγάλη
μαλάκωσε τοῦ Σίγκφριντ ἡ ὀρμὴ κι' ἡ παραζάλη»*

58. Φιλόξενα οί Μπουροϋντοι τὸν δέχτηκαν. Προσιάζουν
καὶ γὰρ τοὺς ἀντρειωμένους συντροφούς του ἐτοιμάζουν
σ' ἀρχοντικά παλάτια ν' ἀναπαντοῦν καὶ σ' ὄλη
τῆ χώραν ὁ ἐρχομός του γιορτάστηκε σὰ σκόλη.
59. Γιορτὲς καὶ πανηγύρια κ' ἀγῶνες γίναν τότες,
κ' εἶτανε πάντα ὁ πρῶτος σὲ πρίγκηπες κ' ἱππότες.
κ' εἶχε τὰ χέρια τόσο γερὰ πὸν στὸ κοντάρι
κανεὶς νὰ μὴν τοῦ βγαίνει, κανεὶς καὶ στὸ λιθάρι.
60. Κι' ὅταν τῆ γιόστρα ἀρχίζαν καὶ ἀπὸ τὸ παλάτι
Ἰππότες καὶ Σκοντάριοι, μ' ἀχόρταγο τὸ μάτι
κοίταζεν ἡ ὄρια Κρίμιλνι ἀπ' τὰ παράθυρά της
κ' οὔτε πὸν ζήτηε κ' ἄλλη διασκέδαση ἢ καρδιά της.
61. Κι' ἂν τῶξερεν ὁ Σίγκφριντ αὐτὴ πὸς τὸν κοιτοῦσε,
πόση εὐτυχία τὰ στήθια θὲ νὰ τοῦ πλημμυροῦσε!
Κι' ἂν μπόρει πλέρια ὁ ἴδιος τὴν κόρη γιὰ νὰ ἰδεῖ,
ἄλλη εὐτυχία στὸν κόσμο δὲ θάθελε ἀπ' αὐτὴ.
62. Καὶ συγχοσυλλογιόταν: Πῶς νᾶτανε νὰ γένει
τὴν κόρη ν' ἀντικρύσω τὴν πολυαγαπημένη,
ποὺ λαχταρῶ γιὰ δαύτη τόσον καιρό; Μακρὰ μου
κ' ἀκόμα ξένη νᾶναι σπαράζεται ἡ καρδιά μου».
64. Καβάλλα σ' ἄλογά τους οἱ πρίγκηπες σὰ βγαίνουν
στὴ χώρα τους, οἱ ἱππότες ὄλοι μαζί πηγαίνουν.
Καὶ θλίβουνταν ἡ κόρη πὸν ὁ Σίγκφριντ ἀκλουθοῦσε
κ' αὐτός, πὸν κάθε κόπο γιὰ κείνην ἀνηφοῦσε.
65. Κι' ἔτσι ἕνα χρόνο ἀκέραιο στὴ χώρα ἔμεινε μέσα
τοῦ Βασιλιά τοῦ Γκούντερ, χωρὶς τὴν πριγκηπέσσα
ποτέ του ν' ἀντικρύσει, τὴν Κρίμιλνι, πὸν, πολλὲς
στὴ ζωὴ του ἔδωσε λύπες μὰ κ' ἐρωτοχαρές.

Μεταφραστὴς ΑΛΕΚΟΣ ΜΟΥΤΖΟΥΡΙΑΗΣ

ΕΡΡΙΚΟΥ ΧΑΪ'ΝΕ

Ο ΛΑΒΩΜΕΝΟΣ ΙΠΠΟΤΗΣ

Ξέρω μὰ παλιὰ ἱστορία,
Θλιβερά πικρὰ πὸν ἤχει.
Ἀγαποῦσε ὁ Ἰππότης μία,
Πὸν δὲν τοῦμεινε πιστή.

Ἀπιστη πιά τὴν καλή του
Πρέπει νὰ καταφρονῇ,
Καὶ νὰ νοιώθῃ σὰν ντροπὴ του
Τὸν καῦμό του τὸν βαθύ.

Σωτηρία δὲν ἔχει πιά ἄλλη,
Τοὺς Ἰππότες προκαλεῖ:
Τὴν καλή μου ὅποιος προσβάλλῃ,
Μπρός, μὲ μένα ἄς χτυπηθῇ!

Μὰ σιωποῦν οἱ Ἰππότες, μόνη,
Μόνη ἢ λύπη του ὄχι πιά
Καὶ τὸ ξίφος του σιμώνει
Στὴ θλιμμένη του καρδιά.

ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

Ὁ ἕνας τὸν ἄλλον φλογερὰ ἀγαποῦσε,
Κλέφτης αὐτός, τοῦ δρόμου αὐτὴ σπορά.
Σὰν ἔκλεβεν αὐτὸς καμμιὰ φορὰ,
Στὴν κλίνη ἔπεφτε κείνη καὶ γελοῦσε.

Πρόσχαρα ἢ μέρα κ' εὐθυμα περνοῦσε,
Τῆ νύχτα ἦταν στὸ στήθος του γυρτή.
Κάποτε, πὸν τὸν πῆγαν φυλακή,
Στὸ παραθύρι αὐτὴ ἦταν καὶ γελοῦσε.

Τότε τῆς μίηνε: «Ἐλα νὰ μὲ δῆς,
Ὁ πόθος μου γιὰ σένα εἶναι πολὺς,
Λιώνει ἡ καρδιά, πὸν τόσο σ' ἀγαποῦσε»,
Μὰ, σειώντας τὸ κεφάλι της, γελοῦσε.

Τὸν κρέμασαν στὶς ἔξη τὸ πρῶτ',
Στὸν τάφο κ' ὄλας στὶς ἐφτὰ εἶχε μπεῖ.
Μὰ ἐκείνη, ἀκόμα ὄχιτῶ σὰν ἐχτυποῦσε,
Κόκκινο πίνοντος κῆρσί, γελοῦσε.

Μεταφραστὴς Δ. ΚΟΥΚΟΥΔΑΣ

Ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου

τὰ «ἙΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»,

μὲ 72 σελίδας κειμένου

Ἡ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

Οἱ μεγάλες μεταρρυθμίσεις ποῦ θὰ πραγματοποιήσουν ἀπὸ τὸ ἐρχόμενο φύλλο τοὺς τὰ «Ἑλληνικά Γράμματα» εἶναι ἓνα σταθερὸ καὶ τολμηρὸ βῆμα γιὰ νὰ δημιουργηθῇ τὸ Ἑλληνικὸ περιοδικὸ τοῦ ὁποίου ἡ ἀποστολὴ θὰ εἶναι νὰ ὀφελήσῃ καὶ νὰ τέρψῃ.

Νὰ ὀφελήσῃ μὲ ἐκλεκτὴ πνευματικὴ τροφή, μὲ γερᾶ ἀρχές, μὲ τὸ λεπτὸ καλλιτεχνικὸ γούστο ποῦ θὰ διέπῃ τὴν ἐμφάνησί του καὶ μὲ τὴν ἀρτία ὀργάνωσι τοῦ πληροφοριακοῦ του μέρους σὲ ὅτι ἀφορᾶ τὰ πνευματικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ζητήματα.

Νὰ τέρψῃ μὲ ὕλη προσιτὴ σὲ ὅλους, μὲ γλώσσα ἀπλή, μὲ τίς ὥραιες εἰκόνες του, τ' ἀριστοτεχνικὰ διηγήματα καὶ μυθιστορημάτα του, τὰ ὠραιότερα ποιήματα, τίς καλλίτερες περιγραφὰς καὶ χίλια ἄλλα λογοτεχνικά, θεατρικὰ καὶ ἱστορικὰ κομμάτια.

ΠΩΣ ΩΦΕΛΕΙΤΑΙ Ο ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ

Ἡ Διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ μετὰ ἐνάμισυ ἔτους ζωὴ δὲν διατάζει νὰ προβῇ σὲ τελειοποιήσεις δαπανηρότατες μὲν ποῦ θὰ ἔχουν ὅμως ὡς ἀποτέλεσμα νὰ καταστήσουν τὰ «Ἑλληνικά Γράμματα» τὸν εἰλικρινῆ σύντροφο τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς οἰκογενείας. Καὶ γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸν ἐνῶ πλουτίζομε τὴν ὕλη καὶ τὴν εἰκονογράφησι, ἐνῶ θὰ ἔχομε τριχωμίας καὶ 72 σελίδας καθαροῦ κειμένου ὄρισαν τὴν τιμὴ τοῦ τεύχους δραχμὲς 5 μόνον καὶ τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν δραχμὲς 100.

Ἡ ἘΚΔΟΣΙΣ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ

Ἐκτὸς τοῦ κανονικοῦ τεύχους ἀπὸ τῆς 15 τε. θὰ ἐμφανίζομε τακτικὰ καὶ εἰδικὴ ἔκδοσις πολυτελείας σὲ χαρτὶ *vergè* καὶ *illustration*. Ἡ ἔκδοσις αὕτη θ' ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀλίγα ἀριθμημένα ἀντίτυπα θὰ εἶναι ἐκτὸς κυκλοφορίας, θὰ ζητῆται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὰ γραφεῖα μας καὶ θὰ κοστίζει τὸ μὲν τεύχος δραχ. 15, ἡ δὲ ἐτησίαν συνδρομὴν δραχ. 350. Ἡ ἔκδοσις πολυτελείας θὰ εἶναι ἓνα ἀληθινὸ θαῦμα καὶ ἓνα μοναδικὸ δείγμα τῶν τεχνικῶν προόδων καὶ γενικὰ τῆς τυπογραφίας στὴν Ἑλλάδα. Τὴν ἐκτύπωσι ἀνέλαβε ἡ μεγάλη ἐταιρεία ἐκδόσεων καὶ γραφικῶν τεχνῶν «Πυρσός».

ΔΥΟ ΝΕΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Ἀπὸ τοῦ ἐρχομένου τεύχους θ' ἀρχίσῃ καὶ ἡ δημοσίευση δύο μεγάλων μυθιστορημάτων: Τὸ «**Γιατὶ Ἀμάρτησε**» τῆς **Gratia Deleda** κατὰ μετάφρασι ἀριστοτεχνικὴ τοῦ κ. Δ. Ροντήρη καὶ εἰκονογράφησι καλλιτεχνικὴ τοῦ κ. Κορογιαννάκη καὶ τὸ νέον μυθιστόρημα τοῦ Ἄγγλου μυθιστοριογράφου κ. **Maurice Baring** «**Περ' ἀπ' τὸν τάφο**» κατὰ μετάφρασι τοῦ κ. Α. Παπαδήμα καὶ εἰκονογράφησι τοῦ κ. Κ. Κλώνη.

ΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΜΑΣ

Θὰ δημοσιευθοῦν ἐπίσης ἅπειρα διηγήματα νέων ξένων συγγραφέων καὶ πρωτότυπα ἑλληνικὰ τῶν κ. κ. Δ. Βουτυρά, Β. Δούκα, Κ. Ἐρημίτη, Φ. Κοντόγλου, Γ. Κορομηλά, Κ. Καρθαίου, Α. Κουκούλα, Κ. Μπαστιά, Π. Παπαχριστοδοῦλου, Α. Παπαδήμα, Κ. Πασαγιάννη, Π. Ταγκοπούλου, Π. Χάρη, Μαρ. Κλωνάρη, Λιλῆς Πριονιστῆ κ.ἄ.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΤΩΝ «ἙΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ»

Ἐκτὸς τῆς πλουσίας ὕλης καὶ εἰκονογράφησεως τὰ «Ἑλληνικά Γράμματα» θὰ διαθέτουν καὶ 12-20 σελίδες—ἀναλόγως τῆς ὕλης ποῦ θὰ ὑπάρχῃ—γιὰ τὴν κριτικὴ ἀνασκόπησι ὄλων τῶν πνευματικῶν ἐκδηλώσεων ποῦ θὰ βλέπουν τὸ φῶς κατὰ τὸ διάστημα τῶν 15 ἡμερῶν ποῦ μεσολαβοῦν μεταξὺ τῶν ἐκδόσεών μας. Οἱ στήλες τοῦ δεκαπενθημέρου διαιροῦνται σὲ τακτικὰς καὶ ἔκτακτες. Οἱ τακτικὰς θὰ ὑπάρχουν—ἐκτὸς σπανίων ἐξαιρέσεων—σὲ κάθε τεύχος ἢ σὲ ὀρισμένης ἡμερομηνίας τεύχη καὶ οἱ ἔκτακτες ἐφ' ὅσον καὶ ὅταν ὑπάρχῃ σχετικὴ ὕλη.

ΤΑΚΤΙΚΕΣ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΠΑΡΑΤΑΙΡΟΙ	Χρονογράφημα	Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ (Ζεβεδαῖος)
ΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ	{ Μικρὰ ἄρθρα σὰ ὅποια διατυπώνονται οἱ ἀπόψεις τοῦ περιοδικοῦ σχετικά μὲ τὰ φλέγοντα πνευματικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ζητήματα.	
ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ	Ποίημα, μυθιστόρημα, διήγημα....	Β. ΡΩΤΑΣ
ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ	Παραστάσεις, δημοσιεύσεις ἔργων...	Δ. ΡΟΝΤΗΡΗΣ
ΞΕΝΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ	{ Ἀναγγελία τῶν κυριωτέρων ξένων Ἐκδόσεων καὶ κριτικὴ ἔργων ξένων ἀπὸ τοῦς κ. κ.	{ Η. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗ Κ. ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Κ. ΜΠΑΣΤΙΑ Α. ΚΟΥΚΟΥΛΗ Κ. ΔΗΜΑΡΑΝΗΣ Σ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΝ Α. ΠΑΠΑΔΗΜΑΝ Α. ΔΗΜΑΚΟΝ
ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ	Ζωγραφικὴ, Γλυπτικὴ, Ἐκθέσεις....	Κ. ΚΛΩΝΗΣ
ΜΟΥΣΙΚΗ	{ Ὡδεῖα, συναυλίαι, παραστάσεις....	ΜΑΡ. ΒΑΡΒΟΓΑΝΗΣ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΞΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ	{ Ἀγγλικά	Α. ΔΗΜΑΚΟΣ
	{ Γερμανικά	Δ. ΡΟΝΤΗΡΗΣ
	{ Ὁλλανδικὰ	Α. ΛΟΥΚΟΥΛΗΣ
	{ Ἰταλικά	Σ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
	{ Γαλλικά	Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ
ΠΡΟΟΔΟΙ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	{ Μηνιαῖος ἀπολογισμὸς νέων ἐφευρέσεων, ἀνακινήσεων ἐργαστηριακῶν πειραμάτων κλπ. Ὁ ἀπολογισμὸς αὐτὸς θὰ δημοσιεύεται εἰς τὸ φύλλον τῆς 15ης ἐκάστου μηνός.	Σ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ Κ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ		

ΕΚΤΑΚΤΕΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ	Βιβλιοκριτικὴ καὶ ζητήματα	Ι. Ε. Ν.
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ	{ Ἀνακινήσεις, ἀνασκαφές, ἐργασίαι κλπ..	Δ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΑ	Βιβλία, συλλογὲς κ. ἄ.....	ΣΤΥΛ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ	{ Ἐκθέσεις, βιβλία, ἐορτές.....	ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΧΑΤΖΗΜΙΧΛΗ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ	Μελέται, βιβλία, συνέδρια.....	ΗΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ	Βιβλία, περιοδικὰ, κοινωνικὰ ζητήματα...	Κ. ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
ΘΕΟΛΟΓΙΑ	Βιβλία, περιοδικὰ, συζητήσεις.....	..
ΙΑΤΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ	Ζητήματα γενικοῦ ἐνδιαφέροντος.....	Α. ΣΤΑΜΑΤΕΛΑΚΙΣ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ	Ἐργασίαι γενικοῦ ἐνδιαφέροντος	Στρατηγὸς Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

Στὶς σελίδες τοῦ δεκαπενθημέρου θὰ ὑπάρχῃ καὶ ἡ στήλη τῆς ἀλληλογραφίας, ἡ τακτικὴ γελοιογραφία καὶ τὸ βιβλιογραφικὸ δελτίο. Ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστας μας καὶ συνδρομητὰς μας δεχόμεθα κάθε πληροφορία σχετικὴ μὲ τίς στήλες τοῦ δεκαπενθημέρου. Οἱ πληροφορίες αὐτὲς ἀφοῦ ἐλέγχονται καὶ ἐγκρίνονται θὰ δημοσιεύωνται ἢ στὶς σχετικὰς στήλες ἢ ὑπὸ τύπον ἐπιστολῶν στὴν Ἀλληλογραφία.

ΟΡΟΙ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ	ΔΡΧ.	180
»	ΕΞΑΜΗΝΟΣ	» 100
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	»	» 1
ΟΙ ΧΡΥΣΟΔΕΤΟΙ ΤΟΜΟΙ ΜΑΣ	ΔΡΧ.	130
ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ Ο ΣΤΙΧΟΣ	»	7

*Οποιοι επιθυμούν ν' αναλάβουν την αντιπροσωπεία μας στις επαρχίες ἄς μᾶς ζητήσουν ταχυδρομικῶς δρους και ὁδηγίες.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΠΑΡΑΤΑΙΡΟΙ

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΝ «ΚΟΛΙΑΤΣΟΣ»

Παρακαλῶ σταθῆτε εἰς προσοχὴν καὶ παρουσιάστε ἄρμ!

Παρελαίνει μιά ἄγνωστος ἀλλὰ ἀφάνταστα γοητευτικὴ σελὶς τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου. Ἦρωσ ἀφανὴς εἰς τὴν Μητρόπολιν ἀλλὰ γνωστὸς στὶς ἀποικίες. Πῶς νὰ προφέρω τὸ ὄνομά του; Ἡ στιγμὴ εἶναι ἐκτάκτως συγκινητικὴ. Πρόκειται νὰ χαράξω μιά λέξη πού θὰ κἀνῆ ἀδιάκοπο γκέλ στους αἰῶνες σὰν Θηραϊκὴ ἀλαφροπέτρα.

— Κολιάτσος παρακαλῶ.

Ἐξηγοῦμαι. Ὁ Κολιάτσος δὲν εἶναι ὄνομα κῆριον, εἶναι ἐπανάστασις, εἶναι ἀνατροπὴ, εἶναι δημιουργία, εἶναι πόλεμος κατὰ τῆς παραδόσεως, εἶναι νέα ὄψις πραγμάτων, εἶναι τροπικὸν θαῦμα. Ὁ Χριστόφορος Κολόμβος σβύνει σὰν ἀγὸν τιμησιρὰν σὲ μαυροπίνακα καὶ ὁ Βάσκο δὲ Γάμα γίνεται ἀπλὸς κομπάρσος στὴν ὑπόθεσι τῶν μεγάλων ταξιδίων.

— Καὶ τί εἶναι αὐτοί;—ἀπεφάνθη ἐμβροϊθῶς ὁ Κολιάτσος. Ταξίδι κάνει ὁ καθένας, τὸ ὅποιον καὶ μὲ βάρκα παρακαλῶ. Θίασο ὅμως Ἑλληνικὸ στὸ Ἄδιδ Ἀμπέμπα εἶμαι ὁ πρῶτος πού κουβάλισα. Πῶς;

Ἡ πληροφορία ἔσκασε σὰν μπόμπα στὸ καλλιτεχνικὸ κρῆνεϊο.

Ἡ Ἀργολὶς ἐσκήρτισε. Στὸ Ἄδιδ Ἀμπέμπα σου λέει ὁ ἄλλος. Κάτι δηλαδὴ σὰν τὴν Ἀλάσκα, τὸ Τράνσβαλ, τὴν Γῆν τοῦ Πυρός. Θιασάρχης στὸ Ἄδιδ Ἀμπέμπα ἔχει κατὰ τὴν περιπετειώδη φυσιογνωμίαν χρυσοθήρα, ἀπὸ τὴν τραχύτητα ἐξερευνητοῦ τῶν πολιτικῶν ἐκτάσεων, κατὰ ἀπὸ τὴν γοητείαν θηριοδαμιαστοῦ. Δι' ὁ καὶ ἡ θεατρικὴ παρέα ἀπένευσε τὰς κεκανονισμέναις τιμᾶς.

Τὸ παξιμάδιον πού εἶχε περισφῆθι ἀπὸ ναυάγιον μπουλουκιῶν εἰς κάποιον ἀπόροιστον ἀκραῖον σταθμὸν τῆς Θράκης ἐπέταξε μιά τοῦφα καπνὸ, ἐρουφῆξε δὺ ἐκφραστικώτατες γουλιές ἀπὸ τὸν «πολλὰ βαρὸν μὲ ὀλίγην»... καὶ ἀπεφάνθη.

— Αὐτὰ εἶναι μέρη νὰ δουλέψῃ καὶ μιά ἀρτίστα.

— Σῶπα Διοτίμα—τὴν διέκοψε ἐξηγοιμένως, ἕνας καρατερίστας ἄσπι ἀφιχθεὶς ἐξ Ἰωαννίνων. Τὶ ξέρεις ἐσὺ ἀπὸ μέρη. Ἀντὶς Ἀμπέμπα ἀκούς κ' Ἀντὶς Ἀμπέμπα λές. Ξέρεις μωρὲ κατσαρίδα πού εἶναι.

— Γιὰ δὲς γλώσσα! Ὅριστε μας. Στὴν Ἰσπανία εἶναι. Εἶχε χάξει, νὰ μὴν μπορούμε καὶ νὰ μιλήσουμε.

Ἠπειλήθη πρὸς στιγμὴν γεωγραφικὴ συμπλοκὴ, ἠπειλήθη καὶ ἡ ἀσφάλεια τῆς Διοτίμας καὶ ὀλίγον ἢ καλονὴ τῆς. Γνωστὴ ὅμως ὑποβολεὺς ἀκαθορίστου φύλλον ἐκτελοῦσα προφανῶς ἀστυνομικὰ καθήκοντα ἐπέβαλε τὴν τάξιν καὶ ἀνεκάλεσε εἰς τὴν φρόνησιν.

— Σκάστε. Δὲν ἀφίνετε τὸν ἄνθρωπο νὰ μιλήσῃ. Σὰν τὰ μούτρα σας εἶναι. Ἡ τάξις ἀπεκατεστάθη καὶ ἡ Διοτίμα ἠρξέσθη νὰ ρίξῃ ἕνα βλέμμα περιφρονητικόν, ν' ἀνάψῃ ἕνα τοιγάρο νὰ μελαγχολίῃ λίγο καὶ νὰ βυθισθῇ εἰς ἀδιάλακτον σιωπὴν.

— Αὐτὲς λοιπὸν εἶναι δουλειές ἐξηκολούθησε ὁ καρατερίστας. Ἡ Ἀφρικὴ ἔχει τὸ πλοῦτος. Τρῶσα ἔργα γάνονται, τόσο ἀρτίστες χαρὰμίζονται στὸ βρωμότοπο. Βάλε μπροστά μιά δουλειὰ κῆρ Κολιάτσο καὶ μαζί σου νὰ παῖξω καὶ τοὺς κομπάρσους.

— Ἀβάντι κῆρ Κολιάτσο. Σκαρόνουμε τὸ Θίασο;

Ὁ Κολιάτσος τοὺς ἐκοίταξε ἀφ' ὑψηλοῦ. Μανουβρατζῆς καὶ κολπατζῆς ἦγουν σκηνοθέτης θεατρικῶς καὶ ἐπὶ τὸ μοντέρνον ρεζισέρ ἀντὶ ἀπαντήσεως ἐχτύπισε τὸ τραπέζι.

— Κερνῶ.

— Διαταγὴ κύριοι.

— Τί πένει ἡ παρέα; Κυρία Διοτίμα;

— Εὐχαριστῶ τίποτα. Ἐχει χαλάσει ἡ διάθεσί μου.

— Ἐνα γλυκὸ.

— Ἀστειεύεσθε.

Ἡ παρέα ἀντίλαξε βλέμματα. Συνεννοήθη. Ἡ ὑποβολεὺς ἐξέφρασε τὴν γνώμην τῆς ὁλοτήτος.

— Τὶ γλυκὰ βρὲ ἀδερφέ. Κάτι στερεό. Φέρε κατὰ νὰ ποῦμε. Τί μεζέδες ἔχεις;

— Ψητό.

— ... Λοιπὸν φέρε μερικὲς... ψητό.

Ἐπικολούθησε πρόχειρον γλεντάκι, ἡ Διοτίμα ὀριστικῶς συνῆλθε ἀπὸ τὸ ναυάγιο, ὁ καρατερίστας ἀνέκτησε τὴν φωνὴν του καὶ κατὰ τὰ μεσάνυχτα ἠσθάνθησαν ὅλοι ἐλαφρὰν ἐρωτικὴν ποὴν νὰ ἐνοχλῇ τὴν παρέα καὶ τὸ ὑπὸ συζήτησιν θέμα. Ἡ Διοτίμα εἶχε ἐρωτευθεὶ θανασιμῶς, εἶχε μελαγχολίσει, ὑπεδύετο τὴν Ἑλβίαν. Ὁ ἦρωσ τῆς βραδιάς τὴν ἐκοίταξεν ἀγρίως ὡς νὰ τῆς ἔλεγε: «Διοτίμα νὰ πεθάνῃ». Καὶ ἡ Διοτίμα διότι καὶ ἐπειδὴ καὶ ἄνευ παρεξηγήσεως ἀνεστένεαζε.

Δὲν πεθαίνω, δὲν πεθαίνω, δὲν πεθαίνω καὶ στὸ μάτι σου γιὰτὶ καρφὶ θὰ μπαῖνω.

Ἐλέθησαν καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἡ ἀτύσφαιρα πλέον εἶχε κορεσθεὶ ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν ἐπὶ τὰ ταλαιπώρων πού ἐπερίμεναν ν' ἀκούσουν τὸν Ἑλληνα Μάναξερ καὶ νὰ παραδοθοῦν εἰς αὐτόν. Ἦτο ἡ στιγμὴ τῆς μεγάλης κορῶνας!

— Λοιπὸν κύριοι. Θίασος στὸ Σουντάν, στὴν Ἀβυσσῖνία εἶναι θίασος ἀλλοιωτικὸς τὸ ὅποιον διαφέρει. Ὁ πρῶτος θίασος πού ἔκανα πῆγε ὡς νὰ εἶπα, μεγάλη ἐπιτυχία τὸ ὅποιον θριαμβος καὶ πλοῦτος.

Εἶχε πιστεῖ ἡ ἀναπνοὴ ὄλων. Ἡ ὑπαρξὴ τους εἶχε τελειῶς νεκρωθῆ. Ἐλειτούργουν μονάχα τ' αὐτὰ.

— Ἡ ἐπιτυχία ἐκτὸς ἀπὸ τὰλλα τὴν χρωστῶ στὸ καλὸ θίασο. Εἶχα δὺ πρωταγωνιστὲς μᾶνα.

— Δραματικῶς;

— Τενόροι;

— Τὶ εἶν' αὐτὰ. Ἐγὼ μιλάω γιὰ πρωταγωνιστὲς. Αὐτὰ εἶναι δευτερεύοντα πρόσωπα. Τὸ κοινὸ ἐκεῖ θαγμαῖζει μὲ τὸ μάτι. Ὁ πρῶτος πρωταγωνιστὴς ἐσῆκωνε βάρη καὶ τὸν ἔβγαλε Μασίστα. Ἐσῆκωνε βάρη, λίγυζε σίδερο, ἔσπαγε ἀτσάλι, μαντέμι... Ὁ ἄλλος ὁ Χῆνος ἦταν ὑπνοτιστὴς καὶ ὑπνότηζε τὸ θίασο ἔκανε καὶ ταχυδακτυλογραφεῖς καὶ ἄλλα εὐχάριστα. Οἱ γυναῖκες τραγουδοῦσαν. Εἶχαμε καὶ ρεπερτόριο. Ὅλο τὸ κωμειδίλιο, τὸν Περισιάδη, μὰ αὐτὰ τὰ παίζαμε σπάνια. Ἐπιτυχία εἶχε ὁ Χῆνος κ' ὁ Μασίστας. Κι' ὄχι μόνον στὴν Ἀβυσσῖνία μὰ καὶ ὅταν κουβάλισα τὸ θίασο μὲ τις καμηλὲς ἀπὸ τὴν Ἀβυσσῖνία στὴν Αἴγυπτο, στὰ χωριά πού περνοῦσαμε βγήκε μακρῆρι ὄχι ἀστεῖα.

Τὸ ἀκροατήριον εἶχε παραλύσει. Ἡ αἴσθησις τῆς ἀκοῆς του εἶχε ἀτονίσει καὶ δευτὴ ἀπογοήτευσις εἶχε ρίξει τὴν παρέα σὲ σκέψεις ἐκτάκτως μελαγχολικῆς.

— Ὡστε δὲν εἶχατε θίασο,

Τὶ λέτε καλέ. Πρῶτης τάξεως θίασο. Στὸ Ταμ-Τούμ, ὅταν δὲν πῆγε καλὰ ἕνα ἔργο καὶ τὸ κοινὸ ἄρχισε ν' ἀδημονεῖ τὸ σταμάτησα, ἔβγαλα τὸ Μασίστα καὶ σῆκωσε πάνω σὲ μιά σανίδα ὄλο τὸ θίασο. Τὸ κοινὸ μουρλάθηκε καὶ μᾶς κράτησε ἄλλες πέντε μέρες...

Ὁ καρατερίστας ἐκοίταξε τὴ Διοτίμα φι-

λικὰ, ἡ ὑποβολεὺς ἀνεστένεαζε, καὶ οἱ ἄλλοι ἐγέλασαν γιὰτὶ δὲν ἦταν εὐκόλο νὰ κλάψουν. Ἡ ὥρα εἶχε προχωρήσει, ὁ θαυμασμός εἶχε ἐξατμισθεῖ, δὺ μέλη τῆς παρέας εἶχαν κοιμηθεῖ καὶ ἡ Διοτίμα θεραπευθεῖσα κεραυνοβόλως ἀπὸ τὸ αἶσθημα ἔγλυψε ἕνα τραγανὸ μὲ τὴν τρομερὰν λαίμαργίαν πού τῆς εἶχε ἐκαλλιερῆσει μακρὰ ἐπαρχιακὴ σαρακοστή.

ΣΕΒΕΔΑΡΙΟΣ

ΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΔΕΝ ΞΕΓΕΛΟΥΜΕ ΚΑΝΕΝΑΝ. Ἡ ὑπόθεσι τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου βρῖσκειται στὸ ἐπίπεδο τῶν συζητήσεων. Ἄρθρα, συνεντεύξεις, σχέδια, ἀφορισμοὶ τέλος λόγια πολλὰ λόγια. Ἡ τόση ὅμως κουβεντολογία τίποτε ἄλλο δὲν φανερῶνει παρὰ ὅτι ἡ ὥρα τῆς δημιουργίας ἐνός ἀληθινοῦ θεάτρου δὲν ἐσήμανε. Ἄν ὁ κ. Μελάς ἢ ἡ κ. Κοτοπούλη ἢ ὁ κ. Πολίτης θέλουν νὰ ιδρύσουν καλλιτεχνικὸ καὶ σοβαρὸ θέατρο ἄς ἀφήσουν τὴ βυζαντινολογία γύρω ἀπὸ τὸ ζήτημα κ' ἄς προσωρήσουν θαρρετὰ στὴν πραγματοποίησι τοῦ ὠραίου ὄνειρου. Ὅχι μόνον δὲν θὰ τοὺς γίνῃ πρόσκομα κανεὶς ἀλλὰ ἀντιθέτως ἔχομε κάθε λόγον νὰ πιστεύωμε—τὸ παρελθὸν τὸ βεβαιώνει—πὸς ὅλοι μὲ προθυμία θὰ συντρέξουν τὸ ἔργο τους. Πολὺ φοβούμεστε ὅμως πὸς ὁ χρόνος πού εἶναι ὁ μεγαλύτερος κριτικὸς θὰ ἀποδείξῃ ὅτι οἱ πόθοι τῆς στιγμῆς αὐτῆς δὲν εἶναι τόσο ἀποτελεσματικὰ καλλιτεχνικῆς ὠριμότητος ὅσο, γέννημα διαθέσεων ἀτομικιστικῶν πού ὅπως διοχετεύθησαν στὸ θέατρο θὰ μπορούσαν κάλλιστα νὰ τοποθετηθοῦν σὲ πλαίσιο τελειῶς διαφορετικόν. Ἐμεῖς πιστεύομε ὅτι τὸ πραγματικὸ θέατρο θὰ γεννηθῇ ἀθόρυθα, ἀπὸ ἕναν τίμιον καὶ πραγματικὸν ἐργατὴ του, θὰ παρουσιασθῇ σεμνὰ καὶ θὰ ἐπιβληθῇ στὴν κοινὴ συνείδησι ὄχι μὲ μέσα ἀρριβιστικὰ ἀλλὰ μὲ μόχθο πολὺ, μὲ ἐργασία ἐπίπονη καὶ ἴσως ἀχάριστη καὶ μὲ κάποια ἐγκατάληψη τῶν ἀτομικῶν διεκδικήσεων. Ἀτυχῶς δίχως νὰ προφητεύομε τί θὰ γίνῃ ἀργότερα, ἕως τὴν ὥρα ἡ κίνησι πού γίνεται δὲν βλέπομε νὰ παρουσιάξῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα εἶπαμε παραπάνω.

ΜΥΣΤΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ἌΛΛΑ ΚΑΚΑ. Ἡ ἐπίθεσι ὀρισμένων διανοουμένων ἐναντίον μας δὲν ἐσταμάτησε οὔτε φαίνεται πιθανὸ νὰ σταματήσῃ πολὺ σύντομα. Τὸ κατηγορητήριον ἄλλοτε γίνεται κατὰ μέτωπο κ' ἄλλοτε ἢ προσβολὴ γίνεται αἰφνιδιαστικὴ σὲ ἔδαφος πού θὰ τὸ ἐπίστευε κανεὶς οὐδέτερο. Γράφεται λ.χ. ἄρθρο γιὰ τὴν πολιτικὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας καὶ γιὰ νὰ μὴ χάσῃ ὁ ἀρθρογράφος τὴν ἐυκαιρία μᾶς τιτλοφορεῖ «καθυστερημένους μυστικιστὲς». Δικαίωμα τοῦ καθενός εἶναι νὰ χάσῃ θεληματικὰ τὴν διανοητικὴν του ἰσορροπία εἰναι ὅμως καὶ χρέος δικό μας νὰ τοῦ ὑπεθυμίσωμε μερικὰ πράγματα καὶ νὰ τὸν συμβουλεύσωμε ν' ἀποφεύγῃ τὸ γλευασμὸ ὄρον πού ἀντιπροσωπεύουν κατὰστάσεις ἀνθρώπινες ὄχι ἀπλῶς πραγματικῆς

άλλα καταστάσεις που γεννοῦν ζωὴ καὶ πράξη. Ὅταν ἑκατομύρια ἀνθρώπων πιστεύουν σὲ ἰδέες εἴτε πολιτικὲς εἴτε ἄλλες καὶ ἄλλα ἑκατομύρια πιστεύουν στὶς ἀντίθετες ἀκριβῶς ἰδέες ὅλο αὐτὸ τὸ φαινόμενο—μπορεῖ γι' αὐτὸ νὰ εἶναι ἀπολύτως βέβαιος ὁ καθένας—ἔχει ἀφορμὲς μυστικιστικὲς καὶ ὄχι λογικὲς. Ἀκόμα ὅσοι μᾶς κατηγοροῦν τὸ μυστικισμό μας ὡς ἐλάττωμα τοὺς πληροφοροῦμε ὅτι οἱ μυστικιστικὲς δυνάμεις κρύβουν μέσα τους ἀφάνταστη δημιουργικὴ δύναμη. Δημιουργοῦν τοὺς μεγάλους πολιτισμούς, γεννοῦν ἀπὸ τὸ τίποτα τὰ ἀριστοργήματα τῆς τέχνης που θὰ θανατώσουν πάντα οἱ μέλλουσες γενεὲς ἂν τὰ χημικὰ μέσα καὶ τὰ ὄπλα τῆς καταστροφῆς, πού εἶναι καρποὶ τῆς λογικῆς, δὲν τὰ καταστρέφουν.

ΜΟΝΟ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΙΣΤΟΥΣ. Ὅρισμένοι πνευματικοὶ μας ἄνθρωποι δὲν πιστεύουν ἀλλὰ ἐρευνοῦν. Εἶναι ἐπιστήμονες καὶ γι' αὐτὸ ἀμφιβάλλουν γιὰ ὅλα. Ἄλλοίμονο! Μὲ τόσες ἀδιάκοπες ἀμφιβολίες δὲν προχωρεῖ κανεὶς οὔτε μὲ βήμα σημειωτῶ. Ἀπὸ τέτοιες ἐπιδημίες μονάχα μιά πίστη μᾶς σώζει. Ἐνας λαὸς ὅταν πιστεύῃ στὴ νίκη δὲν αἰσθάνεται οὔτε καὶ τὴν πείνα ἢ τὴν ἀθλιότητα. Ἡ ἀπράνταχτη ὁμὸς ἠθικὴ του ἀμυνα πέφτει τὴν στιγμή ἀκριβῶς πού ἡ λογικὴ θὰ τοῦ ὑπαγορεύσῃ ν' ἀμφιβάλλῃ γιὰ τὴ νίκη. Ἀπὸ τὴ στιγμή ἐκείνη ἔχει οὐσιαστικὰ νικηθῆ.

ΖΩΗ ΜΕ ΙΔΑΝΙΚΟ. Ἀκόμα οἱ πολιτικοὶ μας ἀρχηγοὶ καὶ οἱ πνευματικοὶ μας ἄνθρωποι συμφώνησαν πῶς ἡ «μεγάλὴ ἰδέα» πού ἦταν γθὲς τὸ ἰδανικὸ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ χρεωκόπησε. Σ' αὐτὸ συμφωνοῦμε καὶ μεῖς. Δὲν ἀρκεῖ ὁμῶς αὐτὸ. Γιὰ νὰ ζήσῃ ἕνας λαὸς καὶ ἐν ἔθνος πρέπει πάντα μπροστὰ στὰ μάτια του νὰ λάμπῃ ἕνα ἰδανικόν. Χωρὶς αὐτὸ ἡ ζωὴ του εἶναι ἀδύνατη κι' ὁ μαρσμός τῆς ἀπραξίας θὰ τοῦ ὑποσκάπτῃ τὴν ὑπαρξή. Ἐνας λαὸς γίνεται ἀφάνταστα δυνατὸς ὅταν ἀποκτήσῃ τὸ ἰδανικὸ ἐκεῖνο πού θὰ ἐμπνεύσῃ κοινὰ αἰσθήματα, κοινὲς σκέψεις καὶ κατὰ συνέπεια κοινὲς πράξεις σ' ὅλους τοὺς πολίτες. Ἡ φυλετικὴ ἀναρχία τῶν Γερμανικῶν λαῶν ἐξέλειψε ὅταν κατὰ τὸ μεσαίωνα τὸ Πρωσικὸ σχολεῖο κι' ὁ στρατῶνας ἀκόμα τοὺς προσέφερε τὸ παγγερμανιστικὸ ἰδανικόν. Ἀπὸ τὴν στιγμή ἐκείνη ἡ Γερμανία ἀπέκτησε ἔθνικὴ ἐνότητα πού ἐκινδύνευσε νὰ τὴν χάσῃ ὅταν ἐπίστεψε στὰ λογικὰ σγέδια τοῦ ἐπιτελείου τῆς καὶ στὴν προηγουμένω τῆς καὶ παρηνώρισε τοὺς ψυχολογικοὺς παράγοντες, τὶς μυστικιστικὲς ἀφορμὲς πού τὴν ἔφεραν ἀντιμέτωπη ὄχι μὲ τοὺς ἐχθροὺς τῆς μονάχα ἀλλὰ μὲ ὀλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα. Γιαντὸ σὲ καμμιά ἀνθισθὴ δὲν ἐλπίζομε ἂν αὐτὸς ὁ λαὸς δὲν βρῆ τὸ ἰδανικὸ ἐκεῖνο πού θ' ἀντικαταστήσῃ πρὸς τὸ καλλίτερο τὸ παλιὸ ἐκεῖνο ἰδανικὸ πού ὅσο κι' ἂν ἦταν ἀνάβαθο καὶ φτωγὸ ὡστόσο ἐνέπνευσε κοινὰ αἰσθήματα καὶ ὁδήγησε πρὸς κοινὴ δράση.

ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΑΠΛΟΠΟΙΗΣΗ. Δὲν ἔχουμε τόση ἀφέλεια ὥστε νὰ πιστεύουμε ὅτι τὸ νέο ἰδανικὸ

θὰ εἶναι ὁ οικονομικὸς παράγοντας. Οἱ θεωρητικοὶ τῆς ὑλιστικῆς ἀντίληψως τῆς ἱστορίας ἀποδίδοντες πρωτεύοντα ρόλο στὸν οικονομικὸν παράγοντα λησμονοῦν ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ ὑλικά συμφέροντα σαρώνονται εὐκολώτατα ἀπὸ δυνάμεις ψυχολογικῆς. Ὀλόκληρο τὸ ἀνθρώπινο καὶ μὲ αὐτὸ τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα δὲν μποροῦμε νὰ τὸ ἀναγάγωμε σὲ μιά μιά τόσο ἀπλή ἀρχή. Ὁ οικονομικὸς παράγων εἶναι κάτι καὶ αὐτός. Πέρα ἀπὸ τὴν ἀντίληψη αὐτὴ κάθε προσπάθεια ἀναγωγῆς τῶν πάντων σ' αὐτὸν προδίδει πρωτόγονη διανοητικότητα πού τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τῆς εἶναι ν' ἀποδίδῃ ὅλα τὰ φαινόμενα σὲ πολὺ ἀπλὲς καὶ χειροπιαστὲς αἰτίες. Στὴν ἱστορία ὁμῶς δὲν ὑπάρχουν ἀπλὲς ἀφορμὲς.

ἘΣ ΜΕΛΕΤΗΘΗ Ο ΛΑΟΣ ΜΑΣ. Στὸ περασμένον φύλλο μας ἀναδημοσιεύσαμε ἕνα ἄρθρο τοῦ κ. Φ. Πολίτη σχετικὸ μὲ τὶς ἀφορμὲς τῆς ἐπιτυχίας τῶν λογοτεχνικῶν ἔργων πού παρουσιάζουν ἔντονες μορφές, πού ἐπιτρέπουν στὸν ἀναγνώστη νὰ θανατώσῃ μιά δυνατὴ προσωπικότητα. Στὸ στοιχεῖο αὐτὸ ὀφείλουν τὴ μεγάλη ἐπιτυχία τοὺς τὰ λαϊκὰ μυθιστορήματα καὶ τὸ ληστρικὸ ἀνάγνωσμα. Αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὸ ἔχουν νοιώσει ὅλοι οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι. Τὸ γεγονός ὅτι δὲν τὸ ἐνοίωσαν ἀποδεικνύει ὅτι ποτὲ δὲν ψυχολόγησαν τὸ λαὸ μας οὔτε μελέτησαν σωστὰ τὴν ἱστορία του. Γιατὶ τὸ φαινόμενο δὲν εἶναι τωρινόν. Καὶ στὴν ἀρχαιότητα ἀκόμη οἱ Ἕλληνες ἐθαύμαζαν τὸ μεγαλεῖο τῶν ἠρώων ἐπίστευαν καὶ ἐλάτρευαν τοὺς ἡμιθέους ἐνῶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐνοίωσαν ἀληθινὴ γοητεία μπροστὰ στὴ δύναμη καὶ στὸ μεγαλεῖο τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ. Θαυμασμὸ πρὸς τὸν ἥρωα οἱ πρῶτοι θαυμασμὸ πρὸς τὴ μάζα οἱ δεῦτεροι. Τὰ πράγματα δὲν ἄλλαξαν κι' ἂν θελήσομε λίγο τὰ φτύγομε ἀπὸ τὸ θεωρητικὸ ἐπίπεδο καὶ νὰ ἐρθομε σὲ πῶς πρακτικὸ, στὴν πολιτικὴ λ. χ. δὲν φανταζόμεθα ὅτι ἡ ἀποψή μας θὰ φανερωθῇ σφαλερῆ. Ἀτυχῶς μόνο πού στὴν ἐποχὴ μας οἱ περισσότεροὶ διανοούμενοι μᾶς πιστεύουν στὸ θρίαμβο τῆς κολεκτιβιστικῆς μετριότητας.

Ἡ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ. Ἐπειδὴ καὶ στὸ σημερινὸ μας φύλλο καὶ σὲ προηγούμενα ὑποστηρίξαμε πῶς ἄλλοι παράγοντες παίζουν στὴ ζωὴ πρωτεύοντα καὶ βασικὸ ρόλο καὶ ὄχι ἡ λογικὴ κάποιος ἀναγνώστης μας ρωτᾷ γιατί περιφρονοῦμε τόσο τὴν λογικὴ. Λυπούμαστε πού δὲν ἐκφραστήκαμε ἴσως καλὰ ὥστε ν' ἀντιληφθῇ ὅσο ἔπρεπε ὁ ἀναγνώστης μας. Ποτὲ δὲν θελήσαμε νὰ μειώσομε τὴν πραγματικὴ σημασία τῆς λογικῆς. Δημιουργὸς ὄλων τῶν ἀνακαλύψεων πού ἔχουν μεταβάλει τὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, ἡ λογικὴ εἶναι μιά δύναμη κολοσιαία. Μολοντοῦτο ποτὲ δὲν στάθηκε ἰκανὴ νὰ καθορίσῃ αὐτὴ τὴ διαγωγή τῶν λαῶν. Ἡ λογικὴ γεννᾷ ἴσως τὴν ἐπιστήμη ἀλλὰ δὲν παίζει παρὰ ἕνα ἀσθενέστατο ρόλο στὴ γέννηση τῆς ἱστορίας. Ἡ πίστη, οἱ ἰδέες πού κατὰ καιροὺς ὁδήγησαν στὶς μεγάλες ἱστορικὲς ἀνατροπὲς δὲν εἶχαν τόση σχέση μὲ τὴν λογικὴ ὅση ἀντίθεση

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

εἶχαν μαζί της. Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ λησμονοῦμε ὅτι ὁ διανοητικισμὸς τὶς περισσότερες φορὲς παραλύνει τὴ δράση καὶ δὲν συμφέρει ποτὲ σ' ἕνα λαὸ νὰ ἔχῃ περισσότερη ἐξυπνάδα ἀπὸ χαρακτήρα. Οἱ Βυζαντινοὶ συζητοῦσαν θανάσια ἀλλὰ ἐνεργοῦσαν ἐλάχιστα τὴ στιγμή ἀκριβῶς πού ὁ Μωάμεθ μπροστὰ στὰ τείχη τῶν δὲν συζητοῦσε ἀλλὰ ἐπίστευε καὶ χωροῦσε πρὸς τὴ δράση.

ΚΑΙ ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΕΝΣΤΙΚΤΟΥ. Ἐμεῖς δίχως τίποτα νὰ περιφρονοῦμε ἀγωνιζόμεστε νὰ κατανοήσομε τὴν θέση καὶ τὴ σημασία τοῦ κάθε πράγματος. Τὸ περιοδικὸ ὁμῶς πού δὲν συμφωνεῖ μαζί μας καὶ πού μᾶς ἐλέγχει γιὰ τὸ μυστικισμό μας, ἀφίνει ἀκόμα νὰ ὑπονοηθῇ πῶς εἴμαστε θύματα ὄχι τόσο τῆς κακῆς λογικῆς ὅσο τοῦ κακοῦ ἐνστικτοῦ. Πολὺ καλά. Δίχως νὰ θέλωμε ν' ἀρνηθοῦμε τὸ πρᾶγμα, τοὺς παρακαλοῦμε νὰ θυμηθοῦν πῶς τὸ ἐνστικτο ἔχει χρησιμεύσῃ περισσότερες φορὲς ἀπὸ τὴ λογικὴ γιὰ ὁδηγὸς τῶν ἀνθρώπων. Πῶς λοιπὸν ν' ἀρνηθοῦμε τὴ δύναμή του. Πιστοὶ ὁμῶς στὴν παράδοση τῆς φυλῆς μας ἀντὶ νὰ τὸ θεωροῦμε ὅπως μερικοὶ βορεινοὶ φιλόσοφοι ὡς τὸν καλλίτερο ὁδηγὸ τοῦ ἀνθρώπου προτιμοῦμε νὰ βλέπομε ἀληθινὴ πρόοδο ἐκεῖ ὅπου ἀνακαλύπτομε μεγαλύτερη ὑποταγὴ τοῦ ἐνστικτοῦ στὸ λογικόν. Γιατὶ ὅσο καὶ ἂν εἶναι τὸ ἐνστικτο ἀρχὴ ζωῆς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἀρχὴ πολιτισμοῦ.

ἹΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ. Δημοσιογράφοι πολλῶν ἀποχρώσεων γράφουν σελίδες πολιτικῆς ἱστορίας. Ποιὸς ὁμῶς σοβαρὸς ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ δώσῃ ἐξαιρετικὴ πλῆρη στὴν ἐπιχειρηματολογία τὸν ὅταν ἐξερῇ ὅτι βίβουν ὅλα τὰ γεγονότα μέσα ἀπὸ τὸ πρίσμα τῶν τωρινῶν τους πεποιθήσεων. Κάποτε σὲ παλιότερα χρόνια ὁ Κάισαρ Βοργίας καὶ ἡ Νύκτα τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου βρῆκαν ἱστορικοὺς ἀπολογητὰς. Ὑστερα ἐκεῖνο πού κατήγησε πειὰ νὰ ἐνδιαφέρῃ σ' ἕνα ἱστορικὸ βιβλίον δὲν εἶναι τόσο ἡ ἀφήγησις τῶν γεγονότων ὅσο ἡ διανοητικὴ τοῦ ἀνθρώπου πού τὰ ἀρνηγείτα.

ΤΑ ΧΑΛΙΑ ΜΑΣ. Μπροστὰ σὲ μιά ἐκκλησία γινόνταν ἀληθινὴ μάχη γύρω ἀπὸ ἕνα ταφι κόλυθα. Βορσιές, γροθιές, καπελιές, σιζοταιμοί. Κάποιος ξένος πού περνοῦσε κείνη τὴν ὥρα ἀπὸ κει ὅταν εἶδε τὸ μαινόμενο αὐτὸ πλῆθος νὰ ἐκδηλώνῃ τόσο πρωτόγονα τὴν ὄρεξί του εἶπε γιὰ τὰ φτωχὰ κόλυθα τοῦ νεκροῦ: *Diallece sont le vivants qui en profitent plus que le morts*, ὁ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον οἱ ζωντανοὶ ὀφελοῦνται περισσότερο ἀπὸ τοὺς πεθαμένους. Οἱ ἐκκλησιαστικὲς ἀρχὲς ἢ ἡ ἀστυνομία δὲν μποροῦν νὰ θέσουν τελεία καὶ παῦλα σ' αὐτὴ τὴν ἀσκήμια.

Δόξα τῆς ὕλης καὶ τῶν σελίδων πού εἶναι ἀφιερωμένους στὴν ἐξήγησι τῆς μορφῆς καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς μεταρρυθμίσεως ἢ ὕλη τοῦ Δεκαπενθήμερου αὐτοῦ τοῦ τεύχους εἶναι ἑλλατωμένη.

Θέατρο Κεντρικὸ—Τίμον Μωραϊτίνης: «Ὁ Ἄρχοντας τοῦ κόσμου». Ὁ κ. Μωραϊτίνης κάνει μιά στροφή. Τὸ πρᾶγμα ὅσο κι' ἂν εἶναι λίγο ἀνεξήγητο παρουσιάζει ζωηρότατο ἐνδιαφέρον καὶ γιὰ τὴ στροφή αὐτὴ δὲν μποροῦμε νὰ μὴ δοκιμάσομε τὴν ἱκανοποίησι ἐκείνη πού ὡς σήμερα ὁ κ. Μωραϊτίνης δὲν μᾶς εἶχε δώσει. Ὁ κ. Μωραϊτίνης ὁμῶς ἂν δὲν κάνο λάθος ἔχει περάσει τὰ πενήντα. Ἡ στροφή λοιπὸν αὐτὴ ἐρχεται κάπως ἀργά καὶ γι' αὐτὸ τὴν χαρακτήρισα ἀνεξήγητη. Εἶναι ἀκόμη ἀνεξήγητη γιατί δὲν ἀναφέρεται σὲ ἰδεολογικὸ περιεχόμενο, γιατί τέτοιο ὁ κ. Μωραϊτίνης δὲν εἶχε στὸ παρελθόν ἐνῶ τώρα μᾶς δείχνει πῶς ἐνδιαφέρεται νὰ ἀποκτήσῃ. Ὁ κ. Μωραϊτίνης δὲν θὰ μὴ καταλογίσῃ κακία. Καὶ ἄλλοτε ὅταν εἶδα τὴ «Δακτυλογράφο» καὶ τὸ «Μοντένο Σπίτι» τοῦ εἶπα ὡμὰ τὴν ἀλήθεια. Ὅχι μόνο δραμιώτατα κατέγραψα αὐτὰ τὰ ἔργα στὴν ἐφημερίδα πού ἔγραφα ἀλλὰ καὶ τὴν ἴδια βραδυὰ μετὰ τὴν παράστασι φοβερὰ ἀγανακτισμένος ἐστειλα ἐπιστολὴν στὸ συγγραφεὰ καὶ τοῦ ἔλεγα μὲ πόνο καὶ εἰλικρίνεια τὴ γνώμη μου. Ἐνα μεσημέρι ὁ Μωραϊτίνης με συνήτησε καὶ μὴ εἶπε. «Ἐγὼ δὲν εἶμαι συγγραφεὰς, κάνο ἐπιχειρήσι». Λυπούμαι πού δὲν ἐβέλθα νὰ πιστέψω πῶς ἡ πρόθεσί του καὶ ἡ φιλοδοξία του περιορίζονταν ὡς ἐκεῖ. Καὶ νὰ πού ὁ «Ἄρχοντας τοῦ κόσμου» κωρώνει τὶς ἀμφιβολίες μου.

Ὅταν εἶδα τὰ προηγούμενα ἔργα τοῦ Μωραϊτίνης μὲ τὰ χοντροκομμένα ἐπιθεωρησιακὰ ἀστεία, μὲ τοὺς ψεύτικοι ἀνθρώπους των, μὲ τὶς σκηναϊκὲς τους ἀθαιρεσίες, μὲ τὶς χοντροὺς ὑπερβολὲς πού ἐνθουσίαζαν τὴ γαλαρία, ἔχοντας ὑπ' ὄψη μου καὶ τὴν προηγουμένη ἐπιθεωρησιογραφικὴ παραγωγή τοῦ συγγραφεὰ δὲν ἐπερίμενα πιά τίποτα ἀπὸ τὴν ἐργασία του. Ἐνας ἄνθρωπος ἔλεγα πού ἔχει ὡς ἐπάγγελμα νὰ κἀν χοντροὺς ζυπνάδες γὰ νὰ διασκεδάσῃ τὸν ὄγλο. Δικαίωμα του ἀλλὰ καὶ δικαίωμα μας νὰ μὴν τὸν παρακολουθοῦμε στὰ διανοητικὰ του ὀλισθήματα. Εἶχα μάλιστα ἀπόφασι νὰ μὴν ξαναδῶ ἔργο τοῦ Μωραϊτίνης. Αὐτὲς οἱ σκέψεις μὲ ἀνάγκασαν νὰ μὴν πάω στὴν προμερὰ τοῦ ἔργου. Δὲν πῆγα οὔτε στὴ δεύτερη, οὔτε στὴν τρίτη παράστασι ἀλλὰ στὴ δεκάτη. Ἀμφέβαλα καὶ εἶχα δίκιο.

Ὅμολογῶ ὁμῶς ὅτι τὰ πράγματα ἄλλαξαν. Κι' ὅταν λέγω ἄλλαξαν δὲν ἐννοῶ ὅτι συνέβη μιά ἀπὸ τὶς βασικὲς ἐκεῖνες ἀλλαγὲς πού ἀποσπῶν λόγου χάρι ἕνα συγγραφεὰ ἀπὸ τὸ στρατόπεδο τῆς ἀθείας καὶ τὸν τοποθετοῦν στὴ χριστιανικὴ πρωτοπορεία, δὲν ἐννοῶ ὅτι ὁ κ. Μωραϊτίνης παρουσίασε περιεχόμενο ἀλλὰ ὅτι ἀπὸ τὸ χθεσινὸ τίποτα ἐσημείωσε μιά ἀπόπειρα σκέψεως. Ἐπὸθησε κάτι σοβαρὸ, ἀπεφάσισε ἔστω καὶ ἀργὰ νὰ φιλοσοφήσῃ. Καταλαβαίνω πολὺ καλὰ πόσο δύσκολο εἶναι γὰ τὸν κ. Μωραϊτίνης αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Τριάντα ὀλόκληρα χρόνια Νεοελληνικῆς ἐξυπνάδας, μιά ἐπιθεωρησιογραφικὴ σταδιοδρομία δὲν ἀποτελοῦν ἀσφαλῶς πνευματικὰ προηγούμενα πού θὰ ἐτοιμά-

σουν τὸ σοβαρὸ ἔργο τῆς ὀριμότητος. Ἀντιθέτως εἶναι ἐξαιρετικὰ δύσκολο ὕστερ' ἀπὸ μακρὰ ἔξῃ προχειρολογίας νὰ μεταπηδήσῃ κανεὶς σὲ ἓνα γερὸ φιλοσοφικὸ ἐπίπεδο. Γι' αὐτὸ ὀνομάζω τὸ ἔργο τοῦ κ. Μωραϊτίνης «ἀπόπειρα σκέψεως».

Τὸ θέμα εἶναι σπουδαῖο, ὁ καμβάς πρῶτης τάξεως. Δὲν φτάνει ὅμως ὁ καμβάς. Ὁ κόσμος καὶ ὁ διάβολος, εἶναι βέβαια γιγάντιο θέμα ὅσο θὰ ἦταν ὁ Θεὸς καὶ ὁ κόσμος. Ἡ πάλῃ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ εἶναι τὸ πρόβλημα πού ἔχει ἀπασχολήσει τις μεγαλύτερες διάνοιες τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἀποτελεῖ τὴ βάση τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας. Ὁ κ. Μωραϊτίνης ὅμως δὲν σκέφθηκε τὸ πρόβλημα. Ἀπλῶς συνέλαβε ἓνα βράδυ σ' ἓνα καφενεῖο μιὰ φράση: «Μωρὸ ξεπέρασες καὶ τὸ διάβολο» Θαναμίσι. Τὸ θέμα ἦταν ἐτοιμο: Ἐνα ἔργο σὸ ὅποιο κ' αὐτὸς ὁ διάβολος θὰ κατατροπώνονταν μυστὰ στὴν κατεργασία καὶ τὴν ἀτιμία τῶν ἀνθρώπων. Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου δὲν χρειάζεται τίποτε ἄλλο παρὰ μιὰ σειρά ἐπισοδειῶν σκηνηκῶν στὰ ὅποια ὁ διάβολος θὰ τὴν παθαίνει διαρκῶς καὶ στὸ τέλος θὰ φεύγῃ ἠττημένος. Τὸ ἔργο οὐσιαστικὰ ἐτελείωσε στὴ δευτέρᾳ πράξει. Ἡ τρίτη ἦταν ἐντελῶς ἀσχετη. Ἀλλὰ ὁ κ. Μωραϊτίνης εἶναι ρομαντικὸς καὶ συγγραφεὺς ἐπιθεωρησῶν. Πῶς μπορούσε νὰ τελειώσῃ τὸ ἔργο χωρὶς τραγουδάκι, χωρὶς ρομάντσα ὅπως θὰ ἔλεγε εὐαίσθητος νοσταλγός. Ἔτσι προσετέθη ἡ τρίτη πράξις πρῶτα γιὰ τὸ λόγο ὅτι τὸ ἔργον ἔπρεπε νὰ ἔχῃ τοὐλάχιστον τρεῖς πράξεις κ' ὕστερα γιὰ νὰ κάμωμι φιλολογία ἔστω καὶ ἂν ἐκεῖνο πού ζητήσαμε ν' ἀποδείξουμε τὸ εἶχμα ὑπεραποδείξει στὸ τέλος τῆς δευτέρας πράξεως.

Ἔτσι ἐγίνε ὁ «Ἀρχοντας τοῦ Κόσμου» ἔργο μὲ θέμα καλὸ μὰ πού ὁ κ. Μωραϊτίνης τὸ ἐκμεταλλεύθηκε ριχά, τὸ ἀντίκρουσε ἐπιφανειακὰ καὶ τὸ μόνο πού κατόρθωσε εἶναι ὅτι τὸ ἐδούλεψε περισσότερο ἀπὸ τὰ προηγούμενά του, τὸ παρουσίασε λεπτότερο καὶ ἀπέδειξε μὲ τὴν ἐκλογὴ αὐτοῦ τοῦ θέματος τὴν θέλησιν του νὰ σκεφθῇ καὶ νὰ φιλοσοφήσῃ. Ἐκαμὲ τέλος εὐσυνείδητα ὅτι οἱ δυνάμεις τοῦ ἐπέτρεπαν καὶ γι' αὐτὸ δὲν μπορούμε παρὰ νὰ εἴμαστε ἱκανοποιημένοι. «Ὁ Ἀρχοντας τοῦ κόσμου» δὲν εἶναι μόνον τὸ καλλίτερο ἔργο τοῦ κ. Μωραϊτίνης εἶναι τὸ μοναδικὸ τοῦ ἔργου, εἶναι τὸ ἀπαντό του. Πόσο θὰ ζήσει, πόσο θὰ ἀνθέξῃ στὰ πυρὰ τοῦ χρόνου, τοῦ μεγάλου αὐτοῦ κριτικοῦ, δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ προβλέψῃ. Ὅσο ὅμως καὶ ἂν ζήσει πάντα θὰ ἀντικρίζεται ὡς μιὰ προσπάθεια καλὴ καὶ ὡς μετάνοια ἐνὸς συγγραφέως πού ἐσπατάλισε τὰ καλλίτερα συγγραφικὰ του χρόνια στὴν κατασκευὴ ἀνοούσιων πραγμάτων πού θὰ ἔχουν τότε πειὰ λησμονηθῇ.

Γιὰ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ τὴ σκηνοθεσίαν τί νὰ ποῦμε.

Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ὁ κ. Ἀργυρόπουλος θαῦμα ἠθοποιῶν, ἀληθινὸν ταλέντο καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλῃ Μετριότητες. Ὅσο γιὰ τὸ διάκοσμο ἓνα σκέτο μηδὲν φτάνει γιὰ νὰ τὸν χαρακτηρίσῃ.

Καὶ ὅμως ὅλες αὐτὲς τὲς ἀτέλειες τὲς σκεπάζει μὲ τὸ παξιμὸν τοῦ ὁ Ἀργυρόπουλος. Εἶναι

ἠθοποιὸς μὲ τὰ ὅλα του, δυνατὴ φυσιογνωμία μέσα στὸ Ἑλληνικὸ Θέατρο» κ' ἂν ἡ ἀνάγκη δὲν τὸν ὑποχρέωνε νὰ κἀνῃ κάποτε ἀντικαλλιτεχνικὰ πράγματα καὶ νὰ παίξῃ ἐλεεινὰ ἔργα καὶ κάποια ἀσφάλεια τοῦ ἐπέτρεπε νὰ μὴ ξεφεύγῃ ἀπὸ τὸ καθαρῶς καλλιτεχνικὸ ἐπίπεδο, εἶναι ἠθοποιὸς πού θὰ μᾶς ἔδινε μεγάλες δημιουργίες. Ἀτυχῶς ἡ ρουτίνα τὸν παρασύρει καὶ πολὺ σπάνια ὁ Θεὸς τοῦ παίξῃ ἔργα τέτοια πού τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ δημιουργῇ τύπους καὶ μορφές.

Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Γ. Πίνδον—Ἀλοπεκῆς 48.—Δὲν εἶναι δυνατόν σὲ τόσο μικρὸ χρονικὸ διάστημα νὰ σᾶς ἀπαντήσωμε. Αὐτὸ πού μᾶς ζητᾶτε χρειάζεται, εἰδικὴ ἐρευνά. Συλλογὴ τῶσων πληροφοριῶν ἀπαιτεῖ καὶ διαθέσιμὸν χρόνον καὶ εἰδικὴ ἀπασχόληση. Κατ' ἀρχὴν δὲν ἀρνούμεθα σὲ κανέναν ἀναγνώστη μας πληροφορίας πού ἀνάγονται σὲ ζητήματα πνευματικά. Ἄλλο πράγμα ὅμως πληροφορία καὶ ἄλλο συνεργασία. Γιατὶ ὅταν σὲ μιὰ μονογραφίᾳ δώσωμε ἑμεῖς τὴν βιβλιογραφίαν τῆς τότε μπαίνουμε ἀθέλα μᾶς στὸ ρόλο τοῦ συγγραφέα. **Μ. Κατσουρόν**, Χανιά.—Ἀφοῦ δημοσιεύσαμε θὰ πῆ πῶς ἀξίζουν. Ἐκεῖνο πού ἔχομε νὰ παρατηρήσωμε εἶναι ὅτι τὰ τραγούδια αὐτὰ εἶναι ἀνίστα. Γιατὶ αὐτὸ. Ἐμεῖς δὲν τὸ ἀποδίδομε στὴν ἑλλειψὴν ταλέντου. Αὐτὸ ὑπάρχει μὰ θέλει καλλιέργεια, δηλαδὴ δουλειὰ ἐπίπονη. Ἡ προχειρότητα ζημιώνει πάντα καὶ τὸ καλλίτερο ταλέντο. Ἐλπίζομε σύντομα νὰ διαλέξωμε καὶ δεύτερο νὰ δημοσιεύσωμε. Ἄν ἔχετε καὶ ἄλλα ἢ περὶ αὐτὴ καμιά μελέτη λαογραφικὴ ἢ ἄλλη μπορεῖτε νὰ μᾶς τὰ στείλετε. **Ἀγγελον Δημητριάδην**, Βαθύ.—Καὶ οἱ παλαιοὶ συνδρομηταὶ θὰ ἐξοφλήσουν ὅτι ὀφείλουν μὲ τὴ νέα συνδρομή. Κανένας συναγωνισμὸς δὲν μᾶς ὠθεῖ στὴν ἐλλάττωσιν τῆς τιμῆς. Ποθοῦμε ἀπλῶς νὰ διευκολύνωμε τὸν κάθε ἀναγνώστη καὶ τὸν πιὸ ἄπορο. Ἡ ἀποστολὴ τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων εἶναι νὰ κάνουν ὥστε ὁ φτωχὸς νὰ μπορέσῃ νὰ ὀφελθῇ ἀπὸ τὴν πνευματικὴν ζωὴν τοῦ τόπου του. Καὶ ἐλπίζομε ὅτι ἡ προσπάθειά μας αὐτὴ θὰ ἐκτιμηθῇ. **Σπύρον Βάλβην**, Κέρκυρα.—Εἰσθε πολὺ νέος. Ἀπὸ τὴ δημοσίευσιν στίχων πού δὲν ἀξίζουν δὲν ἔχετε τίποτε νὰ ὀφελθῆτε ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ὑπομονὴν θὰ βγῆτε ἀσφαλῶς κερδισμένος. **Γ. Χαλαμπιδῆν**, Φίλωνος, Πειραιᾶ.—Ἐλάβαμε καὶ τὰ βρόσκομε καλὰ. Ἦρθαν ὅμως πολὺ ἀργὰ καὶ μὲ τὸ φύλλο αὐτὸ πού δίνωμε ἓνα διήγημα τοῦ Τολστόϊ καὶ πολλὰς εἰκόνας σχετικὰς μὲ τὴ ζωὴν του κλεινώμε τὴ δικὴν μας συμβολὴν στὶς γιορτές. Τοῦτο ὅμως ἂν δὲν ἔχετε ἀντίρρηση δὲν ἐμποδίζει νὰ κρατήσωμε τὰ χειρόγραφα καὶ νὰ τὰ χρησιμοποιήσωμε ἀργότερα. Ὅσο γιὰ τὲς ἄλλες ἀπαιτήσεις σᾶς δὲν ἔχομε καμιά ἀντίρρηση. Ἄν θέλετε 6—8 κάθε βράδυ ἐκτὸς τοῦ Σαββάτου μπο-

ρεῖτε νὰ περάστε ἀπὸ τὰ γραφεῖα μας.—**Ε. Δρακάτον**, Ἰθάκη.—Μᾶς εἶναι τελείως ἀδύνατον νὰ ἐπαρκέσωμε σὲ τέτοιες φροντίδες. Καὶ ἄλλος συνδρομητὴς μᾶς ἐζήτησε νὰ τοῦ στήλωμε μέθοδο μαντολίνου. Ἄλλος πάλι νὰ τοῦ διεκπεραιώσωμε μιὰ ὑπόθεσιν τοῦ στὸ εἰρηνοδικεῖο. Πρὸς Θεοῦ ὅμως πρέπει νὰ δημιουργήσωμε εἰδικὴ ὑπηρεσία πολυπρόσωπη καὶ πολυδάπανη ἂν ὅλοι οἱ συνδρομηταὶ καὶ ἀναγνώσταί μας διευτύπωναν ἀπὸ μιὰ τέτοια παραγγελλία.—**Κ. Σπηλιωτόπουλον**, Πάτρας.—Στὰς Πάτρας δὲν μπορούμε πρὸς τὸ παρὸν νὰ στείλωμε ἀντιπρόσωπο, Γνωρίζομε ὅτι τὸ ἐδάφος εἶναι ἀνεκμετάλλετο ἀλλὰ αὐτὸ συμβαίνει μὲ ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς ἐπαρχίας. Τὸ πρᾶγμα ὅμως θέλει μελέτη καὶ γι' αὐτὸ σιγά σιγά δίχως βιασίην θὰ ἐκπληρώσωμε τὴν ἐπιθυμίαν σας.—**Μαρίαν Νικολετᾶτον**, Κεφαλληνίαν.—Τὸ εὐγενικὸν σας γράμμα ἦλθε στὴν ὥρα του. Τὸ ἐνδιαφέρον σας γιὰ τὰ «Ἑλληνικὰ Γράμματα» εἶναι γνωστὸ καὶ ἀπὸ ἄλλες εὐκαιρίας. Ὅταν θὰ ἔλθετε ἐδῶ δὲν θὰ παραλείψετε νὰ περάσετε ἀπὸ τὸ γραφεῖο μας.—**Κ. Ἀνδρέαδην**, Κομοτινὴν.—Τὸ διήγημα ὠραϊότατο καὶ θὰ δημοσιευθῇ. Στὰ ἄλλα σημεῖα τῆς ἐπιστολῆς Σας θὰ ἀπαντήσωμε στὸ ἐρχόμενον.—**Εὐάγγελον Ἡλιάδην**, Καβάλα.—Μελέτες σὰν τὸ «Μαρξισμὸ—Φασισμὸ—Χριστιανισμὸ» δὲν γράφονται κάθε μέρα. Θέλουν πολὺ ἐργασία καὶ πραγματικὴ πίστιν καὶ ἐνθουσιασμὸ. Ὁ κ. Μπαστιάς ἐτοιμάζει ἓνα βιβλίον γενικοῦ ἐνδιαφέροντος πού θίγει πολλὰ ἀπὸ τὰ ζητήματα πού σᾶς ἐνδιαφέρουν. Τὸ βιβλίον αὐτὸ θὰ βγῇ τὸν ἐρχόμενον Φεβρουάριον. Ἐκεῖ θὰ βρῆτε καὶ πολλὰς ἀπαντήσεις σχετικὰ μὲ τὴν ψυχολογίαν τοῦ νέου πού ἀποζητᾶ τὴν θρησκευτικὴν ἀλήθειαν. Πρὸς τὸ παρὸν ὅμως τοῦ εἶναι ἀδύνατον ν' ἀπαντήσῃ στὴν ἐπιστολὴ Σας γιὰ τὴν ἀπάντησιν θὰ ἦταν σωστὴ διατριβή. Ἡ μεταρρύθμισις πού γίνεται ἢ αὐξήσῃ τοῦ ὄγκου καὶ χίλια ἄλλα τὸν ἔχουν τελείως ἀποροφάσει.—**Α. Χαϊνογλου**, Ποδαράδες.—Καλύματα δὲν ὑπάρχουν πλέον καὶ δὲν ὑπάρχει ἐλπίς πρὸς διμῆνον νὰ ἔχομε. Ἐχομε σώματα τόμων, τεύχη ξεχωριστὰ δὲν ὑπάρχουν, ἐξηγητῆσάν.—**Κ. Χ.**, Κέρκυραν.—Γιατὶ δὲν μᾶς τὰ στέλνετε ἀλλὰ προτιμάτε τὴν προκαταβολικὴν συζήτησιν;—**Αἰδ. Ζαχαρίαν Δουράτσον**, Σαντορίνην.—Ἐλήφθησαν ὅλα εὐχαριστοῦμε.—**Αλεξ. Σένον**, Κηφισίαν.—Εἶθε νὰ μὴν διαψευσθῆτε. Πολὺ φοβούμεθα ὅμως ὅτι δὲν ἔχετε πολὺ καλὰ ὑπολογίσει τὰ πράγματα. Τέλος σκεφθῆτε καὶ μὴ ξεαναγράψετε.—**Καλλιρόη Οἰκονόμου**, Ναύπλιο.—Ὅπως θὰ ἰδῆτε σὲ ἄλλη σελίδα ἀπὸ τὸ ἐρχόμενον τεύχος καθιερώνομε καὶ ἐκδοσὴν πολυτελείας σὲ χαρτὶ illustration. Λυπούμεθα πού δὲν εἶναι δυνατόν ὅλη μας ἡ ἐκδοσὴ νὰ βγαίη σὲ τέτιο χαρτὶ. Θὰ κοστίσῃ ὅμως πολλὰ. Δραχ. 15 τὸ τεύχος καὶ 350 ἡ ἐτήσια συνδρομή. Γι' αὐτὸ θὰ βγαίνουν σὸν χαρτὶ αὐτὸ πολὺ λίγα ἀντίτυπο ἀριθμημένα.—**Ἀνδία Β. Ν.** Ἐνταῦθα.—Δὲν γνωρίζομε τί κάνουν τὰ ἄλλα περιοδικὰ οὔτε τὰ παρακολουθοῦμε στὴν ἐκδοτικὴν τους προσπάθειαν. Τὰ κρίνομε μόνον ὡς πνευματικὴ ἐκδήλωσις καὶ τίποτε περισσότερο.

Π. Λάσκαρην, Πύργον.—Συνδρομὴ ἐλήφθη καθὼς καὶ νέα διευθύνσεις.—**Δ. Καλουτᾶν**, Πειραιᾶ.—Περάστε νὰ συνεννοηθοῦμε προφορικῶς 6—8 κάθε βράδυ.—**Κα Ἐλ. Στεφάνου**, Δράμα.—Ἐλάβαμε καὶ τὰ τελευταῖα γράμματα. Εἶναι νὰ ἀγανακτῆ κανεὶς. Τελευταίως παρουσιάσθη μιὰ ἀτυχὴς περίπτωσις πού μᾶς κατέδειξε πόσο ἀπαραίτητη εἶναι ἡ ἀδιάκοπη παρουσία μας στὰς Ἀθήνας. Νομίζομε ὅτι διερμηνεύομε καὶ τὴ γνώμη πολλῶν ἄλλων ἂν σᾶς ποῦμε ὅτι ἡ ἀπουσία σας δημιουργεῖ κενόν.—**Περικλῆ Γιαννίτσον**, Τρίκαλλα.—Εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἡ ἐργασία σας γιὰ τὴν ἱστορίαν τῶν Κυκλάδων. Ὑποθέτομε ὅτι θὰ ὑπάρχῃ πολὺ ἀνεκμετάλλετο ὕλικόν. Σᾶς συνιστοῦμε τὰ ἐλάχιστα τεύχη τῆς «Νησιωτικῆς Ἐπετηρίδος» πού ἐξέδιδε ὁ ἱστοριοδίφης Τζερλέντης μὲ τὸν καθηγητὴν Φλ. Κατσουρό στὴ Σῦρο στὰ 1918. Ἐπίσης γιὰ ὅτι ἀφορᾶ τὴ Σαντορίνη ἀπευθυνθῆτε στὸν κ. Ἰωάννη Δελένδα Ἐγκυκλοπαιδικὴ Βιβλιοθήκη τῆς ὁδοῦ Σίνα. Ὁ κ. Δελένδας εἶναι ὁ μόνος ἀρμόδιος νὰ σᾶς πληροφορήσῃ γιὰ τὰ ἱστορικὰ τῆς Σαντορίνης.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΑ ΝΕΑ ΓΑΛΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

- 1) Delly—Laquelle ?
- 2) Bibesco—Noblesse de robe.
- 3) Desbordes—J'adore.
- 4) Ségur—Elle et Lui à Venise.
- 5) Ossendowski—Sous le fouet de Simoun.
- 6) Martin du Gard—La gonfle.
- 7) Kataev—Rastratchiki.
- 8) Fayard—Madeleine et Madeleine.
- 9) Binet-Valmer—La vie amoureuse de Marie Walawska.
- 10) Névrier—Tachkent ville d'abondance.
- 11) Dumoy—Dieu protège le Tzar.
- 12) Pavlov—Le Tzar Nicolas II.
- 13) Freud—La vie et psychanalyse.
- 14) Adler—La conduite de la vie.
- 15) Costes et La Brix—Notre tour de la terre
- 16) Skipsis—Anthologie.
- 17) Marcel Proust—Morceaux choisis.
- 18) Joly—Le poème byzantin à Venise.
- 19) Maritain—Dialogues.
- 20) Arland—Le retour.
- 21) Zaïtzeff—Saint Serge.
- 22) D'Exideuil—Le couple humain dans l'œuvre de Thomas Hardy.
- 23) Istrati—Les chardons du baragan.
- 24) Régnier—Flamma tenax.

—ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΡΟΥΦΜΑΝ—
— ΣΤΑΔΙΟΥ 24 —

“ΓΥΡΣΟΣ,, Α. Ε ΕΚΔΟΣΕΩΝ & ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ - ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ 18

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΤΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΝ ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΙΑΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΤΑΙ ΥΠΟ 700 ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ & ΛΟΓΙΩΝ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

ΒΙΚΤΩΡ ΔΟΥΣΜΑΝΗΣ, αντιστράτηγος, πρόεδρος
Θ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ, πρώην ύπουργός, αντιπρόεδρος
ΑΔ. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ, καθηγητής εν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ
Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ, καθηγητής εν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ
ΑΡ. ΚΟΥΖΗΣ, καθηγητής εν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ
Δ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ, καθηγητής εν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ

ΕΓΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ

Διὰ τοὺς 12 πρώτους Τόμους χρυσοδέτους (Α-ΙΒ) ἕκ χιλίων σελίδων ἕκαστος, μεγάλου σχήματος, πλουσιώτατα εἰκονογραφημένους,

Πρὸς Δολλάρια 72 (ἑβδομήκοντα δύο)

Πληρωτέα εἰς δώδεκα δόσεις ἀνὰ 6 δολλάρια ἑκάστη. Παραλλήλως πρὸς τὴν εἰσπραξίν ἑκάστης δόσεως θὰ στέλλεται καὶ ἀνὰ εἷς ἕκ τῶν 12 τόμων, ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗΛΕΦ. 11-48

Δ. & Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΔΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1928-1929

1. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ ΤΕΥΧΟΣ	Α'	Ἀνδρεάδου Δ.
2. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ	Α'	Ζήση—Δαμασκηνοῦ
3. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ	Α'	Ὁ Ἥλιος (τοῦ Κράτους)
4. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ	Β'	Ἐπ. Παταμιχαῖλ
5. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ	Α'	Δ. Ἀνδρεάδου (Ποιλιὰ καὶ Παιδιὰ)
6. Η ΑΥΓΗ	Ἀναγνωστικὸ Β' τάξ.	Παταμιχαῖλ—Βουτυρᾶ
7. ΟΙ ΑΝΤΑΡΤΕΣ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ	Β'	Ἀνδρεάδου Δ.
8. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ	Ἀναγνωστικὸ Β'	Κλεάνθους—Παταμιχαῖλ
9. Ο ΗΛΙΟΣ	Γ'	Παταμιχαῖλ—Βουτυρᾶ
10. Ο ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ	Γ'	Παταμιχαῖλ Μ.
11. ΟΔΥΣΣΕΙΑ	Ἀναγνωστικὸ Γ'	Δημοσθένη Ἀνδρεάδου
12. Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ	Δ'	Καρκαβίτσα—Παταμιχαῖλ
13. Ο ΦΑΡΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ	Δ'	Δημ. Ἀνδρεάδου—Π. Παπαχριστοδοῦλου
14. ΟΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ	Δ'	Παταμιχαῖλ—Βουτυρᾶ
15. ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ	Ε'	Καρκαβίτσα—Παταμιχαῖλ
16. Η ΜΕΛΙΣΣΑ	Ε'	Παταμιχαῖλ—Ἀντωνάτου
17. Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ	Ε'	Καζαντζάκη Γαλατείας
18. Η ΕΛΛΑΔΑ	Ε'	Δημ. Ἀνδρεάδου—Π. Παπαχριστοδοῦλου
19. Η ΖΩΗ ΜΑΣ	ΣΤ'	Παταμιχαῖλ—Ἀντωνάτου
20. Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΣ	ΣΤ'	Καζαντζάκη Γαλατείας

ΧΟΡΩΔΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1920

Ἐγγραφαὶ παλαιῶν καὶ νέων μαθητῶν εἰς τὰς σχολὰς τῆς Χορωδίας (Ἀνδρικόν, Γυναικεῖον καὶ Παιδικόν Τμήμα, διὰ παιδιὰ 7-14 ἐτῶν), εἰς τὰς ὁποίας διδάσκεται θεωρία τῆς Μουσικῆς, σολφεῖς καὶ Τραγοῦδια καθ' ἑκάστην 5-9 μ. μ. (Σατωβριάνδου 12 Τηλ. 10-74 νέον)

Τὰ μαθήματα ἄρχονται ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου. Ἐγγραφή ἐφ' ἅπαξ δραχ. 50. Δίδακτρα μηνιαίως δραχ. 25.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ ΤΣΑΜΙΣΤΩΝ

ΟΔΟΣ ΣΚΟΥΛΕΝΙΟΥ 1
(ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ)

ΞΕΝΟΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΕΜΠΟΡΙΑΣ & ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘ. Δ. Χ. ΤΣΑΜΗΣ

Τμήμα Καλλιτεχν. Instituton

Τμήματα: Ζωγραφικῆς
Σκιτσογραφίας
Πλαστικῆς
Ευλογητικῆς

Ἰδιαίτερα σχολὴ Σχεδιαστῶν

ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Τμήματα: Μανδολίνου, Κιθάρας, Βιολίου

ΔΙΑ ΚΑΘΕ ΤΡΑΥΜΑ

== Ἡ ΑΛΛΑΓΗΝ ==

ΖΗΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΩΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΩΝ ΣΑΣ

ΜΟΝΟΝ ΤΑΣ

Compresses

== ΜΑΡΚΑΣ "ÉTOILE," ==

ΔΙΑ ΝΑ ΕΙΣΘΕ ΕΞΗΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΙΑΝ ΑΠΟΣΤΕΙΡΩΣΙΝ

ΑΝΑΜΕΙΝΑΤΕ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΚΡΕΜΑ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΜΑΡΚΑΣ "ÉTOILE,"

ΚΡΑΓΙΟΝ ΔΙΑ ΤΑ ΧΕΙΛΗ ΜΑΡΚΑΣ "ÉTOILE,"

ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΛΕΟΝ ΠΕΡΙΦΗΜΗΝ

ΟΔΟΝΤΟΠΑΣΤΑΝ

ΜΑΡΚΑΣ "ÉTOILE,"

Εἶδν ἀγνὰ

Διατηροῦντα τὴν δροσερότητα τοῦ αἵματος

Ἐνείλε ὠάντολε

τὰς τεχειολέρας

ΖΩΝΑΣ

ΚΟΡΣΕΔΕΣ ΚΑΙ

ΕΠΙΔΕΣΜΟΥΣ

ΤΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΥ

ΟΔΟΣ Γ' ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

(ΣΤΑΘΜΟΣ ΣΙΔ)ΜΟΥ ΛΑΥΡΕΙΟΥ)

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 3 (ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΖΩΗ) ΤΗΛ. 11-26 ΝΕΟΝ

Πλουτισθὲν διὰ τῶν τελειωτέρων μηχανημάτων καὶ διαθέτων ὅλα τὰ μέσα ἀναλαμβάνει κάθε ἐργασίαν, μετὰ ταχύτητα καὶ καλλιτεχνίαν ἀπαράμιλλον.

ΤΙΜΑΙ ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

*Μιὰ δοκιμὴν ἀρκεῖ
διὰ νὰ σᾶς γοητεύσῃ.*

Ἰσσορόρουχα, ᾠέτσινα γάντια, κάπριες, ὅλα τὰ εἶδη μεταξωτῶν μετὰ τὴν ἐργύνησιν τῆς ἀκαιριότητος τοῦ ὑφάσματος, τὰ μαλλιά τοῦ κεφαλιοῦ, ὅλα ᾠλέγονται ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν μετὰ τὸ

SUB TRAVEL

Μία φορὰ ἂν τὸ μεταχειρισθῆτε δὲν δὰ τὸ ἀγλάφετε ᾠοτὲ ᾠλέον. Ζητήσατέ το εἰς ὅλα τὰ κατὰ Φαρμακεία καὶ Μυροᾠωλεῖα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΡΑΚΤΩΡ ΔΙ' ὈΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:

I. M. ΚΑΝΖΟΥΧ, ΣΤΟΑ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 3.

ΑΘΗΝΑΙ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ & ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ

“ΑΓΙΟΙ ΑΝΔΡΥΡΟΙ,”

ΟΔΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ 10 ΤΗΛΕΦ. 11 - 47

Η. Π. ΛΑΖΑΝΑ: ἰατροῦ ἐκπαιδευθέντος ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν διατελέσαντος εἰς διάφορα νοσοκομεία Ἀγγλίας καὶ Ἀμερικῆς (Σικάγον) κ.λ.π. — —

Α. Α. ΤΣΟΧΑ: χειρουργοῦ - γυναικολόγου, τέως βοηθοῦ τῆς παιδευτικῆς χειρουργικῆς Κλινικῆς. — —

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 2.700.000

Μέτοχοι: Καλλιτέχνη Φιλότεχνοι — ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος

ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3

Διδάσκονται ἅπαντα τὰ ὄργανα καὶ μαθήματα Μενωδία, Δραματικῆ, Ἀπαγγελία, Ἱστορία Μουσικῆς, Prima Vista, Ρυθμικὴ σύστημα Dalcroze.

Εἰς τὰ ἐκπαιδευτικά παραρτήματα Ἀθηνῶν

ΜΗΝΑ ΑἸΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ & Σίας Α. Ἀλεξάνδρου 15
ΔΗΜ. ΧΑΤΖΗΜΜΑΝΟΥΗΛ—Ἀχαρνῶν Σουμελιῆ
ΓΕΡ. ΣΙΛΒΗΡΙΟΥ—Κεραμειῶν—Ἐλευσινίων
ΛΕΟΝΤΕΙΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ—Τέρμα Πατησίων
ΔΕΛΦΩΝ ΠΡΩΤΟΠΛΑ—Πατησίων 306
ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΙΔΗ—Παγκράτι
Α. ΖΕΡΒΟΥ—ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΥ—Καλλιθέα
ΠΑΝ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ—Κηφισοῦ
Ν. ΜΠΟΡΟΥΝΗ—Πειραιᾶ
Μ. ΠΕΤΡΑΚΗ—Πειραιᾶ
ΜΑΡΚΟΥ καὶ ΜΑΚΡΗ—Ν. Φάληρον
Α. ΦΛΑΤΩΦ—Ν. Φιλαδέλφεια

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΠΕΙΡΙΑΣ
» » ΧΑΛΚΙΔΟΣ
» » ΚΟΡΙΝΘΟΥ
» » ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΑΝΙΩΝ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΙΟΥ
» » ΒΟΛΟΥ

Μέσος ὄρος φοιτῶντων μαθητῶν κατ' ἔτος 2500

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

ΠΙΑΝΑ

ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΗΜΟΤΕΡΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΒΛΥΤΗΝΕΡ CROTRIAN STEIN WEG ΝΕΥΜΕΥΕΡ, ΣΟΡΗ Κ.Α.Π.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ

“Ὅλα τὰ κλασσικά, παιδαγωγικά καὶ νεότερα. Γίνονται δεκταὶ ἰδιαίτερα παραγγελία. Συνεργασία μετὰ τοῦ μεγαλυτέρου ἐκδοτικοῦ οἴκου τῆς Εὐρώπης

ΜΟΥΣΙΚΑ ὈΡΓΑΝΑ

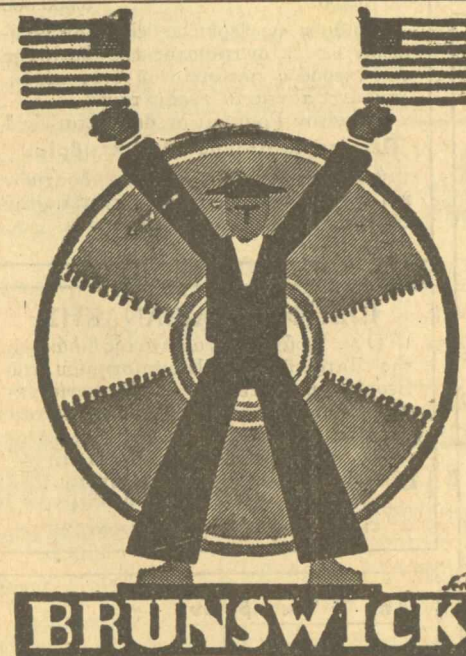
Βιολιά, βιόλες, βιολοντσέλλα, κοντραμπάσσα, μανδολίνα, κιθάρες, ὅλα τὰ εἶδη τῶν πνευστῶν ὀργάνων, ἔξαρτήματα παντὸς εἶδους μάνται φιλαρμονικῶν, ρόλοι, πιανόλες, χρονόμετρα κ.λ.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ

Ἀναλαμβάνει τὴν ἐκδοσὴν μουσικῶν τεμαχίων καὶ ἐκδόσεις ἔργων διαφόρων μουσουργῶν.

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΧΟΡΔΙΣΜΑΤΩΝ

Χορδίζονται, λουστράρονται καὶ ἐπισκευάζονται παντὸς εἶδους πιάνο, πιανόλες καὶ μουσικά ὄργανα ἀπὸ ἀρίστους τεχνίτας.

BRUNSWICK

ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΑ - ΔΙΣΚΟΙ

ΓΕΝ. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

ΑΛΕΞ. ΚΟΚΟΛΗΣ & ΣΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ ΒΟΥΛΗΣ 9

ΠΕΙΡΙΑΕΥΣ: ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΟΥ 130

ΘΕΣΣΑΛΙΚΗ: ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 3

“ ΒΟΤΡΥΣ ,,

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλ. Μετοχικόν και Άποθεματικόν
Δρ. 60.000.000 τήν 31 Δεκεμβρίου 1927

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ :

ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 27α

ΟΙΝΟΙ ΧΥΜΑ: Λευκοί, έρυθροί,
γλυκείς, μωσχάτοι

ΟΙΝΟΙ ΕΙΣ ΦΙΑΛΑΣ: Έπιτραπέζιοι
επιδόρπιοι, όρεκτικοί, τονωτικοί,

ΒΕΡΜΟΥΤ: Έκ παλαιού μωσχάτου
Οίνου

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ: Άπαράμιλλος

ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ “ΒΟΤΡΥΣ”

ΤΥΠΟΥ ΚΟΝΙΑΚ

Έφάμιλλον τών καλλιτέρων Γαλλικών Κονιάκ
Πωλούνται εις όλα τὰ κέντρα καταναλώσεως

ΤΡΑΠΕΖΑ

ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛ. ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 25.500.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡ. 890.228

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

F I L I A L E S

Τράπεζα Λαρίσης — Λάρισα
Τράπεζα Τρικάλων — Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εις όλας τὰς πόλεις τής Ελλάδος
και τὰς κυριωτέρας] του έξωτερικού

Ταμιευτήριον μέχρι 100.000 δραχμῶν
με 7 0/0. — Έκτελει πάσης φύσεως
Τραπεζητικὰς ἐργασίας

Α. Ε. ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ 9

Έκάστη κλήρωσις του Μεγάλου Λαχείου
είναι αυτότελής 5.250 λαχοί κερδί-
ζουν εις εκάστην κλήρωσιν
δραχμὰς 5.500.000.

ΠΙΝΑΞ ΚΕΡΔΩΝ

Κλήροι	1	2.000.000	πρός Δρ.	2.000.000
» 1	400.000	»	»	400.000
» 1	250.000	»	»	250.000
» 1	200.000	»	»	200.000
» 1	100.000	»	»	100.000
» 1	50.000	»	»	50.000
» 1	20.000	»	»	20.000
» 1	15.000	»	»	15.000
» 1	10.000	»	»	10.000
» 1	9.000	»	»	9.000
» 1	8.000	»	»	8.000
» 1	7.000	»	»	7.000
» 1	6.000	»	»	6.000
» 2	5.000	»	»	10.000
» 10	4.000	»	»	40.000
» 25	3.000	»	»	75.000
» 100	2.000	»	»	200.000
» 100	1.000	»	»	100.000
250				3.500.000
5.000	400			2.000.000
5.250				5.500.000

Άριθμός τις κερδίζων εις μίαν κλή-
ρωσιν ως εκ συστήματος τής διανομής
των κερδῶν, πλείονα του ενός κέρδη,
λαμβάνει πάντα τὰ κέρδη ταῦτα,

Έκαστον Γραμμάτιον διαιρείται εις 4
Πέμπτη κλήρωσις 29 Ὀκτωβρίου

τμήματα πωλούμενα ἀντί 50 δραχμῶν
και παρέχοντα δικαίωμα εις τὸ τέταρτον
τῶν ως ἄνω κεαδῶν

ΙΩΣΗΦ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

Ὁ κ. Ἰωάννης Σφακιανῆς διδάκτωρ
τῆς Ἰατρικῆς του Πανεπιστημίου του
Βερολίνου ἐπὶ 25ετίαν ἐν Γερμανίᾳ ἐκ-
παιδευθεὶς θεραπεύει ἅπαντα τὰ Γυναι-
κολογικά, Μαιευτικά, Οὐρολογικά, Δερ-
ματικά και Μεταδοτικά νοσήματα. Έγχει-
ρίσεις γυναικολογικὰι ἐπιτυχέσταται.

Δέχεται 10—12 π. μ. και 4—8 μ. μ.
ΟΔΟΣ ΑΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 29

Άπό 15 Ὀκτωβρίου

ΤΑ “ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ,,
ΔΡΑΧ. 5 ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ

Τῇ 10 Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. ἡμέρα Τετάρ-
τη και ὥρα 11 π. μ. ἐνεργηθήσεται ἐν
τῷ Χρηματιστηρίῳ ἐμπορευμάτων Πει-
ραιῶς μειοδοτικὴ προφορικὴ δημοπρα-
σία διὰ τὴν προμήθειαν τῆ Ν. Ὑπηρεσία
120.000 χιλ)μων σάπυνος πρᾶσίνου. Τῆς
δημοπρασίας δύνανται νὰ μετᾶσχωσι μόνον
βιομηχανικά Ἐργοστάσια παραγω-
γῆς σάπυνος.

Πληροφορία παρὰ τῇ Δ)σει Προμη-
θειῶν Ὑπουργ. Ναυτικῶν. Ἐπιμελητή-
ριον Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Θεσ)κης, Σύρου.

Ὁ Δ)τῆς Προμηθειῶν

Κ. ΑΡΜΑΚΟΛΑΣ

Ἀρχιφροντιστῆς Π. Ν.

ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ

Τῇ 10ῃ 8)βρίου ἐ. ἔ. ἡμέρα Τετάρτη
και ὥρα 11 π. μ. ἐνεργηθήσεται ἐν τῷ
Ὑπουργείῳ Ναυτικῶν, ἐνώπιον τῆς Ἀν.
Ἐπιτροπῆς Προμηθειῶν, μειοδοτικὴ δι-
ἐνσφραγίστων προσφορῶν δημοπρασία
διὰ τὴν προμήθειαν ἐπὶ ἐν ἔτος τῆς Ναυ-
τικῆς Ὑπηρεσίας 4000 κ. μ. ὀξυγόνου και
3000 κ. μ. ἀσετυλίνης.

Τῆς Δημοπρασίας δύνανται μετασχεῖν
μόνον Ἐργοστάσια ἢ Βιομ. Οἶκοι παρα-
γωγῆς ὀξυγόνου, ἀσετυλίνης.

Πληροφορία παρὰ τῇ Δ)σει προμη-
θειῶν Ὑπ. Ναυτικῶν και Ἐμπορ-Βιομ.
Ἐπιμελητηρίοις Ἀθηνῶν, Πειραιῶς,
Θεσ)νίκης, Βόλου, Σύρου.

Ὁ Δ)τῆς Προμηθειῶν

Ν. ΑΡΜΑΚΟΛΑΣ

Ἀρχιφροντιστῆς Π. Ν.

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΦΕΙΟΝ

ΟΜΗΡΟΥ ΚΟΥΡΚΟΥΛΗ

ΟΔΟΣ ΜΑΡΗΝΗ 44

Πλευσία συλλογῆ
ὀφραμάτων

Ἐφαρμογὴ τελεία
και

με εὐκολίαν Πληρωμῆς

ΑΝ. ΕΛΛ. ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΑΞΙΩΝ

Η ΑΞΙΟΠΙΣΤΟΣ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 1 Β

ΠΩΛΗΣΙΣ ΛΑΧ. ΟΜΟΛΟΓΙΩΝ
ΕΠΙ ΠΙΣΤΩΣΕΙ

Μόνον με 50 δραχμὰς μη-
νιαίως αποκτάτε 5—10 Λαχ.
Ὀμολογίας του Κράτους ἢ
τῆς Ἐθνικῆς.

Ο ΙΑΤΡΟΣ Χ. Ι. ΚΑΜΑΡΙΩΤΗΣ

ΕΙΔΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΘΕΙΣ
ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

ΑΦΡΟΔΙΣΙΑ, ΣΥΦΙΛΙΔΙΚΑ
ΟΥΡΟΠΟΙΟΓΕΝΗΤΙΚΑ

Δέχεται 9-1 και 4-9 μ. μ.

ΟΔΟΣ ΓΕΡΑΝΙΟΥ 17
(ΟΜΟΝΟΙΑ)

Ἰδιαίτερα αἰθευσα κυριῶν

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΣΤΑΔΙΟΥ 42

ΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΡΑΙ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑΙ

ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΩΣ

Ο ΗΛΙΘΙΟΣ

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ ΤΟΥ ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΥ

ΤΟΜΟΙ 1—4 ΔΡ. 60

Παρακολουθήστε

ΤΑ ΔΥΟ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΙΚΑ ΜΥΣΤΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ ΜΑΣ

“ΓΙΑΤΙ ΑΜΑΡΤΗΣΕ,,

ΚΑΙ

“ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΩΝ ΤΑΦΟ,,

Άπό τῆς 15 Ὀκτωβρίου

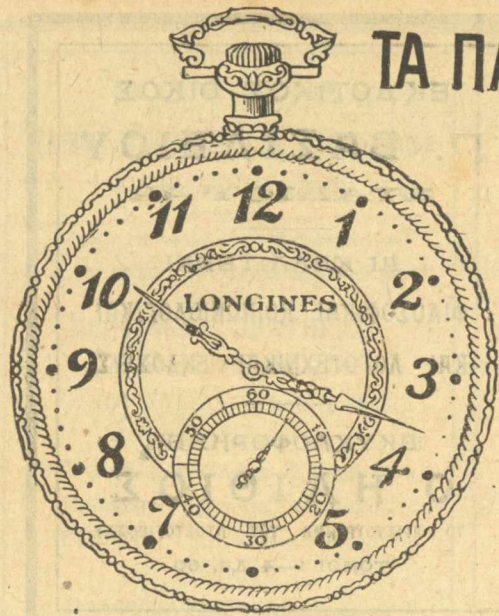
Ι. ΒΑΘΗΣ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΠΑΡ' ΑΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ :

ΟΔΟΣ ΣΠΥΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 45

ΚΑΙ ΣΤΟΑ ΟΡΦΑΝΙΔΟΥ (ΣΥΜΒΟΛ. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ)

ΤΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΦΗΜΗΣ

CHRONOMETRES

Longines
LONGINES
9 GRANDS PRIX
309 ΠΡΟΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
ΑΔΕΛΦΟΙ Π. ΖΕΝΕΤΟΥ
ΑΔΑΜΑΝΤΟΠΩΛΙ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ

Ι. ΛΟΥΪΖΙΔΗΣ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΟΪΑΤΡΟΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΣ ΤΗΣ ΟΔΟΝΤΟΪΑΤΡ. ΣΧΟΛΗΣ ΠΑΡΙΣΙΩΝ Ε.Δ.Ρ.

Επί τετραετίαν ειδικώς εκπαιδευθείς εν Παρισίαις, Εργασθείς ἐπ' ἀρετὸν ἐν τοῖς νοσοκομείοις τῶν Παρισίων SANBOISIER ST. ANTOINE καὶ PITIÉ. Ὀλιγοήμερος ἀνώδυνος ἐγγυημένη θεραπεία παθήσεων στόματος καὶ ὀδόντων.
Επιστημονικὴ ἐφαρμογὴ Γερμανῶν καὶ ὀδοντοστοιχιῶν.

ΧΛΗΡΟΚΟΝΔΥΛΗ 44 ΟΜΟΝΟΙΑ

Σ. ΛΟΥΪΖΙΔΗΣ

ΙΑΤΡΟΣ

ΣΥΦΙΛΙΔΟΛΟΓΟΣ - ΟΥΡΟΛΟΓΟΣ - ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΟΣ

Σπουδάσας ἐπὶ μακρὸν ἐν Παρισίαις, εἰς τὰ τελειότερα Νοσοκομεία (ST. LOUIS, NECHER SARI-BOISIÉRE) τὰ σφιλιδολογικά, Ὀφροποιγεννητικά, Γυναικολογικά νοσήματα.

ΛΕΧΕΤΑΙ 9 π. μ.—1½ μ. μ.
καὶ 4½—8½ μ. μ.

58 ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΟΜΟΝΟΙΑ

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΥΛΙΤΙΔΟΣ

Η ΟΥΛΙΤΗΣ Πυώδης ούλιτις, στοματίτις ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ παθήσεις τῶν οὐλῶν καὶ τῶν ὀδόντων θεραπεύονται ἀσφαλῶς διὰ τοῦ

SANOGYLE

Τοῦ ἐν Παρισίαις ἰνστιτούτου "LA BIOTHERAPIE,"

Εἶναι ἡ μόνη ἐπιστημονικὴ ὀδοντόπαστα ποὺ καθαρίζει τοὺς ὀδόντας
καὶ προλαμβάνει τὰς παθήσεις τῶν οὐλῶν

Πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ Φαρμακεία. Δείγματα δωρεάν ζητήσατε παρὰ τῷ κ.
Γ. ΚΑΤΑΠΟΔΗ ΜΑΚΡΑΣ ΣΤΟΑΣ 47, ΠΕΙΡΑΙΑ

ΣΑΣ ΥΠΟΣΧΟΜΕΘΑ ΟΤΙ:

οὐδεὶς θὰ σᾶς ἰκανοποιήσῃ καλλίτερα ἡμῶν. Ἐπισκεφθῆτε μας ἢ ζητήσατέ μας τοὺς νέους εἰκονογραφημένους καταλόγους μας δωρεάν.

ΑΓΓ. Δ. ΑΓΑΛΙΩΤΗΣ & ΣΙΑ

Σταδίου 15 — Τηλέφωνον νέον 3-79

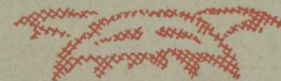
ΑΝΘΗ - ΣΠΟΡΟΙ - ΦΥΤΑ

ΔΕΝΔΡΑ - ΕΡΓΑΛΕΙΑ

**ΜΕΓΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΟΜΒΡΕΛΛΩΝ
ΑΔΕΛΦΩΝ ΤΣΟΛΑΚΗ**

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1900

ΑΘΗΝΑΙ, ΟΔΟΣ ΔΙΟΛΟΥ 120 (ΝΕΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ 70)

**ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΝ ΑΝΑΤΟΛΗ
ΑΠΕΙΡΙΑ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ**

Τιμαὶ ἀσυναγώνιστοι

ΕΝΑ ΚΟΔΑΚ
ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΠΟΧΕΣ

ΑΠΟΚΤΗΣΑΤΕ ΤΗ ΣΥΝΗΘΕΙΑ
ΝΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΖΕΤΕ
Για επεισόδια της ζωής σας